

Projekt założeń projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw

I. Potrzeba regulacji

W ciągu 13 lat funkcjonowania Krajowego Rejestru Sądowego stał się on ważnym źródłem informacji, wzmacniającym pewność i bezpieczeństwo obrotu. W praktyce każdy podmiot podlegający wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego - rejestru przedsiębiorców lub rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej – w obrocie prawnym legitymuje się odpisem z Krajowego Rejestru Sądowego. W sześciu działach rejestru zawarte są podstawowe dane o podmiocie, pozwalające na ustalenie jego formy prawnej, adresu siedziby, sposobu reprezentacji oraz osób uprawnionych do reprezentacji, organu nadzoru i jego składu, celu lub przedmiotu działalności, sposobu powstania lub ustania jego bytu prawnego, a także informacje o ustanowionym kuratorze lub likwidatorze oraz o ewentualnych zaległościach publiczno-prawnych podmiotu. W rejestrze umieszcza się również wzmiankę o złożeniu przez podmiot sprawozdania finansowego za dany rok, wraz z uchwałą o jego zatwierdzeniu, sprawozdaniem z działalności i ewentualnie opinią biegłego rewidenta. W przypadku spółek kapitałowych rejestr zawiera również dane dotyczące wysokości kapitału zakładowego, wartości nominalnej udziałów lub akcji oraz w przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – dane wspólników posiadających co najmniej 10% kapitału zakładowego.

Podkreślenia wymaga, iż wszystkie funkcje, jakie spełnia Krajowy Rejestr Sądowy, a to: funkcja ewidencyjna, informacyjna, legalizacyjna i gwarancyjna – jak wykazała praktyka obrotu gospodarczego - z roku na rok zwiększają swe znaczenie, nie tylko w obrocie krajowym, ale i w obrocie międzynarodowym.

Zasada jawności formalnej rejestru, znajdująca wyraz w pełnej jawności i dostępności do danych wpisanych do rejestru oraz do dokumentów złożonych do akt rejestrowych podmiotu, a także funkcja legalizacyjna rejestru, wyrażająca się badaniem przez sąd rejestrowy zgłoszonych danych pod względem ich prawdziwości, a dołączonych do wniosku dokumentów pod względem zgodności formalnej i materialnej z obowiązującymi przepisami prawa – przyczyniły się do wzmocnienia bezpieczeństwa obrotu, albowiem bardzo często dane zawarte w rejestrze i w aktach rejestrowych stanowią istotny element oceny wiarygodności przyszłego partnera lub kontrahenta.

Jedną z podstawowych zasad rejestrowych – wyrażoną w art. 17 ust. 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym - zasada domniemania prawdziwości wpisu – i wynikające z niej skutki prawne – zarówno dla osób trzecich jak i dla podmiotu, którego wpis dotyczy, określone w art. 14, art. 15, art. 16 i art. 18 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, wymagają z jednej strony – szybkiego i sprawnego procedowania sądów rejestrowych tak, aby treść wpisu w rejestrze odzwierciedlała stan rzeczywisty – z drugiej - ciągłej, bieżącej i skutecznej kontroli sprawowanej przez sąd rejestrowy, m.in. w zakresie prawdziwości wpisu w rejestrze.

Wieloletnia praktyka funkcjonowania Krajowego Rejestru Sądowego skłania do pogłębionej analizy sposobu i zakresu jego działania oraz oceny efektywności, a

także pozwala stwierdzić, iż niektóre z przyjętych w ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym rozwiązań prawnych – kompletnych i wystarczających w chwili wejścia w życie ustawy – w zmienionych warunkach społeczno-gospodarczych nie odpowiadają aktualnym potrzebom obrotu.

Aktualny stan prawny w zakresie funkcjonowania Krajowego Rejestru Sądowego jest regulacją niewystarczającą, nieuwzględniającą nowych rozwiązań prawnych i technicznych, co z biegiem lat może prowadzić do znacznego obniżenia efektywności działania sądu rejestrowego oraz wiarygodności rejestru.

Trzeba bowiem pamiętać, że każdego roku do Krajowego Rejestru Sądowego wpisywane są nowe podmioty. I tak przykładowo:

1. w **2010 r.** wpisano:
 - do rejestru przedsiębiorców – **23.882** podmiotów;
 - do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej – **5.061** podmiotów;
 - do rejestru dłużników niewypłacalnych – **64.170** podmiotów;
2. w **2011 r.** wpisano:
 - do rejestru przedsiębiorców – **26.179** podmiotów;
 - do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej – **5.693** podmiotów;
 - do rejestru dłużników niewypłacalnych – **70.275** podmiotów;
3. w **2012 r.** wpisano:
 - do rejestru przedsiębiorców – **31.865** podmiotów;
 - do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej – **5.761** podmiotów;
 - do rejestru dłużników niewypłacalnych – **77.446** podmiotów;
4. w **2013 r.** wpisano:
 - do rejestru przedsiębiorców – **40.120** podmiotów;
 - do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej – **5.608** podmiotów;
 - do rejestru dłużników niewypłacalnych – **74.246** podmiotów.

Tak więc z roku na rok wzrasta ogólna liczba podmiotów pozostających we właściwości sądu rejestrowego, które to podmioty sąd rejestrowy powinien „obsłużyć” zarówno w zakresie składanych przez nie wniosków jak i w zakresie ewentualnych postępowań przymuszających.

Proponowane rozwiązania można opisać w czterech głównych kategoriach:

1. Wzmocnienie pewności i bezpieczeństwa obrotu;
2. Zmiany związane z wykorzystaniem nowych technologii informatycznych;
3. Uproszczenie wpisów do Rejestru Dłużników Niewypłacalnych oraz tzw. wpisów ewidencyjnych;
4. Zmiany proceduralne i porządkowe.

II. Proponowane rozwiązania

1. Wzmocnienie pewności i bezpieczeństwa obrotu

Brak organu uprawnionego do reprezentacji osoby prawnej stanowi dziś dla obrotu prawnego i gospodarczego duży problem i wpływa negatywnie na bezpieczeństwo i pewność obrotu. Niniejszy projekt zawiera szereg propozycji mających na celu rozwiązanie tego problemu. Stworzenie katalogu instrumentów prawnych możliwych do zastosowania w różnych stanach faktycznych, pozwoli sądowi rejestrowemu na dobranie najbardziej właściwego narzędzia dla konkretnej sytuacji i konkretnego podmiotu.

Dla wzmocnienia pewności i bezpieczeństwa obrotu niezbędne jest też usprawnienie działania sądu rejestrowego przez wprowadzenia mechanizmów pozwalających na skoncentrowanie jego działań na podmiotach rzeczywiście funkcjonujących w obrocie i wyeliminowanie z rejestru tzw. „martwych podmiotów” oraz nieefektywnych postępowań przymuszających.

1.1. Postępowania przymuszające

1.1.1 Rozszerzenie zakresu podmiotowego postępowań prowadzonych na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym;

1.1.2 Eliminacja nieefektywnych postępowań przymuszających i wzmocnienie funkcji kontrolnej sądu rejestrowego;

1.1.3. Rozszerzenie możliwości działania przez sąd rejestrowy z urzędu w odniesieniu do aktualizacji wpisów.

1.2. Wprowadzenie regulacji umożliwiającej sądowi rejestrowemu rozwiązanie i wykreślenie z rejestru tzw. „martwych podmiotów”

1.2.1. Kwestie dotyczące majątku pozostałego po podmiotach nieprzerejestrowanych do KRS oraz wykreślonych z KRS

1.2.1.1. Podmioty nieprzerejestrowane do Krajowego Rejestru Sądowego

1.2.1.2. Podmioty wykreślone z Krajowego Rejestru Sądowego

1.3. Kurator

1.3.1. Rozszerzenie zakresu kompetencji kuratora ustanawianego na podstawie art. 42 Kodeksu cywilnego;

1.3.2. Doprecyzowanie zakresu kompetencji i przesłanek ustanowienia kuratora na podstawie art. 26 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym;

1.3.3. Koszty działania kuratora ustanowionego na podstawie art. 42 k.c.

1.4. Rozszerzenie zakresu podmiotowego art. 18 § 2 k.s.h. oraz zmiana zasad obliczania czasu trwania zakazu

1.1. Postępowania przymuszające

1.1.1 Rozszerzenie zakresu podmiotowego postępowań prowadzonych na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym

Jednym ze sposobów eliminowania niekorzystnego dla pewności obrotu zjawiska polegającego na funkcjonowaniu w obrocie podmiotów pozbawionych organu uprawnionego do reprezentacji jest rozszerzenie zakresu stosowania art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym wobec osób (wspólników lub

członków innych organów takich jak rada nadzorcza, komisja rewizyjna, rada fundacji) zobowiązanych do powołania organu uprawnionego do reprezentacji, w przypadku stwierdzenia przez sąd rejestrowy braków w składzie tego organu uniemożliwiających prawidłową reprezentację.

Na podstawie projektowanej regulacji sąd rejestrowy będzie miał możliwość wezwania zobowiązanych do wykazania (za pomocą stosownych dokumentów) - w stosownym terminie - że braki w składzie organu uprawnionego do reprezentacji zostały usunięte i podmiot posiada organ uprawniony do reprezentacji. W razie niewykonania obowiązku w określonym terminie, sąd nałoży na obowiązanych grzywnę przewidzianą w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego o egzekucji świadczeń niepieniężnych. Sąd będzie mógł ponawiać grzywnę, analogicznie jak w przypadku pozostałych postępowań przymuszających.

W obecnym stanie prawnym sąd rejestrowy nie dysponuje żadnym narzędziem pozwalającym wyegzekwować na osobach zobowiązanych do wyboru lub powołania zarządu ciążących na nich obowiązków. W praktyce sąd zwraca się do współników (członków innych organów) o wskazanie osób uprawnionych do reprezentacji, ale – z jednej strony – brak podstawy prawnej do kierowania takiego wezwania – z drugiej strony - brak możliwości zastosowania jakiegokolwiek rygoru na wypadek niezastosowania się do wezwania sądu - powoduje, że pisma takie są całkowicie bezskuteczne i pozostają bez odpowiedzi.

Celem projektowanej regulacji jest umożliwienie osobom zobowiązanym do wyboru lub powołania zarządu samodzielnego usunięcia uchybień w składzie organu uprawnionego do reprezentacji w zasadzie bez ponoszenia jakichkolwiek konsekwencji, jeżeli bowiem zarząd zostanie powołany – sąd umorzy postępowanie i nie będzie nakładał grzywny. Nie będzie wówczas konieczności stosowania przez sąd środków bardziej radykalnych, takich jak ustanowienie kuratora lub nawet rozwiązanie podmiotu. Sąd rejestrowy będzie miał możliwość zdyscyplinowania osób zobowiązanych do powołania reprezentantów podmiotu w sytuacji, gdy obowiązani uchylają się od wykonania ciążącego na nich obowiązku.

Proponowana regulacja znajdzie zastosowanie np. w sytuacji, gdy w toku prowadzonego postępowania przymuszającego o złożenie sprawozdania finansowego okaże się, że wszyscy członkowie zarządu zostali uchwałą właściwego organu odwołani, bądź złożyli skuteczne rezygnacje. Wówczas sąd w pierwszej kolejności wezwie obowiązanych do wykazania, że zarząd został wybrany.

Należy podkreślić, że grzywna będzie mogła być stosowana tylko wobec osób całkowicie lekceważących swoje obowiązki. W przypadku osób, które wykazały, że starały się wykonać ciążące na nich obowiązki, lecz nie byli w stanie tego uczynić, grzywna nie będzie nakładana, tak jak ma to miejsce obecnie w odniesieniu do członków organu uprawnionego do reprezentacji. Jeżeli członek zarządu wykaże, że podjął starania celem wykonania obowiązków rejestrowych, ale z różnych względów nie był tego w stanie uczynić, sąd rejestrowy odstępuje od nakładania grzywny. Powyższe zasady funkcjonują w praktyce sądów rejestrowych i nie budzą kontrowersji, dlatego nie powinno także stwarzać problemów stosowanie analogicznych reguł w odniesieniu do współników (członków innych organów zobowiązanych do powołania organów reprezentacji).

Podkreślenia wymaga, że grzywna stosowana przez sąd rejestrowy nie ma charakteru penalnego, ma jedynie za zadanie zmobilizować do wykonania obowiązków. Oznacza to – stosownie do treści art. 1052 zd. 3 k.p.c., że w razie wykonania czynności przez dłużnika grzywny niezapłacone do tego czasu ulegają umorzeniu.

Projektowana regulacja będzie jednym z możliwych do wykorzystania mechanizmów, a do sądu rejestrowego będzie należał wybór najbardziej optymalnego środka, który znajdzie zastosowanie do podmiotów, które nie wykonują należycie swoich obowiązków. W wielu przypadkach samo zagrożenie grzywną zmotywuje zobowiązanych do wykonania ciążących na nich obowiązków, bez konieczności stosowania rozwiązań bardziej czasochłonnych i kosztownych jak np. powołanie kuratora.

Ponieważ projektowana regulacja znajdzie zastosowanie wobec wszystkich podmiotów wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego należy uwzględnić, że mogą zdarzyć się sytuacje, kiedy sąd rejestrowy nie będzie posiadał wiedzy o tym, które konkretnie osoby należy wezwać do wykazania, że zarząd został wybrany, a w konsekwencji, na kogo personalnie nałożyć grzywnę. Przykładowo, sąd nie będzie miał pełnej informacji o członkach stowarzyszenia tworzących walne zebranie członków lub o akcjonariuszach spółki akcyjnej w przypadku, gdy na mocy postanowień statutu to właśnie akcjonariusze będą zobowiązani do wyboru zarządu. W takiej sytuacji projektowana regulacja nie znajdzie zastosowania, a sąd będzie musiał rozważyć zastosowanie innych środków (ustanowienie kuratora, rozwiązanie podmiotu po przeprowadzeniu uproszczonej likwidacji), które doprowadzą do zgodności stanu faktycznego ze stanem prawnym.

Jednak jak wynika z doświadczeń sądów rejestrowych sytuacje, o których mowa powyżej zdarzają się sporadycznie.

1.1.2 Eliminacja nieefektywnych postępowań przymuszających i wzmocnienie funkcji kontrolnej sądu rejestrowego.

Istotnym instrumentem mającym zapewnić zgodność wpisu w rejestrze z rzeczywistym stanem rzeczy jest art. 24 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym. Zgodnie z ust. 1 i 2 powołanego przepisu, w razie stwierdzenia, że wniosek o wpis do Rejestru lub dokumenty, których złożenie jest obowiązkowe, nie zostały złożone pomimo upływu terminu, sąd rejestrowy wzywa obowiązanych do ich złożenia, wyznaczając dodatkowy 7-dniowy termin, pod rygorem zastosowania grzywny przewidzianej w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego o egzekucji świadczeń niepieniężnych. W razie niewykonania obowiązków w tym terminie, sąd rejestrowy nakłada grzywnę na obowiązanych. Przepisów art. 1052 zdanie drugie i art. 1053 Kodeksu postępowania cywilnego nie stosuje się. Sąd rejestrowy może ponawiać grzywnę, o której mowa w ust. 1.

Zgodnie z zacytowanym przepisem, **w każdym przypadku**, gdy sąd rejestrowy stwierdzi, że podmiot wpisany do rejestru nie złożył wniosku (o zmianę wpisu) lub dokumentów, których złożenie jest obowiązkowe zobowiązany jest wezwać podmiot do wypełnienia ustawowego obowiązku w zakreślonym 7-mio dniowym terminie, pod rygorem nałożenia grzywny na obowiązanych.

Przez użycie zwrotu „wzywa” ustawodawca zobligował sąd rejestrowy do wszczęcia procedury określonej w art. 24 ust. 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, w każdej sytuacji, gdy ujawniony zostanie fakt niedopełnienia przez podmiot obowiązku, niezależnie od tego, czy procedura ta doprowadzi, czy też nie doprowadzi do osiągnięcia zamierzonego celu.

A zatem bez względu na posiadany przez sąd rejestrowy zasób informacji o podmiocie, bez względu na ocenę realności (bądź jej braku) wywiązania się przez podmiot z obowiązku złożenia wniosku lub dokumentów, których złożenie jest obowiązkowe, sąd rejestrowy zobowiązany jest wszcząć postępowanie z urzędu i

skierować do podmiotu wezwanie o spełnienie obowiązku nawet w sytuacji, gdy z akt rejestrowych wynika, że obowiązek ten nie zostanie wypełniony.

W braku wypełnienia obowiązku we wskazanym 7-mio dniowym terminie, sąd rejestrowy musi nałożyć grzywnę na obowiązanych, albowiem – zgodnie z dyspozycją zawartą w zdaniu 2 art. 24 ust. 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym - w razie niewykonania obowiązków w tym terminie, sąd rejestrowy **nakłada** grzywnę na obowiązanych.

Jeżeli pomimo nałożenia grzywny, obowiązek nadal nie zostanie wykonany – sąd rejestrowy ponownie wzywa obowiązanych do złożenia wniosku lub dokumentów, których złożenie jest obowiązkowe – w terminie 7 dni pod rygorem nałożenia grzywny, a po bezskutecznym upływie terminu - zgodnie z art. 24 ust. 2 ustawy – nakłada kolejną grzywnę.

Nie można tracić z pola widzenia faktu, że sąd rejestrowy zobowiązany jest, po uprawomocnieniu postanowienia o nałożeniu grzywny, niezwłocznie wydać postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności i skierować grzywnę do egzekucji.

Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym nie zawiera żadnej szczególnej regulacji określającej - inne niż wypełnienie obowiązku przez podmiot - przesłanki umorzenia postępowania przymuszającego. W tym zakresie jedyną podstawę prawną umorzenia postępowania przymuszającego – jako postępowania prowadzonego z urzędu – stanowi art. 355 § 1 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc - *sąd wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew lub jeżeli wydanie wyroku stało się z innych przyczyn zbędne lub niedopuszczalne*.

W postępowaniu o przymuszenie do złożenia przez podmiot wniosku lub dokumentów, których złożenie jest obowiązkowe, prowadzonym z urzędu, wydanie postanowienia staje się zbędne wówczas, gdy podmiot spełni obowiązek.

Na podstawie obowiązujących przepisów, brak podstaw do przyjęcia, że również inne okoliczności, w szczególności ogólnie rozumiany brak efektywności postępowania przymuszającego – mogłyby stanowić podstawę faktyczną do umorzenia postępowania.

Sąd rejestrowy powinien zatem – bez względu na okoliczności sprawy, w szczególności oczywisty brak możliwości wyegzekwowania obowiązku – prowadzić postępowanie przymuszające, nakładać na obowiązanych kolejne grzywny – nawet wówczas – gdy egzekucja tych grzywien prowadzona przez komornika jest bezskuteczna i postępowanie egzekucyjne jest umarzane na podstawie art. 824 § 1 pkt. 3 kpc.

Wszczynanie przez sąd postępowania z urzędu, kierowanie wezwań do podmiotu w sytuacji, gdy sądowi nie jest znany nowy adres podmiotu, a korespondencja kierowana na adres wpisany do rejestru zwracana jest z adnotacją poczty: „adresat nieznany” albo „adresat wyprowadził się”, gdy podmiot nie posiada organu uprawnionego do reprezentacji, albo gdy sądowi nie są znane adresy zamieszkania członków zarządu lub gdy prowadzone uprzednio postępowania przymuszające nie osiągnęły oczekiwanego rezultatu, gdy podmiot zaprzestał wykonywania działalności, nie posiada majątku i nie funkcjonuje w obrocie – budzi poważne wątpliwości co do zasadności i celowości wszczynania i prowadzenia takich postępowań.

Nie bez znaczenia jest również i to, że dla osób trzecich analizujących i obserwujących tego typu działania sądu – który przede wszystkim winien dbać o rzetelne i sprawne rozpoznawanie wniosków składanych przez podmioty biorące aktywny udział w obrocie prawnym i gospodarczym – są one pozbawione sensu, a

wymiar sprawiedliwości traci zaufanie społeczne i wiarygodność zyskując niechlubną opinię urzędu, który za publiczne pieniądze uprawia „sztukę dla sztuki”.

Skalę omawianego problemu potęguje wynikający z art. 69 ust. 1 ustawy o rachunkowości obowiązek złożenia przez kierownika jednostki rocznego sprawozdania finansowego do sądu rejestrowego.

Zgodnie z treścią art. 24 ust. 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, jeżeli kierownik jednostki - w terminie 15 dni od dnia zatwierdzenia – niełoży do sądu rejestrowego rocznego sprawozdania finansowego, sąd rejestrowy zobowiązany jest wszcząć z urzędu postępowanie i wezwać podmiot do złożenia rocznego sprawozdania finansowego oraz wniosku o wpis wzmianki o złożeniu rocznego sprawozdania finansowego (art. 40 pkt. 2-5 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym), a w przypadku, gdy podmiot nie zastosuje się do wezwania sądu – nałożyć grzywnę.

Procedura ta – co wymaga podkreślenia – musi być przez sąd rejestrowy stosowana każdego kolejnego roku – jeżeli podmiot niełoży sprawozdania finansowego również za kolejny rok.

Wszczęcie tego typu postępowań odnosi skutek wobec podmiotów, które pozostają w obrocie gospodarczym. Jednakże wobec podmiotów, które *de facto* nie funkcjonują w obrocie, nie posiadają władz, nie prowadzą żadnej działalności, nie mają majątku, nie mają już nawet siedziby – postępowanie przymuszające nie odnosi żadnego rezultatu bez względu na to, czy sąd rejestrowy wzywa wyłącznie o złożenie sprawozdania finansowego, czy też np. o wpis aktualnego składu zarządu, bądź adresu podmiotu.

Ze wskazanych powyżej przyczyn nowelizacja art. 24 ust. 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym powinna zmierzać w kierunku zwiększenia skuteczności prowadzonych przez sąd postępowań przymuszających wobec podmiotów, które rzeczywiście w obrocie występują i wyeliminowanie postępowań nieefektywnych.

Proponuje się wprowadzenie do treści art. 24 ust. 1 ustawy o KRS pojęcia „postępowanie przymuszające”. Zwrot ten choć powszechnie używany w praktyce nie znajduje odbicia normatywnego. Zdefiniowanie „postępowania przymuszającego” jako postępowania wszczętego i prowadzonego na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy o KRS pozwoli na posługiwanie się tym określeniem w dalszej części przepisu.

Proponuje się umożliwienie sądowi rejestrowemu dokonania oceny - jeszcze przed wszczęciem postępowania przymuszającego - czy postępowanie to doprowadzi do wykonania przez podmiot obowiązku rejestrowego. Gdy w toku wstępnej analizy akt rejestrowych podmiotu sąd rejestrowy dojdzie do wniosku, że postępowanie przymuszające będzie nieefektywne, podmiot nie wykona obowiązku np. z powodu braku organu uprawnionego do reprezentacji, albo gdy uprzednio prowadzone postępowania przymuszające nie odniosły rezultatu, albo gdy brak w aktach rejestrowych aktualnego adresu siedziby podmiotu, sąd rejestrowy będzie miał możliwość niewszczywania postępowania przymuszającego. Zobowiązany jednak będzie do wydania postanowienia o niewszczywaniu postępowania przymuszającego z jednoczesnym obowiązkiem wskazania przyczyny, która stanowiła podstawę uznania nieefektywności danego postępowania. Takie postanowienie będzie niezaskarżalne i nie będzie podlegało doręczeniu.

Wprowadzenie regulacji zobowiązującej sąd do wydania postanowienia o niewszczywaniu postępowania przymuszającego z jednej strony zagwarantuje, że zarówno w aktach rejestrowych (jak i na ogólnodostępnym portalu internetowym) będzie dostępna informacja o tym, że sąd rozważał wszczęcie postępowania przymuszającego oraz o przyczynach ewentualnego odstąpienia (postanowienie z

podaniem konkretnej przyczyny nie wszczynania postępowania przymuszającego), co stanowi wyraz zasady jawności. Z drugiej - wyeliminuje możliwość zbyt pochopnego odstępowania przez poszczególnych referentów od wszczęcia postępowania przymuszającego, skoro konieczne będzie podanie konkretnej przyczyny jego niewszczynania, a podjęta decyzja będzie podlegała ocenie bądź to przewodniczącego wydziału bądź wizytatora w drodze przeprowadzanych okresowo wizytacji i lustracji.

Uproszczona forma uzasadnienia postanowienia o niewszczynaniu postępowania przymuszającego, sprowadzająca się wyłącznie do podania faktycznej przyczyny odstąpienia od wszczęcia postępowania, brak konieczności doręczania przedmiotowego postanowienia uczestnikowi i jego niezaskarżalność, pozwolą na szybkie i sprawne podjęcie decyzji przez sąd bez konieczności ponoszenia dodatkowych kosztów (zarówno w postaci czasu pracy orzeczników i sekretariatu jak i opłat związanych z doręczeniami przesyłek).

Postanowienie w którym sąd stwierdzi, że nie wszczyna postępowania przymuszającego podając jednocześnie konkretną przyczynę podjętej decyzji nie jest orzeczeniem co do istoty sprawy, nie wywołuje żadnych skutków prawnych, ani dla podmiotu wpisanego do rejestru, ani dla osób trzecich. Nie ma zatem potrzeby doręczania tego postanowienia podmiotowi wpisanemu do rejestru. Tego typu uregulowanie zawarte jest w ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym. Sąd rejestrowy nie doręcza wydanego z urzędu postanowienia o wpisie do rejestru numeru NIP.

Nie można tracić z pola widzenia faktu, że w przeważającej większości przypadków, sąd nie będzie wszczynał postępowania przymuszającego ze względu na brak realnej możliwości skontaktowania się z podmiotem, brak możliwości faktycznego doręczenia mu wezwania do spełnienia obowiązku (brak adresu, brak zarządu). Nałożenie obowiązku doręczenia podmiotowi postanowienia o niewszczynaniu postępowania przymuszającego byłoby bezcelowe, a w większości przypadków, wręcz niewykonalne.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie niewszczynania postępowania przymuszającego nie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie (bo w ogóle nie ma „sprawy”, żadne postępowanie nie zostało wszczęte), dlatego postanowienie to nie podlega zaskarżeniu.

Sąd rejestrowy będzie miał również możliwość umorzenia postępowania przymuszającego, gdy już po jego wszczęciu, tj. po skierowaniu do podmiotu wezwania do spełnienia obowiązku rejestrowego ujawnią się okoliczności, z których wynika, że prowadzone postępowanie nie doprowadzi do spełnienia przez podmiot obowiązku rejestrowego.

Konsekwencją umożliwienia sądowi rejestrowemu niewszczynania lub umarzania postępowań przymuszających będzie wprowadzenie do treści art. 24 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym regulacji, zgodnie z którą w przypadku, gdy nie dojdzie do wszczęcia postępowania przymuszającego lub jego umorzenia ze względu na jego nieefektywność, kolejne postępowania przymuszające nie byłyby wszczynane do czasu, gdy sąd poweźmie wiadomość, że odpadła przyczyna odstąpienia od wszczęcia postępowania lub jego umorzenia.

Jeżeli jednak do sądu wpłynie informacja (bądź to od samego podmiotu, bądź od osoby trzeciej), że sytuacja faktyczna lub prawna podmiotu uległa zmianie i istnieje szansa, że prowadzone postępowanie przymuszające może odnieść skutek, sąd zobowiązany będzie takie postępowanie wszcząć i prowadzić.

Należy zwrócić uwagę, iż kryterium niecelowości wszczynania postępowań przymuszających – choć nie wyrażone wprost – pojawiło się w ustawie Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym na mocy noweli z dnia 14 grudnia 2001 roku o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy – Prawo działalności gospodarczej. W znowelizowanym art. 9a ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym, ustawodawca wyłączył obowiązek wszczynania postępowań przymuszających (o przerejestrowanie do KRS), wobec podmiotów wpisanych do dotychczasowych rejestrów lub ewidencji (nie wpisanych do KRS), jeżeli faktycznie zaprzestały działalności. Tak więc już w 2001 roku ustawodawca stanął na stanowisku, że w przypadku, gdy podmiot jest „podmiotem martwym” nie funkcjonującym w obrocie niecelowe jest niejako „na siłę” wpisywanie go do Krajowego Rejestru Sądowego.

Analogicznie, przechodząc na grunt przepisów ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym należy stwierdzić, że wyłączony powinien zostać obligatoryjny tryb wszczynania postępowań przymuszających wobec podmiotów, które *de facto* nie funkcjonują w obrocie, nie mają majątku, czego wyrazem jest brak zainteresowania ze strony podmiotu stanem wpisu w rejestrze, brakiem władz, brakiem adresu siedziby, nie składaniem sprawozdań finansowych itp., gdy nie budzi wątpliwości sądu, że postępowanie przymuszające będzie nieefektywne.

Wydawania publicznych środków na prowadzenie postępowań przymuszających z góry skazanych na niepowodzenie, angażowanie czasu pracy sędziów, referendarzy, pracowników sekretariatu, na podejmowanie czynności w tego typu postępowaniach nie znajduje żadnego uzasadnienia.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że wydanie przez sąd rejestrowy postanowienia o niewszczynianiu postępowania przymuszającego lub o jego umorzeniu nie oznacza, że sąd rejestrowy nie interesuje się tym podmiotem.

Trzeba mieć bowiem na względzie, że z treści art. 2 Dyrektywy 2009/101/WE *w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 48 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich*, wynika, że państwa członkowskie podejmują niezbędne środki w celu zapewniania obowiązkowej jawności w odniesieniu do spółek, o których mowa w art. 1 obejmującej co najmniej wymieniony w art. 2 katalog dokumentów i informacji.

Skoro zatem sąd ze względu na oczywistą nieefektywność postępowania przymuszającego z niego zrezygnuje, to zobowiązany będzie podjąć inne działania, które zmierzać będą do zapewnienia jawności rejestru.

W takiej sytuacji sąd będzie miał obowiązek wszcząć postępowanie o rozwiązanie i wykreślenie podmiotu z Krajowego Rejestru Sądowego. Jedną z przesłanek obligatoryjnego wszczęcia tego postępowania jest wydanie przez sąd postanowienia o niewszczynianiu lub umorzeniu postępowania przymuszającego ze względu na jego nieefektywność.

Szczegółowo omówiona poniżej w pkt 1.2. instytucja rozwiązania i wykreślenia tzw. „martwego podmiotu” będzie również spełniała funkcję jawności rejestru, gdyż doprowadzi do ujawnienia w rejestrze stanu zgodnego ze stanem rzeczywistym. Wykreślone zostaną podmioty nie prowadzące działalności, nie posiadające siedziby czy nie posiadające organów uprawnionych do ich reprezentowania.

1.1.3. Rozszerzenie możliwości działania przez sąd rejestrowy z urzędu w odniesieniu do aktualizacji wpisów

Zgodnie z treścią art.24 ust. 3 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, jeżeli wezwania kierowane przez sąd rejestrowy do podmiotu (a w razie potrzeby również nałożone na członków zarządu grzywny) nie spowodują złożenia wniosku o wpis lub dokumentów, których złożenie jest obowiązkowe, a w Rejestrze jest zamieszczony wpis niezgodny z rzeczywistym stanem rzeczy, sąd rejestrowy wykreśla ten wpis z urzędu. Dla wykreślenia przez sąd rejestrowy z urzędu wpisu niezgodnego z rzeczywistym stanem rzeczy niezbędne jest uprzednie przeprowadzenie postępowania przymuszającego.

Zaś w myśl tego samego artykułu ust. 4 w szczególnie uzasadnionych przypadkach sąd rejestrowy może dokonać z urzędu wpisu danych odpowiadających rzeczywistemu stanowi rzeczy, o ile dokumenty stanowiące podstawę wpisu znajdują się w aktach rejestrowych, a dane te są istotne.

Przytoczone przepisy budzą wątpliwości w praktyce orzeczniczej.

Przed wszystkim ustawodawca rozdzielił przesłanki wpisu z urzędu do Rejestru. W ust. 3 jest mowa o wykreśleniu wpisu, którego może dokonać sąd rejestrowy po przeprowadzeniu postępowania przymuszającego, zaś w ust. 4 o dokonaniu wpisu, w szczególnie uzasadnionych przypadkach.

W zakresie art. 24 ust 4 ustawodawca nie sprecyzował, czy sąd rejestrowy może wpisać do rejestru dane odpowiadające rzeczywistemu stanowi rzeczy, gdy uzna, że dana sprawa stanowi szczególnie uzasadniony przypadek, czy też niezbędne jest uprzednie przeprowadzenie postępowania przymuszającego. Według jednego z poglądów reprezentowanych w orzecznictwie fakt umieszczenia omawianego przepisu jako ust. 4 art. 24 ustawy oznacza, że sąd rejestrowy w pierwszej kolejności musi przeprowadzić postępowanie przymuszające, a dopiero gdy postępowanie to nie odniesie oczekiwanego rezultatu, przyjmując, że zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek wpisać dane do rejestru. Według innych, ustawodawca nie uzależnił możliwości dokonania wpisu do rejestru z urzędu od przeprowadzenia postępowania przymuszającego, albowiem – odmiennie niż w ust. 3 nie użył zwrotu „jeżeli środki, o których mowa w ust. 1 i 2, nie spowodują złożenia wniosku o wpis lub dokumentów, których złożenie jest obowiązkowe”, a przesłankami dokonania przez sąd rejestrowy wpisu z urzędu jest przyjęcie, że dana sprawa stanowi:

- szczególnie uzasadniony przypadek;
- dane podlegające wpisowi są istotne;
- dokumenty stanowiące podstawę wpisu znajdują się w aktach rejestrowych.

W świetle tego, co wskazano powyżej w zakresie braku efektywności pewnej grupy postępowań przymuszających, stwierdzić należy, że również omawiany przepis winien zostać zmieniony.

Jeżeli zatem (na podstawie projektowanych zmian art. 24 ustawy o KRS) możliwe byłoby niewszczywanie postępowania przymuszającego lub jego umarzanie ze względu na oczywisty brak efektywności takiego postępowania, to dla realizacji zasady prawdziwości wpisu, sąd rejestrowy powinien mieć możliwość wykreślenia wpisów nieaktualnych z urzędu bez konieczności przeprowadzania postępowania przymuszającego.

Jak wskazuje 13-letnie doświadczenie sądów rejestrowych, nierzadko zdarzają się przypadki, gdy sąd rejestrowy posiadając komplet dokumentów stanowiących podstawę wpisu, ze względu na interes i ochronę osób trzecich powinien mieć możliwość dokonania stosownego wpisu, bez przeprowadzania postępowania

przymuszającego. Przykładowo, gdy w rejestrze nie został wpisany nowy skład zarządu spółki (a w aktach rejestrowych znajdują się dokumenty stanowiące podstawę wpisu), a spółka została pozwana w procesie i ze względu na brak wpisu w rejestrze powód nie może wykazać prawidłowej reprezentacji spółki, spółka zaś – jako pozwany – dążąc do zawieszenia postępowania nie składa wniosku o wpis do rejestru. W takiej sytuacji dla ochrony osób trzecich (powoda), sąd rejestrowy powinien mieć możliwość dokonania zarówno wykreślenia jak i wpisu w rejestrze z urzędu.

Wydaje się również zasadne odejście od różnicowania przesłanek dokonania przez sąd wpisu lub wykreślenia wpisu z urzędu i wyraźne wskazanie, że w szczególnie uzasadnionych przypadkach sąd rejestrowy może dokonać z urzędu wykreślenia danych niezgodnych z rzeczywistym stanem rzeczy lub wpisu danych odpowiadających rzeczywistemu stanowi rzeczy, jeżeli dokumenty stanowiące podstawę wykreślenia lub wpisu znajdują się w aktach rejestrowych, a dane te są istotne.

Oczywiście wpis z urzędu, stanowić będzie – tak jak dotychczas – wyjątek od ogólnej zasady dokonywania wpisów na wniosek.

Co prawda, sądy rejestrowe zgłaszają przypadki, gdy podmioty pragnąc uniknąć obowiązku uiszczania opłat sądowych żądają od sądów rejestrowych dokonywania wpisów z urzędu, jednakże za każdym razem to sąd rejestrowy ocenia i będzie oceniał, czy dana sprawa stanowi „szczególnie uzasadniony przypadek” i czy dane podlegające wpisowi są „istotne”.

1.2. Wprowadzenie regulacji umożliwiającej sądowi rejestrowemu rozwiązanie i wykreślenie z rejestru tzw. „martwych podmiotów”

Po 13 latach funkcjonowania Krajowego Rejestru Sądowego (zwanego dalej KRS) zdefiniowany został (zarówno przez praktykę obrotu gospodarczego jak i orzecznictwo) problem występowania w tym Rejestrze znacznej liczby podmiotów, które nie wykazują żadnej aktywności, nie wykonują obowiązków rejestrowych (w tym nie składają sprawozdań finansowych), nie prowadzą działalności i nie posiadają majątku. Figurowanie w KRS tzw. „martwych podmiotów” osłabia wiarygodność i rzetelności ujawnianych w rejestrze danych, który jako rejestr publiczny, na mocy regulacji zawartych w ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym (a częściowo także w Dyrektywie 2009/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 września 2009 r. *w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 48 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich* DZ.U.UE.L.2009.258.11) korzysta z szeregu domniemań.

Przedstawiony problem występuje również w innych krajach Unii Europejskiej. Porządki prawne Niemiec, Austrii, Wielkiej Brytanii a także Szwajcarii zawierają regulacje prawne, które prowadzą do swoistego „wygaszania” nieaktywnych spółek. Mając na względzie, iż zastosowane w ustawodawstwach tych krajów regulacje skutecznie rozwiązują problem tzw. „martwych podmiotów” i nie były kwestionowane z punktu widzenia ich zgodności z prawem unijnym, należy sięgnąć do sprawdzonych rozwiązań, z uwzględnieniem odmienności polskiego systemu prawa.

Na podstawie aktualnie obowiązujących przepisów ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym sąd rejestrowy również wobec podmiotów już nieaktywnych zobowiązany jest do podejmowania z urzędu szeregu działań zmierzających do

aktualizacji wpisów w rejestrze, lecz (jak już wskazano powyżej), działania te z góry skazane są na niepowodzenie.

Wzmocnienie pewności obrotu gospodarczego i wiarygodności danych zawartych w rejestrze wymaga wprowadzenia do systemu prawa nowej regulacji pozwalającej sądom rejestrowym – po przeprowadzeniu szeregu działań zabezpieczających interesy zarówno podmiotu wpisanego do rejestru jak i jego wierzycieli – na wydanie orzeczenia o rozwiązaniu takiego „martwego” podmiotu bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego w jego pełnym, tradycyjnym zakresie i wykreślenie podmiotu z KRS.

Wprowadzenie tego rozwiązania wpłynie również pozytywnie na zwiększenie efektywności działania sądów rejestrowych, które nie będą już tracić czasu na podejmowanie działań z góry skazanych na niepowodzenie i będą mogły szybciej rozpoznawać wnioski składane przez strony i sprawniej podejmować czynności nadzorcze (np. wzywać o złożenie sprawozdania finansowego).

Projektowana regulacja będzie stanowiła wyjątek od zasady, zgodnie z którą zakończenie bytu prawnego podmiotu inicjuje podjęcie przez właściwy organ podmiotu uchwały o jego rozwiązaniu, a następnie przeprowadzany jest proces likwidacji mający na celu zakończenie wszystkich spraw podmiotu (w tym ściąganie należności i zapłatę zobowiązań) i znajdzie zastosowanie tylko wobec określonej kategorii podmiotów tj. nieaktywnych i nieposiadających majątku, a do wszczęcia postępowania niezbędne będzie spełnienie choćby jednej z określonych prawem przesłanek.

Podkreślenia wymaga, że prowadzenie pełnego procesu likwidacji w jego tradycyjnym znaczeniu w odniesieniu do „martwych” podmiotów nie przynosi oczekiwanego rezultatu. Po pierwsze - brak majątku wyklucza możliwość likwidacji polegającej m.in. na spełnieniu wymagalnych zobowiązań podmiotu. To konieczność podjęcia czynności dotyczących majątku rozwiązywanego podmiotu uzasadnia wszczęcie tej procedury i powołanie likwidatora, który ma dążyć do zakończenia spraw podmiotu przez wypełnienie zobowiązań, ściąganie wierzytelności i upłynnienie (spieniężenie) majątku.

W odniesieniu do podmiotów nieaktywnych i nieposiadających majątku rola likwidatora jest iluzoryczna.

Jak wynika z praktyki orzeczniczej powołanie likwidatora, który nie jest w stanie nawet uzyskać dostępu do dokumentacji podmiotu (brak zarządu podmiotu, brak możliwości kontaktu ze współnikami, brak aktualnego adresu) – co uniemożliwia uzyskanie jakichkolwiek informacji o podmiocie - czyni postępowanie likwidacyjne iluzorycznym.

Dodatkowo nie można tracić z pola widzenia faktu, że pozyskanie kandydatów na likwidatorów jest niezwykle utrudnione. Po pierwsze – sąd rejestrowy nie może zapewnić przyszłego likwidatora, że otrzyma on wynagrodzenie za swoją pracę, gdyż nie ma informacji o tym, czy podmiot posiada majątek. Ponadto świadomość kandydatów na likwidatorów, że prowadzone przez nich czynności wobec „martwych” podmiotów z góry skazane są na niepowodzenie wywołuje niechęć do podjęcia się takiego zadania zwłaszcza, że zgodnie z treścią art. 280 Kodeksu spółek handlowych do likwidatorów stosuje się przepisy dotyczące członków zarządu, a zatem również przepisy dotyczące odpowiedzialności (299, ksh, 586-589 ksh, 592 ksh, 594 ksh, 595 ksh).

W związku z powyższym za zasadne należy uznać wprowadzenie regulacji pozwalającej na wydanie przez sąd rejestrowy (po przeprowadzeniu stosownego

postępowania) postanowienia o rozwiązaniu podmiotu bez przeprowadzania klasycznego postępowania likwidacyjnego i jego wykreśleniu z rejestru.

Sąd rejestrowy byłby jednak zobowiązany do przeprowadzenia szeregu czynności pozwalających na ustalenie, czy podmiot posiada zbywalny majątek i czy prowadzi działalność (tzw. uproszczone postępowanie likwidacyjne). Czynności te (nawet przy braku aktywności ze strony samego podmiotu) gwarantowałyby obiektywnie większą pewność poczynionych ustaleń co do stanu majątku podmiotu, jego sytuacji prawnej i faktycznej, aniżeli wynik w praktyce fikcyjnego postępowania likwidacyjnego.

Celem projektowanej regulacji jest maksymalizacja wiarygodności i rzetelności danych ujętych w Rejestrze, co wzmocni zasadę domniemania prawdziwości wpisów określonych w art. 17 ust. 1 ustawy o KRS. Założenie bowiem, iż dane wpisane do rejestru są prawdziwe stoi w sprzeczności z przyzwoleniem na zaleganie w Rejestrze wpisów dotyczących podmiotów, które w rzeczywistości nie funkcjonują i nie posiadają majątku.

Wykreślenie podmiotu nie posiadającego majątku, który nie prowadzi działalności stanowi *de facto* uzgodnienie stanu Rejestru ze stanem rzeczywistym.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że proponowana regulacja uwzględnia specyfikę polskiego systemu prawnego i zabezpiecza interesy wierzycieli.

Przede wszystkim o rozwiązaniu podmiotu bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego i jego wykreśleniu z rejestru orzekać będzie sąd, a postanowienie w tym przedmiocie jako postanowienie co do istoty sprawy będzie podlegało zaskarżeniu na ogólnych zasadach. Przed wydaniem orzeczenia przeprowadzone zostanie postępowanie, w toku którego sąd zobowiązany będzie ustalić, czy podmiot posiada zbywalny majątek i czy prowadzi działalność.

Rozwiązanie podmiotu przez sąd bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego będzie nową instytucją w polskim systemie prawa, a przepisy określające przesłanki i tryb wszczęcia i prowadzenia tego postępowania stanowić będą *lex specialis* wobec przepisów dotyczących zakończenia bytu prawnego podmiotu. W obowiązującym stanie prawnym przepisy regulujące zakończenie bytu (funkcjonowania) podmiotów podlegających rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym nie są spójne. Konieczne jest zatem, aby nowa instytucja, przewidziana jako wyjątek od obowiązujących reguł, której zastosowanie zostało ograniczone ściśle określonymi przesłankami, stanowiła **jednolite rozwiązanie dla wszystkich podmiotów objętych obowiązkiem rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym**. Dla podmiotów których status regulują ustawy szczególne w przeważającej większości przypadków orzeczenie sądu w przedmiocie rozwiązania podmiotu bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego stanie się nową podstawą rozwiązania podmiotu.

Na podstawie przepisów Kodeksu spółek handlowych sąd może orzec o rozwiązaniu spółki, jednak niezbędne jest wówczas przeprowadzenie jej likwidacji. Wobec spółek prawa handlowego *novum* będzie więc polegało na tym, że orzeczenie o rozwiązaniu spółki będzie stanowiło podstawę do jej wykreślenia z rejestru pomimo, że nie zostało przeprowadzone postępowanie likwidacyjne.

Proponowane rozwiązanie, przewidujące jedną procedurę odnośnie do wszystkich „martwych” podmiotów wpisanych do KRS, bez względu na ich formę prawną, ujednolici sposób procedowania sądu rejestrowego. Ponadto będzie przejrzyste dla stron, gdyż cała kompleksowa regulacja znajdzie się w jednym akcie prawnym.

Projektowana regulacja określa przesłanki wszczęcia postępowania. Sąd rejestrowy będzie zobowiązany do wszczęcia postępowania, gdy:

1. Sąd upadłościowy oddalając wniosek o ogłoszenie upadłości lub umarzając postępowanie upadłościowe stwierdzi, że materiał zgromadzony w sprawie daje podstawę do rozwiązania podmiotu bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego (w tym zakresie zmieniony zostanie art. 13 oraz 361 prawa upadłościowego i naprawczego przez dodanie odpowiednio ust. 4 i ust. 2). Zmiany te pozwolą na wykorzystanie zgromadzonego przez sąd upadłościowy materiału dowodowego co do kondycji finansowej podmiotu i jego wstępną ocenę skutkującą pozytywnym stwierdzeniem w orzeczeniu, że zachodzą przesłanki do rozwiązania podmiotu bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego.

2. Sąd rejestrowy wyda postanowienie o niewszczygnięciu postępowania przymuszającego lub jego umorzeniu (patrz pkt 1.1.2). Skoro bowiem z danych zawartych w aktach rejestrowych (lub uzyskanych w toku prowadzonego postępowania) wynika, że postępowanie przymuszające nie doprowadzi do wykonania obowiązku rejestrowego ze względu na brak organu uprawnionego do reprezentacji, brak aktualnego adresu siedziby podmiotu, brak adresów zamieszkania członków zarządu, to z dużą dozą prawdopodobieństwa można przyjąć, że podmiot nie prowadzi działalności i nie posiada majątku. Aby jednak uczynić zadość wymogom Dyrektywy 2009/101/WE niezbędne jest takie działanie sądu, które doprowadzi do ujawnienia w rejestrze stanu zgodnego ze stanem rzeczywistym. Skoro zatem postępowanie przymuszające okaże się nieefektywne to sąd przeprowadzi postępowanie o rozwiązanie podmiotu i jego wykreślenie z KRS i w ten sposób doprowadzi do ujawnienia w rejestrze stanu faktycznego.

Przesłanką wszczęcia postępowania o rozwiązanie podmiotu i jego wykreślenie z rejestru po przeprowadzeniu tzw. „uproszczonej likwidacji” będzie również:

1. Ustalenie przez sąd rejestrowy, że pomimo kierowanych do podmiotu wezwań nie złożył on sprawozdań finansowych za 2 kolejne lata obrotowe. Jeżeli podmiot nie składa sprawozdań finansowych, czyli nie wykonuje jednego z podstawowych obowiązków rejestrowych, zachodzi uzasadnione podejrzenie, że nie prowadzi on już działalności, nie posiada majątku. W prawie austriackim przyjęto, że o ile istnienie majątku spółki nie jest oczywiste, spółka kapitałowa (aż do wykazania twierdzenia przeciwnego) jest uważana za nieposiadającą majątku, gdy pomimo wezwań sądu rejestrowego nie przedkłada sprawozdań finansowych przez dwa kolejne lata.

2. Gdy pomimo co najmniej dwukrotnych wezwań sądu podmiot nie wykonuje innych obowiązków rejestrowych (np. nie zgłasza aktualnego składu zarządu, nie podaje aktualnego adresu siedziby).

3. Gdy sąd upadłościowy oddali wniosek o ogłoszenie upadłości lub umorzy postępowanie upadłościowe jednak nie zgromadzi wystarczającego materiału dowodowego pozwalającego na stwierdzenie, że zachodzą przesłanki do rozwiązania podmiotu bez przeprowadzania likwidacji i nie będzie orzekał w tej kwestii.

Sąd rejestrowy zobowiązany będzie zawiadomić podmiot, którego postępowanie dotyczy o jego wszczęciu, wzywając jednocześnie do wykazania, czy podmiot prowadzi działalność i czy posiada majątek (ze wskazaniem jego ewentualnych składników), zakreślając 14 dniowy termin do zajęcia stanowiska w sprawie. Jednocześnie sąd rejestrowy zobowiązany będzie pouczyć podmiot o skutkach jego ewentualnego przemilczenia, tj. o dalszym prowadzeniu postępowania

w przedmiocie rozwiązania podmiotu bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego i jego wykreśleniu z rejestru, w tym, o przeznaczeniu majątku pozostałego po wykreślonym podmiocie.

Zawiadomienie stanowić będzie realizację prawa do wysłuchania podmiotu, którego przecież prowadzone postępowanie bezpośrednio dotyczy.

Jednakże w praktyce skuteczne doręczenie tzw. „martwemu podmiotowi” zawiadomienia o wszczęciu postępowania może natrafiać na trudności. Jeżeli podmiot nie ma organu uprawnionego do reprezentacji, gdy sądowi nie jest znany aktualny adres podmiotu, gdy brak jakiejkolwiek możliwości kontaktu z podmiotem, nie jest możliwe realne i skuteczne doręczenie podmiotowi zawiadomienia o wszczęciu postępowania.

W takim przypadku za zasadne należy uznać przyjęcie rozwiązania, zgodnie z którym podane do publicznej wiadomości ogłoszenie o wszczęciu postępowania wobec konkretnego podmiotu zastępuje zawiadomienie. Ogłoszenie o wszczęciu postępowania o rozwiązanie i wykreślenie bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego publikowane będzie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Sąd może zarządzić zamieszczenie ogłoszenia w innych jeszcze pismach oraz podać je do publicznej wiadomości również w inny sposób, jaki uzna za odpowiedni.

Ponadto, aby takie postępowanie mogło być w ogóle prowadzone w sytuacji, gdy brak możliwości kontaktu z podmiotem, niezbędne jest przyjęcie rozwiązania szczegółowo opisanego w pkt 4.1.3. niniejszego projektu. Zgodnie z przedstawioną tam propozycją przewiduje się dodanie do art. 694³ k.p.c. paragrafu 2a, zgodnie z którym brak organu uprawnionego do reprezentacji lub brak w jego składzie uniemożliwiający prawidłową reprezentację nie będzie stanowić przeszkody do prowadzenia przez sąd rejestrowy postępowania z urzędu w przedmiocie wpisu (wykreślenia), w tym również postępowania o rozwiązanie i wykreślenie podmiotu z KRS.

Bezwzględne stosowanie art. 694³ § 2 kpc czyniłoby projektowaną regulację zupełnie nieefektywną, gdyż uniemożliwiałoby prowadzenie postępowania np. w przypadku, gdy podmiot nie posiada organu uprawnionego do reprezentacji. Podobne do projektowanego rozwiązanie przyjęto w niemieckim i austriackim systemie prawnym.

W sytuacji, gdy w toku postępowania (aż do jego prawomocnego zakończenia) sąd poweźmie wiadomość o aktualnym składzie organu uprawnionego do reprezentacji podmiotu lub jego aktualnym adresie, podmiot – zgodnie z ogólnymi regułami – będzie mógł korzystać ze statusu uczestnika postępowania.

W tym miejscu podkreślić należy, że postępowania zmierzające do „wygaszenia” w rejestrze tzw. „martwych podmiotów” w głównej mierze będą dotyczyć właśnie takich podmiotów, wobec których ich wspólnicy lub członkowie stracili zainteresowanie, które nie posiadają ani władz, ani organów, a często kierowana do nich korespondencja zwracana jest z adnotacją „podmiot wyprowadził się” lub „pod wskazanym adresem adresat nieznany”.

Publiczne ogłoszenie o prowadzonym postępowaniu z jednej strony zabezpieczy prawa osób, których interesy mogłyby sprzeciwiać się rozwiązaniu podmiotu bez przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego i jego wykreśleniu z rejestru (w tym wierzycieli, wspólników) z drugiej strony – będzie pomocne w dokonaniu ustaleń niezbędnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd rejestrowy będzie obowiązany zarządzić ogłoszenie o wszczęciu postępowania niezależnie od tego, czy istnieje realna możliwość kontaktu z

podmiotem, czy też nie. W przypadku braku takiego kontaktu, ogłoszenie dodatkowo zastąpi kierowane do podmiotu zawiadomienie.

Ogłoszenie powinno zawierać:

1. Nazwę sądu rejestrowego prowadzącego postępowanie (w tym sygnaturę sprawy), nazwę podmiotu i jego numer w KRS oraz ostatni ujawniony w rejestrze adres siedziby, a także informację o celu prowadzonego postępowania. Dane te mają umożliwić każdej osobie, która takie ogłoszenie przeczyta, identyfikację podmiotu, którego postępowanie dotyczy oraz uświadomić, że postępowanie to zmierza do rozwiązania podmiotu bez przeprowadzenia likwidacji i jego wykreślenia z rejestru.

2. Wezwanie skierowane do wszystkich osób, których uzasadniony interes mógłby sprzeciwiać się rozwiązaniu podmiotu bez przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego i jego wykreśleniu z rejestru, do zgłaszania w terminie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia okoliczności przemawiających przeciwko rozwiązaniu. Projektowana regulacja daje zatem każdej osobie możliwość przedstawienia okoliczności przemawiających przeciwko dalszemu prowadzeniu postępowania. Każda okoliczność zgłoszona przez jakąkolwiek osobę będzie podlegała ocenie sądu, po pierwsze – czy rzeczywiście ma ona miejsce – po drugie - pod kątem ustalenia czy rzeczywiście sprzeciwia się ona rozwiązaniu podmiotu – a w przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzących, może skutkować przeprowadzeniem przez sąd dodatkowych czynności dowodowych bądź umorzeniem postępowania. Nieograniczony krąg osób to również wspólnicy, wierzyciele, komornicy itp. itd. Zakreślony 3-miesięczny termin na zgłaszanie wszelkich okoliczności sprzeciwiających się rozwiązaniu podmiotu jest terminem ogólnie przyjętym w polskim ustawodawstwie i jednocześnie wystarczającym do zapoznania się z treścią ogłoszenia i ewentualnego zajęcia stanowiska.

Na zasadach ogólnych w toku zgłaszania okoliczności przemawiających przeciwko rozwiązaniu podmiotu (a także na każdym innym etapie postępowania aż do jego prawomocnego zakończenia) sąd może (na wniosek albo z urzędu) przyznać konkretnej osobie status uczestnika postępowania.

3. Pouczenie, że w przypadku stwierdzenia, iż podmiot nie posiada zbywalnego majątku i nie prowadzi działalności sąd rejestrowy może orzec o rozwiązaniu podmiotu bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego i zarządzić jego wykreślenie z rejestru. Pouczenie to ma na celu uświadomienie uczestnikom obrotu, że w braku okoliczności, które sprzeciwiałyby się dalszemu prowadzeniu przedmiotowego postępowania, sąd będzie zmierzał do zakończenia bytu prawnego podmiotu.

Ogłoszenie, w zakresie jaki przedstawiono powyżej, zapewni zrównoważenie interesów podmiotu (jego wspólników, członków) oraz jego ewentualnych wierzycieli z nadrzędną zasadą wiarygodności i rzetelności wpisów w rejestrze.

Aby ustalić, czy podmiot posiada zbywalny majątek i czy prowadzi działalność sąd rejestrowy musi mieć możliwość uzyskania stosownych informacji. W tym celu projektowana regulacja nakłada na organy administracji publicznej, inne państwowe jednostki organizacyjne oraz organizacje społeczne, a także inne instytucje obowiązek udzielania sądowi rejestrowemu informacji niezbędnych do rozstrzygnięcia, czy zostały spełnione przesłanki rozwiązania podmiotu bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego.

W ramach prowadzonego postępowania sąd rejestrowy będzie badał czy podmiot posiada zbywalny majątek i prowadzi działalność. Badanie to będzie polegało na wykonaniu kilku prostych czynności. Sąd zwróci się o udzielenie informacji o podmiocie do organów podatkowych (jedno pismo, którego wzór każdy

orzecznik będzie miał w systemie), rejestrów publicznych - Centralnej Ewidencji Pojazdów, Centralnej Informacji Ksiąg Wieczystych, Centralnej Informacji Rejestru Zastawów. W celu ustalenia czy dany podmiot posiada nieruchomość, sąd rejestrowy będzie mógł też skorzystać z instytucji wyszukiwania ksiąg wieczystych w centralnej bazie danych ksiąg wieczystych na podst. art. 36 (4) ust. 8 i nast. ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. 2013, 707 j.t.).

Pozyskanie informacji z ksiąg wieczystych i CI Rejestru Zastawów będzie czynnością bezkosztową.

W zdecydowanej większości przypadków pozyskanie informacji z ww rejestrów oraz z urzędu skarbowego i CEP będzie wystarczające dla podjęcia przez sąd decyzji. Co wymaga stanowczego podkreślenia – czynności te – w porównaniu z prowadzonymi dziś czynnościami w ramach nieefektywnych postępowań przymuszających będą proste, efektywne, wykonywane tylko jeden raz i w zasadzie bezkosztowe. Ponadto, każdy kto ma uzasadniony interes (po publicznym ogłoszeniu) będzie mógł zwrócić się do sądu i przedstawić argumenty przemawiające przeciwko wykreśleniu. Mogą to być zarówno wierzyciele jak i wspólnicy. Jeżeli wierzyciel lub wspólnik wskaże, że podmiot posiada zbywalny majątek będzie to przesłanka negatywna wykreślenia.

Jak wynika z powyższego, kwestia ustalenia czy podmiot posiada majątek została tak uregulowana, żeby nie dodawać sądom rejestrowym obowiązków, a jednocześnie jeżeli dojdzie do wykreślenia, to czynności te będą jednorazowe,

- postępowania te wejdą w miejsce nieefektywnych postępowań przymuszających ponawianych wielokrotnie, w rezultacie sądy będą miały mniej pracy niż obecnie,
- regulacja nie będzie wiązała się ze znacznymi nakładami finansowymi, postępowania te będą w zasadzie bezkosztowe, a w dłuższym okresie czasu przyniosą korzyść, o czym mowa w teście regulacyjnym, nie będzie konieczności poszerzania kadry orzecniczej i urzędniczej wydziałów rejestrowych.

Jeżeli w toku prowadzonego postępowania (po uzyskaniu szeregu informacji o podmiocie) sąd ustali, że podmiot posiada zbywalny majątek lub prowadzi działalność albo (np. na podstawie uzyskanych od wierzycieli informacji) uzna, że zachodzą inne istotne okoliczności przemawiające przeciwko rozwiązaniu podmiotu bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego, postępowanie umorzy.

Wskazać należy, że łączne wystąpienie dwóch przesłanek warunkujących możliwość rozwiązania podmiotu (brak zbywalnego majątku i nieprowadzenie działalności) daje sądowi rejestrowemu możliwość rozwiązania podmiotu, ale nie wprowadza obowiązku podjęcia takiej decyzji.

Celem wprowadzenia omawianej regulacji jest wykreślenie z rejestru podmiotów, które nie funkcjonują już w obrocie, nie posiadają zbywalnego majątku jednak z zabezpieczeniem praw osób trzecich.

Fakt, że podmiot posiada niespełnione zobowiązania (długi) lub nieściągalne wierzytelności nie wyłącza możliwości jego rozwiązania bez przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego i wykreślenia z rejestru. W przypadku, gdy podmiot nie jest w stanie uregulować swoich należności, jego pozostawanie w rejestrze w żaden sposób nie zwiększa szans na skuteczną egzekucję. Jeśli - nawet po wykreśleniu podmiotu z rejestru – zostanie ujawniony jego majątek, do którego wierzyciele mogliby skierować swoje roszczenia, to na podstawie regulacji zawartej w pkt 1.2.1. będzie to nadal możliwe. A zatem wykreślenie podmiotu z rejestru nie pogarsza sytuacji wierzycieli.

Jednak nie trudno wyobrazić sobie sytuację, w której pomimo braku majątku i niewykonywania działalności przez podmiot, jego wierzyciel może mieć uzasadniony

interes w tym, aby podmiot jeszcze nie utracił bytu prawnego. Przykładowo, gdy toczy się postępowanie sądowe przeciwko takiemu podmiotowi, a wierzycielowi np. z przyczyn podatkowych zależy na tym, aby uzyskać tytuł wykonawczy pomimo, iż wie, że egzekucja wobec dłużnika będzie bezskuteczna.

Z tej przyczyny sąd rejestrowy może (a nie musi) rozwiązać podmiot bez przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego, gdy ustali, że podmiot nie posiada majątku i nie prowadzi działalności. Jeżeli więc sąd uzna, że zachodzą inne istotne okoliczności przemawiające przeciwko rozwiązaniu podmiotu, to prowadzone z urzędu postępowanie umorzy lub zawiesi do czasu prawomocnego zakończenia innego, toczącego się z udziałem podmiotu rejestrowego postępowania.

Gdy sąd ustali, że podmiot nie prowadzi działalności i nie posiada zbywalnego majątku oraz nie zachodzą inne istotne okoliczności przemawiające przeciwko rozwiązaniu podmiotu, wyda postanowienie o rozwiązaniu podmiotu bez przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego i zarządzi jego wykreślenie z rejestru. Postanowienie to będzie podlegało publikacji w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

Projektowana regulacja umożliwiająca wykreślenie z rejestru podmiotów nie prowadzących działalności i nie posiadających majątku mimo, iż stanowi novum w polskim systemie prawnym, zgodna jest z dotychczasową linią orzecniczą. Wyrażony w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5.12.2003 r. IV CK 256/02 pogląd, iż „(...) jeżeli spółka nie pozostaje we władaniu jakichkolwiek składników majątkowych, to nie sposób w samym tylko jej istnieniu upatrywać możliwości zaspokojenia przez nią wierzycieli (...)” a „(...) utrzymywanie martwych podmiotów w obrocie gospodarczym jest nieuzasadnione, co więcej może być mylące dla pozostałych uczestników tego obrotu(...)” w związku z czym „ (...) możliwe jest wykreślenie z rejestru handlowego spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, jeżeli w wyniku przeprowadzonego i zakończonego postępowania likwidacyjnego zostanie spieniężony cały jej majątek, a mimo to zostaną niespełnione zobowiązania ciążące na tej spółce (...)” potwierdza słuszność proponowanych rozwiązań.

W sprawie, której dotyczy cytowane orzeczenie Sądu Najwyższego, spółka, pomimo przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego, nie posiadając już żadnych składników majątkowych, nie zdołała zaspokoić wszystkich wierzycieli. W tej sytuacji Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że spółkę należy wykreślić z rejestru. Utrzymywanie fikcji (przez pozostawienie spółki w rejestrze), że podmiot nie posiadający majątku i nie podejmujący żadnych działań zmierzających do jego wypracowania może zaspokoić wierzycieli, nie jest prawidłowym rozwiązaniem.

Należy także podkreślić, że proponowana regulacja jest zgodna z prawem unijnym, w szczególności z Dyrektywą 2009/10/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 września 2009 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 48 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich. Przywołana Dyrektywa w art. 12 lit. b wprowadza enumeratywne wyliczenie sytuacji, w jakich państwa członkowskie mogą orzeczeniem sądowym unieważniać umowę spółki, przy czym sankcja nieważności dotyczy wadliwych czynności prawnych w procedurze zawiązania spółki. Dotyczy zatem zdarzeń, którym miały miejsce wcześniej (ex tunc). Dyrektywa nie ogranicza państw członkowskich w tworzeniu wewnętrznej regulacji prawnej dotyczącej rozwiązania spółek ze skutkiem na przyszłość (ex nunc).

Zaprezentowane stanowisko znajduje potwierdzenie w opinii sporządzonej przez Instytut Wymiaru Sprawiedliwości w grudniu 2013 r. pt. *„Zakres i sposoby realizacji obowiązku zapewnienia jawności dokumentów rejestrowych wynikającego z art. 2 Dyrektywy 2009/10/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 września 2009 r.”*, sporządzonej przez dr P. Sobolewskiego.

Ponadto należy zauważyć, że analogiczne – do przedstawionych w niniejszym projekcie - rozwiązania zostały przyjęte w porządkach prawnych innych krajów Unii Europejskiej takich jak: Niemcy, Austria, Wielka Brytania, a także Szwajcaria.

Dla przykładu można wskazać, że w Niemczech możliwe jest wykreślenie z rejestru spółki nieposiadającej własnego rzeczywistego majątku. W Austrii przewidziane jest uproszczone postępowanie o wykreślenie podmiotu w przypadku ustalenia, że spółka nie posiada majątku, podstawę tego ustalenia stanowi prawomocne orzeczenie w postępowaniu upadłościowym lub domniemanie braku majątku w przypadku nie złożenia przez kolejne dwa lata sprawozdań finansowych. W Wielkiej Brytanii następuje wykreślenie z rejestru bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego oraz przejęcie majątku spółki na rzecz Korony. W Szwajcarii podmiot rejestrowy podlega wykreśleniu w sytuacji, gdy nie wykonuje działalności oraz nie posiada majątku, po wcześniejszym wezwaniu współników i wierzycieli do zgłoszenia okoliczności, że spółka powinna utrzymać swój byt prawny.

Proponowana w projekcie regulacja uwzględnia zatem doświadczenia funkcjonujące z powodzeniem w innych krajach UE z uwzględnieniem modyfikacji wynikających z polskiego systemu prawa.

Projektowana regulacja znajdzie zastosowanie również wtedy, gdy kierowane do podmiotu wezwania o spełnienie obowiązku rejestrowego miały miejsce jeszcze przed wejściem w życie nowelizacji. Przyjęcie takiego rozwiązania znacznie usprawni proces „wygaszania” martwych podmiotów, a jednocześnie zmniejszy koszty tych postępowań. Przyjęcie odmiennego rozwiązania powodowałoby konieczność wzywania podmiotów przez sąd rejestrowy do wykonania określonych obowiązków, mimo że wiadomo, że obowiązki te nie zostaną wykonane, gdyż wcześniej prowadzone postępowania nie przyniosły rezultatów, a sytuacja prawna podmiotów nie uległa zmianie.

Proponowane rozwiązanie nie przełamuje zasady „lex retro non agit”, gdyż podmiot nie poniesie żadnych negatywnych konsekwencji uwzględnienia przez sąd rejestrowy wcześniejszych bezskutecznych wezwań do wypełnienia obowiązku rejestrowego. Wszczynając postępowanie o rozwiązanie podmiotu bez przeprowadzania likwidacji, sąd pouczy podmiot o skutkach braku odpowiedzi na wezwanie sądu, zatem przebieg postępowania będzie uzależniony od stanowiska podmiotu, w stosunku do którego wszczęto postępowanie.

1.2.1. Kwestie dotyczące majątku pozostałego po podmiotach nieprzerejestrowanych do KRS oraz wykreślonych z KRS

1.2.1.1. Podmioty nieprzerejestrowane do Krajowego Rejestru Sądowego

Ze względu na aktualne brzmienie art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. Nr 121, poz. 770, z późn. zm.) niezbędne jest unormowanie skutków prawnych, które zaistnieją w wyniku upływu określonego w powołanym przepisie terminu, w odniesieniu do podmiotów, które zostały wpisane do odpowiedniego rejestru przed dniem 1 stycznia 2001 r. i pomimo określonego w art. 7 i art. 10 ustawy obowiązku

przerejestrowania do Krajowego Rejestru Sądowego do dnia 31 grudnia 2015 r. obowiązku tego nie wykonają.

Zgodnie z powołanym przepisem dotychczasowe wpisy w rejestrach sądowych zachowują moc do czasu rejestracji, zgodnie z przepisami ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, nie dłużej jednak niż do dnia 31 grudnia 2015 r.

Wprowadzając ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym ustawodawca przyjął, że w wykonaniu nałożonego na podmioty podlegające wpisowi do tego rejestru obowiązku nastąpi ich przerejestrowanie. Jednocześnie wskazano, że wniosek o przerejestrowanie podmioty podlegające wpisowi do rejestru przedsiębiorców KRS powinny złożyć do dnia 31 grudnia 2003 r., czyli w ciągu trzech lat od wejścia w życie ustawy, natomiast podmioty podlegające wpisowi do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej zostaną wpisane do tego rejestru z urzędu, po ewentualnym wezwaniu podmiotu przez sąd rejestrowy do uzupełnienia braków.

Dla przedsiębiorców jedynym rygorem przekroczenia trzyletniego terminu do złożenia wniosku o wpis jest konieczność uiszczenia opłat sądowych od tego wniosku. Podobnie, w przypadku podmiotów podlegających wpisowi do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, w stosunku do których postępowanie o przerejestrowanie z urzędu zakończyło się umorzeniem, wniosek o wpis złożony po umorzeniu postępowania podlega opłacie sądowej.

Jak wynika z szacunkowych danych, pomimo upływu ponad trzynastu lat obowiązywania ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, około 100.000 spółek i od 60.000 do 80.000 innych podmiotów (stowarzyszenia, fundacje) nie wypełniło obowiązku przerejestrowania. Stan taki należy uznać za wysoce niepożądany.

Wobec podmiotów nieprzerejestrowanych, a działających w obrocie gospodarczym i prawnym nie obowiązują domniemania wynikające z przepisów ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym. Nie jest zatem realizowana funkcja wzmacniania pewności obrotu i ochrony osób trzecich. Podmioty nieprzerejestrowane pozostają poza kontrolą i nadzorem sądu rejestrowego, nie składają również sprawozdań finansowych. Stan taki może stwarzać pole do różnorakich nadużyć.

Wobec nieprzerejestrowanych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością i spółek akcyjnych w zasadzie nie są realizowane przepisy art. 2 i art. 3 dyrektywy 2009/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 września 2009 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 48 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich (Dz.U.UE.L.2009.258.11).

Spółki akcyjne wpisane do rejestru sądowego na podstawie przepisów obowiązujących do dnia wejścia w życie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, a nie wpisane do KRS nie spełniają też wymogów nałożonych przez dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/30/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 54 akapit drugi Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w celu uzyskania ich równoważności, dla ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich w zakresie tworzenia spółki akcyjnej, jak również utrzymania i zmian jej kapitału (Dz.U.UE.L.2012.315.74).

Wymienione dyrektywy mają m.in. na celu zapewnienie prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego Unii i ustanowienie odpowiednich standardów

funkcjonowania spółek w państwach członkowskich, gwarantujących z jednej strony konkurencyjność przedsiębiorstw, a z drugiej zabezpieczających interesy wspólników (akcjonariuszy) oraz kontrahentów spółek.

Uwzględniając, że regulacje prawne zawarte w ustawie – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym, choć zgodne z przepisami unijnymi, nie zapewniły jednak tym przepisom pełnej skuteczności, niezbędne jest uregulowanie kwestii związanych z utratą mocy wpisów w dotychczasowych rejestrach sądowych po dniu 31 grudnia 2015 r., w tym kwestii majątkowych.

Projektowana regulacja znajdzie zastosowanie w odniesieniu do podmiotów podlegających wpisowi do rejestru przedsiębiorców i rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej Krajowego Rejestru Sądowego i jednoznacznie przesądzi kwestię, że podmioty, które najpóźniej w dniu 31 grudnia 2015 r. nie złożą wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego, o godzinie 0:00 w dniu 1 stycznia 2016 r. utracą zdolność (podmiotowość) prawną, czyli przestaną istnieć. Chociaż wydaje się, że taki wniosek można by wyprowadzić już z obecnie obowiązującego przepisu art. 9 ust.2 ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym, to wyraźne uregulowanie tego zagadnienia jest pożądane w celu rozwiania wszelkich wątpliwości w tej kwestii. Przede wszystkim jednak konieczne jest unormowanie kwestii, jakie będą skutki utraty podmiotowości prawnej przez nieprzerejestrowane podmioty w odniesieniu do ich mienia, a także zagadnienia ochrony praw wierzycieli nieprzerejestrowanych podmiotów.

Jeżeli najpóźniej w dniu 31 grudnia 2015 r. zostanie złożony wniosek o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego, to podmiot, którego dotyczy taki wniosek, nie utraci zdolności prawnej z dniem 1 stycznia 2016 roku, a Skarb Państwa nie nabędzie z tą datą jego mienia. Jeżeli w następstwie złożenia takiego wniosku wpis do Krajowego Rejestru Sądowego zostanie prawomocnie dokonany, cel zakładany w ustawie – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym zostanie osiągnięty. Jeżeli natomiast wniosek o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego złożony we właściwym czasie zostanie następnie prawomocnie zwrócony, odrzucony bądź oddalony albo postępowanie o wpis zostanie umorzone, skutek w postaci utraty podmiotowości prawnej jak i inne skutki szczegółowo opisane poniżej powstaną z dniem następującym po dniu prawomocnego zwrotu, odrzucenia bądź oddalenia wniosku albo umorzenia postępowania.

Proponowanego rozwiązania nie można uważać za zbyt drastyczne dla podmiotów, które – co do zasady - z dniem 1 stycznia 2016 r. przestaną istnieć, ponieważ okres ponad 13 lat – liczony od wejścia w życie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 1 stycznia 2001 r. – stwarzał dostateczne możliwości złożenia wniosku o wpis podmiotu do Krajowego Rejestru Sądowego przy zachowaniu minimum staranności ze strony zainteresowanych podmiotów.

Należy podkreślić, że termin ten był już kilkakrotnie przedłużany. Regulacja zawarta w pierwotnej wersji ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym przewidywała, że wpisy w dotychczasowych rejestrach zachowują moc do dnia 31 grudnia 2003 r.

Ustawą z dnia 30 listopada 2000 r. o zmianie ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym nadano nowe brzmienie art. 9 ust. 2, zgodnie z którym do czasu rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym zachowywały moc dotychczasowe wpisy w rejestrach sądowych. Zrezygnowano zatem z określenia daty, do której miałyby obowiązywać dotychczasowe wpisy w rejestrach sądowych.

Stan taki trwał do uchwalenia ustawy z dnia 29 kwietnia 2010 r. o zmianie ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym, która zmieniła m.in. brzmienie art. 9 ust. 2 w ten sposób, że dotychczasowe wpisy w rejestrach sądowych miały zachować moc do czasu rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym, jednak nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2013 r.

Ustawą z dnia 22 listopada 2013 r. o zmianie ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym po raz kolejny wydłużono okres pozostawania w mocy dotychczasowych wpisów w rejestrach sądowych podmiotów, które nie dopełniły obowiązku złożenia do dnia 31 grudnia 2003 r. wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego – tym razem o 2 lata. Zgodnie z tą ustawą dzień 31 grudnia 2015 r. jest ostatecznym terminem pozostawania w mocy wpisów w dotychczasowych rejestrach sądowych.

Uwzględniając powyższe stwierdzić należy, że ze względu na pewność i bezpieczeństwo obrotu państwo nie może dłużej tolerować stanu, w którym wbrew obowiązującym regulacjom prawa krajowego i unijnego funkcjonują w obrocie podmioty nieprzerejestrowane do Krajowego Rejestru Sądowego.

Projekt przewiduje, że z chwilą utraty podmiotowości (zdolności) prawnej przez podmioty nieprzerejestrowane ich mienie (własność i inne prawa majątkowe) nabędzie nieodpłatnie z mocy prawa Skarb Państwa.

Rozwiązanie takie nawiązuje do unormowań znanych w innych systemach prawnych, np. w Wielkiej Brytanii, gdzie w wyniku wykreślenia spółki z rejestru bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego następuje przejęcie majątku spółki na rzecz Skarbu Państwa (tj. Korony). Takie unormowanie zapobiega powstaniu trudnej do zaakceptowania sytuacji, w której mienie należące do podmiotów, które utracą zdolność prawną, stałoby się wskutek tego mieniem niczym.

Jednocześnie w projekcie proponuje się, aby Skarb Państwa ponosił odpowiedzialność za zobowiązania wobec wierzycieli podmiotu, który utracił zdolność prawną, z tym, że byłaby to odpowiedzialność ograniczona.

Skarb Państwa będzie ponosił odpowiedzialność wyłącznie z nabytego mienia (tzw. odpowiedzialność *cum viribus patrimonii*). Odpowiedzialność Skarbu Państwa, jako następcy podmiotu, który utracił byt prawny, będzie zatem ukształtowana identycznie jak odpowiedzialność spadkobiercy za długi spadkowe przed przyjęciem spadku (art. 1030 k.c.).

Drugim ograniczeniem odpowiedzialności Skarbu Państwa jest proponowany roczny termin zawity do dochodzenia roszczeń przeciwko Skarbowi Państwa, który będzie biegł od chwili nabycia mienia przez Skarb Państwa. Roszczenia nie wygasną jeżeli przed upływem tego terminu wierzyciel zainicjuje postępowanie przed sądem lub innym właściwym organem w celu dochodzenia roszczenia. Jeżeli roszczenie wierzyciela jest stwierdzone tytułem egzekucyjnym wydanym przeciwko podmiotowi, który utracił byt prawny, to roszczenie to wygaśnie, jeżeli wierzyciel niełoży wniosku o wszczęcie egzekucji w ciągu roku od chwili nabycia mienia przez Skarb Państwa. Nie uchybia to przepisom o przedawnieniu roszczeń. Proponowane terminy zawite powinny skłonić wierzycieli do jak najszybszego inicjowania postępowań przeciwko Skarbowi Państwa i w ten sposób przyczynić się do ograniczenia stanu niepewności co do możliwości dysponowania przez Skarb Państwa nabytym mieniem (przez okres, w którym może być realizowana odpowiedzialność Skarbu Państwa, nie powinien on rozporządzać nabytym mieniem).

Pojęcie wierzycieli, wobec których Skarb Państwa będzie ponosił odpowiedzialność na zasadach opisanych powyżej, nie obejmuje takich podmiotów jak np. wspólnicy i akcjonariusze spółek handlowych, które utraciły zdolność prawną

– w zakresie, w jakim podmioty te chciałyby dochodzić jakichkolwiek roszczeń związanych z ich prawami udziałowymi w podmiocie, który utracił byt prawny (w pozostałym zakresie, tj. w odniesieniu do ewentualnych roszczeń nie związanych z ich prawami udziałowymi, np. roszczeń z tytułu pożyczki udzielonej spółce przez wspólnika, podmioty te należy traktować jako wierzycieli). Celem wyeliminowania wszelkich wątpliwości w tym zakresie projekt przewiduje wyraźne stwierdzenie, że prawa wspólników, członków spółdzielni i innych osób uprawnionych do udziału w majątku likwidacyjnym wygasają z chwilą wykreślenia podmiotu z rejestru (uznania za wykreślony z rejestru).

Wyłączenie możliwości dochodzenia roszczeń przez wspólników (akcjonariuszy) spółek handlowych z tytułu ich praw udziałowych jest zgodne z konstytucyjną zasadą ochrony własności i praw majątkowych.

Należy podkreślić, że skutek w postaci utraty bytu prawnego przez podmiot i dalsze tego konsekwencje przewidziane w niniejszym projekcie, nie muszą nastąpić. Jeżeli podmiot wypełni ciążący na nim od ponad 13 lat obowiązek i złoży poprawny wniosek o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego i wpis taki zostanie dokonany, to podmiot nie utraci bytu prawnego, a osoby posiadające w nim prawa udziałowe nie utracą wynikających z nich uprawnień.

Wygaśnięcie tych uprawnień nastąpi wyłącznie wskutek zaniechania i bierności uprawnionego, którą można porównać do porzucenia przedmiotu własności lub praw majątkowych. To nie prawodawca pozbawia własności lub praw majątkowych, ale sam uprawniony na skutek swojego zachowania w postaci długotrwałej bezczynności wytwarza stan analogiczny do porzucenia swojego majątku, a więc sam rezygnuje z przysługujących mu praw, a przepisy w imię pewności i bezpieczeństwa obrotu potwierdzają decyzję uprawnionego oraz wprowadzają rozwiązanie zapobiegające powstaniu „próżni” prawnej, a więc majątku niczyjego.

Dochodzenie przez wierzycieli roszczeń przeciwko Skarbowi Państwa będzie się odbywać na zasadach ogólnych w postępowaniu przed sądem albo innym właściwym organem.

W razie uwzględnienia roszczenia dochodzonego w postępowaniu cywilnym, sąd w wyroku przyzna Skarbowi Państwa prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności (art. 319 k.p.c.). Po zaopatrzeniu takiego wyroku w klauzulę wykonalności będzie możliwe wszczęcie postępowania egzekucyjnego.

Jeżeli wierzyciel uzyskał tytuł egzekucyjny przeciwko podmiotowi, który utracił byt prawny, to na jego podstawie będzie mógł wszcząć egzekucję przeciwko Skarbowi Państwa. Warunkiem będzie nadanie temu tytułowi klauzuli wykonalności przeciwko Skarbowi Państwa, na którego przeszedł obowiązek objęty tytułem egzekucyjnym. Klauzula ta będzie nadawana na podstawie art. 788 k.p.c. W klauzuli tej również będzie zastrzegane Skarbowi Państwa prawo powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczoną odpowiedzialność (792 k.p.c.).

W przypadku, gdy nabycie mienia przez Skarb Państwa nastąpi w trakcie postępowania rozpoznawczego, toczącego się z udziałem podmiotu, który utracił byt prawny, postępowanie będzie podlegało zawieszeniu (art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c.). Zgodnie z przepisem art. 180 § 1 pkt 2 k.p.c., postępowanie zostanie podjęte z udziałem Skarbu Państwa będącego „ogólnym następcą prawnym” podmiotu, który utracił byt prawny. Jeżeli natomiast nabycie mienia przez Skarb Państwa nastąpi w trakcie postępowania egzekucyjnego, do prowadzenia egzekucji przeciwko Skarbowi Państwa konieczne będzie uzyskanie klauzuli wykonalności, o której mowa w art. 788 k.p.c.

W przypadku dobrowolnego zaspakajania wierzycieli proponuje się, w celu zapobieżenia ryzyku pokrzywdzenia wierzycieli, kierowanie się przez właściwa statio fisci regułami stosowanymi w egzekucji poprzez odpowiednie zastosowanie przepisów o podziale sumy uzyskanej z egzekucji według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Chodzi tu w szczególności o art. 1025 i nast. k.p.c.

W postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przeciwko Skarbowi Państwa nie znajdzie zastosowania przepis art. 1060 k.p.c. Przepis ten, poza szczególnym trybem zaspokojenia pozaegzekucyjnego, dopuszcza tylko jeden sposób egzekucji przeciwko Skarbowi Państwa (egzekucja z rachunku bankowego). W projekcie zakłada się natomiast, że zaspokojenie roszczeń wierzycieli odbywać się będzie właśnie w drodze egzekucji, która będzie mogła być skierowana do wszystkich składników mienia, jakie Skarb Państwa nabył zgodnie z ustawą.

Zbędne jest wprowadzanie innych przepisów dotyczących postępowania egzekucyjnego, w szczególności co do kolejności zaspokojenia poszczególnych wierzycieli. W razie konieczności egzekwowania roszczeń kilku wierzycieli o kolejności i zakresie ich zaspokojenia będą decydować obowiązujące przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o egzekucji.

Proponuje się, aby w przypadku, gdy podmiotem, który utraci zdolność prawną będzie spółdzielnia mieszkaniowa, z chwilą nabycia jej mienia przez Skarb Państwa, spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego przekształcało się w prawo najmu podlegające przepisom ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, a spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu przekształcało się w prawo odrębnej własności lokalu lub we własność domu jednorodzinnego. Rozwiązanie to jest wzorowane na art. 16 ust. 1 i art. 17¹⁸ ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych. Spójność systemu prawnego wymaga, aby skutki określone w tych przepisach wystąpiły także w przypadkach normowanych w projekcie.

Przekształcenie się własnościowego prawa do lokalu w odrębną własność lokalu następować będzie z mocy samego prawa. W wyniku tego przekształcenia dojdzie do nabycia odrębnej własności lokalu przez osobę, której przysługiwało dotąd własnościowe prawo do lokalu. W projekcie przewiduje się, że nabycie odrębnej własności lokalu albo prawa do domu jednorodzinnego będzie podlegało stwierdzeniu przez sąd w postępowaniu nieprocesowym. Postanowienie sądu powinno również ustalać wielkość udziału właściciela lokalu w nieruchomości wspólnej.

Szczególna sytuacja może jednak zachodzić wtedy, gdyby zarząd spółdzielni podjął wcześniej uchwałę, o której mowa w art. 42 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, określającą przedmiot odrębnej własności wszystkich lokali mieszkalnych i lokali o innym przeznaczeniu, a tym bardziej gdyby już doszło do ustanowienia odrębnej własności niektórych lokali na podstawie takiej uchwały. W tym przypadku ustalenie udziałów w nieruchomości wspólnej powinno nastąpić zgodnie z treścią wspomnianej uchwały zarządu spółdzielni. Jeśli zaś uchwała taka nie została podjęta, to ustalenie wielkości udziałów powinno odbyć się zgodnie z art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali.

Użytkowanie wieczyste ustanowione na nieruchomości, której właścicielem jest Skarb Państwa, nie wygaśnie. Jeżeli nie ma praw obciążających użytkowanie wieczyste lub prawa takie wygasły, a nie zostało wszczęte postępowanie w celu dochodzenia lub zaspokojenia roszczeń, Skarb Państwa może złożyć wniosek o wykreślenie prawa użytkowania wieczystego z księgi wieczystej. Do wniosku będzie należało dołączyć zaświadczenie starosty o wygaśnięciu lub nieistnieniu praw

obciążających użytkowanie wieczyste oraz o nieistnieniu lub wygaśnięciu roszczeń. Użytkowanie wieczyste wygaśnie z chwilą uprawomocnienia się wpisu o wykreśleniu.

Podstawą dla dokonania odpowiednich wpisów w Księgach wieczystych będzie decyzja o stwierdzeniu nabycia przez Skarb Państwa własności nieruchomości albo użytkowania wieczystego, wydawana przez właściwego ze względu na miejsce położenia nieruchomości starostę.

Dla sprawnego prowadzenia postępowań w sprawach dotyczących nabytego przez Skarb Państwa mienia i przejętych zobowiązań oraz innych spraw dotyczących gospodarowania tym mieniem, niezbędne jest wskazanie w przepisach właściwego statio fisci. Proponuje się, aby zadania w tym zakresie wykonywał starosta, wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej, właściwy ze względu na ostatnie miejsce siedziby podmiotu, po którym majątek nabył Skarb Państwa. Wybór starosty w tym zakresie uzasadnia wykonywanie przez starostów podobnych zadań w odniesieniu do mienia Skarbu Państwa na podstawie innych przepisów, w szczególności ustawy o gospodarce nieruchomościami (por. art. 22 i 23 tej ustawy). Natomiast propozycja dotycząca określenia właściwości miejscowej starosty oparta jest na założeniu, że majątek po podmiocie, który utracił byt prawny, z reguły położony będzie właśnie w miejscowości, w której podmiot miał siedzibę lub w jej najbliższym sąsiedztwie. Ponadto ostatnie miejsce siedziby wpisane jest do właściwego rejestru, a zatem jego ustalenie nie powinno stanowić problemu.

1.2.1.2. Podmioty wykreślone z KRS

Jak wynika z praktyki orzeczniczej, uregulowania wymaga również sytuacja, gdy po przeprowadzeniu likwidacji podmiot zostanie wykreślony z Krajowego Rejestru Sądowego, a po jego wykreśleniu (tj. po utracie bytu prawnego) ujawni się majątek tego podmiotu, który nie został objęty likwidacją.

Tym budzącym spory w doktrynie zagadnieniem zajmował się również Sąd Najwyższy. W uchwale z dnia 24.01.2007 r. (sygn. III CZP 143/06) odnoszącej się do stanu faktycznego, w którym po wykreśleniu z rejestru spółki z o.o. okazało się, że jest ona wpisana w księdze wieczystej jako właściciel nieruchomości nieobjętej procesem likwidacji, Sąd Najwyższy potwierdził, że wykreślenie spółki z rejestru jest równoznaczne z utratą jej bytu prawnego. Sąd Najwyższy odrzucił koncepcję prezentowaną przez niektórych przedwojennych komentatorów, że nieobjęty likwidacją majątek przechodzi na wspólników. Zdaniem Sądu Najwyższego takie rozwiązanie mogłoby prowadzić do nadużyć przez celowe zatajanie majątku w postępowaniu likwidacyjnym. Sąd Najwyższy przyjął, że sytuacja spółki wykreślonej z rejestru po której pozostał majątek jest podobna do sytuacji spółki z o.o. w organizacji, skoro zgodnie z art. 170 k.s.h. ustawa dopuszcza wszczęcie postępowania likwidacyjnego wobec tworu, który nie uzyskał osobowości prawnej. W konsekwencji uznał, że w stosunku do niezlikwidowanego majątku wykreślonej spółki możliwe jest prowadzenie postępowania likwidacyjnego, analogicznie jak ma to miejsce w przypadku spółki z o.o. w organizacji, a zatem dopuszczalne jest ustanowienie likwidatora celem dokończenia likwidacji.

Orzeczenie Sądu Najwyższego doczekało się wielu głos, w większości krytycznych, głównie ze względu na fakt, że stanowisko Sądu Najwyższego zdaje się sugerować, że skutek wykreślenia z rejestru spółka traci osobowość prawną, ale zachowuje zdolność prawną w zakresie koniecznym do dokończenia likwidacji. Zatem przy założeniu konstytutywnego charakteru wykreślenia z rejestru nie można uznać tego rozwiązania za w pełni zadowalające.

Omawiana kwestia wywołuje tyle kontrowersji, że w zasadzie każdy z glosatorów zaproponował własne, odmienne od pozostałych rozwiązanie omawianego problemu.

Należy również przypomnieć, że projekt zawiera propozycję pozwalającą sądowi rejestrowemu na rozwiązanie i wykreślenie z rejestru tzw. „martwych podmiotów” po przeprowadzeniu uproszczonej likwidacji (patrz pkt 1.2.), a więc i w odniesieniu do tej grupy podmiotów – pomimo podjęcia przez sąd szeregu czynności sprawdzających – może dojść (choć sporadycznie) do sytuacji, gdy po wykreśleniu podmiotu z KRS ujawni się jego majątek.

Główny problem jaki wiąże się z ustaniem bytu prawnego podmiotu z chwilą wykreślenia z rejestru (bez względu na to, czy przed wykreśleniem była prowadzona likwidacja podmiotu czy też nie) polega na tym, że w sytuacji, gdy ujawni się majątek ma on status majątku niczyjego. Problem ten jest szczególnie widoczny w przypadku nieruchomości. Powoduje to stan próżni prawnej, który niekorzystnie oddziałuje na pewność i bezpieczeństwo obrotu, a w szczególności na sytuację wierzycieli nieistniejącej osoby prawnej wobec braku następstwa prawnego. Aby zapobiec negatywnym następstwom takich zjawisk należy wprowadzić regulację określającą sposób postępowania z takim majątkiem.

Projektowana regulacja zasadniczo odpowiada propozycji opisanej w pkt 1.2.1.1. dotyczącej podmiotów nieprzerejestrowanych do KRS, które (co do zasady) z dniem 1 stycznia 2016 r. utracą byt prawny. Jednakże zawiera pewne odmienności.

1. Projekt obejmuje wszystkie podmioty, które zostaną **wykreślone** z rejestru przedsiębiorców i rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej Krajowego Rejestru Sądowego po dniu wejścia w życie projektowanej regulacji.

2. Tak w odniesieniu do podmiotów nieprzerejestrowanych do KRS, jak i w odniesieniu do podmiotów z KRS wykreślonych projekt zakłada następstwo prawne Skarbu Państwa, który będzie nieodpłatnie nabywał z mocy prawa własność i inne prawa majątkowe. Różnica polega na tym, że w odniesieniu do podmiotów **wykreślonych** z KRS skutek ten będzie następował z dniem faktycznego wykreślenia podmiotu, a nie z dniem wskazanym w ustawie.

3. Skarb Państwa będzie ponosił ograniczoną odpowiedzialność wyłącznie z nabytego po podmiotach wykreślonych z KRS mienia za nieprzedawnione zobowiązania podmiotu jak i wobec współników (akcjonariuszy) z tytułu przysługujących im roszczeń związanych z ich prawami udziałowymi w podmiocie. Wspólnicy będą mogli zgłaszać swoje roszczenia wynikające z ich praw udziałowych jednak w toku postępowania będą musieli wykazać, że wszyscy wierzyciele podmiotu, po którym majątek nabył Skarb Państwa zostali zaspokojeni. Priorytetowe znaczenie ma bowiem ochrona wierzycieli. Projekt respektuje przyjętą m.in. w Kodeksie spółek handlowych zasadę ochrony wierzycieli. Zgodnie z art. 286 § 1 k.s.h. podział majątku między współników zlikwidowanej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością może nastąpić dopiero po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wierzycieli.

4. Proponuje się, aby współnicy (lub inne osoby uprawnione do udziału w majątku likwidacyjnym) mieli legitymację do wystąpienia z roszczeniem przeciwko Skarbowi Państwa, jeżeli reprezentują łącznie dwie trzecie głosów. Powyższa regulacja ma na celu zmotywowanie współników nieistniejącego już podmiotu do wytoczenia jednego powództwa z tytułu ich praw udziałowych.

Ze względów pragmatycznych - zwłaszcza w przypadku spółki akcyjnej –trudno wymagać jednomyślności w działaniu współników (akcjonariuszy). Z tej przyczyny przyjęto, że do wytoczenia powództwa uprawniona będzie taka większość, jaka jest

potrzebna do podjęcia uchwały o rozwiązaniu spółki i postawieniu jej w stan likwidacji (art. 246 § 1 k.s.h.).

5. Aby stan niepewności prawnej nie trwał zbyt długo roszczenia przeciwko Skarbowi Państwa mogą być dochodzone (zarówno przez wierzycieli jak i wspólników) w ciągu roku od chwili nabycia mienia przez Skarb Państwa.

6. Pewne odmienności przewiduje się w stosunku do majątku nabytego przez Skarb Państwa po podmiotach, których statut wskazywał konkretny podmiot lub cel, na który ma przejść majątek po ustaniu osobowości prawnej. Jak wynika z praktyki sądów rejestrowych, bardzo często statuty np. stowarzyszeń, fundacji, kółek rolniczych, izb gospodarczych przewidują, że majątek pozostały po likwidacji zostanie przekazany podmiotowi o zbliżonym celu działania. Biorąc pod uwagę, że w zdecydowanej większości podmioty, o których mowa powyżej to organizacje non profit, prowadzące działalność o charakterze społecznym, zasadnym jest uwzględnienie woli założycieli podmiotu i przekazanie pozostałego po nim majątku na wskazany w statucie cel.

Jeżeli zatem Skarb Państwa nabędzie nieodpłatnie własność i inne prawa majątkowe po podmiocie, którego umowa lub statut określają przeznaczenie tego majątku, będzie zobowiązany przekazać majątek na cel wskazany w statucie w ciągu roku od ujawnienia się majątku. Wskazania konkretnego beneficjenta dokona działający jako statio fisci Skarbu Państwa starosta właściwy ze względu na ostatnie miejsce siedziby podmiotu.

Z chwilą przekazania nabytego majątku na rzecz wybranego beneficjenta wygaśnie odpowiedzialność Skarbu Państwa wobec wierzycieli wykreślonego z KRS podmiotu.

W pozostałym zakresie wobec majątku pozostałego po podmiotach wykreślonych z KRS znajdzie zastosowanie regulacja opisana w pkt 1.2.1.1.

pkt 1.3 Kurator

1.3.1. Rozszerzenie zakresu kompetencji kuratora ustanawianego na podstawie art. 42 Kodeksu cywilnego

Zgodnie z treścią art. 38 Kodeksu cywilnego, osoba prawna działa przez swoje organy w sposób przewidziany w ustawie i w opartym na niej statucie. Cytowana regulacja potwierdza przyjęcie przez polskiego ustawodawcę tzw. „teorii organów”, zgodnie z którą działanie organu traktuje się jako działanie osoby prawnej.

Mimo obowiązywania teorii organów w sytuacjach szczególnych, gdy organy nie mogą działać możliwe jest czasowe zastępowanie organów przez przedstawicieli ustawowych np. przez kuratora.

Powołanie kuratora na podstawie art. 42 k.c. może nastąpić w sytuacji, gdy osoba prawna lub jednostka organizacyjna nie będąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną nie może prowadzić swoich spraw z braku powołanych do tego organów. Zakres kompetencji kuratora ustanowionego na podstawie powołanego przepisu budzi wątpliwości zarówno w doktrynie jak i judykaturze.

Według dominującego w doktrynie poglądu treść art. 42 § 1 i 2 k.c. determinuje zakres uprawnień kuratora i stanowi *numerus clausus* jego kompetencji.

Inni komentatorzy wskazują, że art. 42 wyznacza tylko ogólne kierunki działania kuratora, a szczegółowy zakres jego kompetencji określa w każdej konkretnej sprawie sąd.

W obrocie gospodarczym – zarówno w odniesieniu do spółek kapitałowych jak i innych osób prawnych (np. fundacji) coraz częściej występują problemy związane z brakiem organu uprawnionego do reprezentacji. Ze względu na brak porozumienia między współnikami (akcjonariuszami) lub innymi niż wspólnicy osobami uprawnionymi do wyboru zarządu podmiot znajduje się (często przez dłuższy okres czasu) w sytuacji decyzyjnego paraliżu.

Jak słusznie wskazuje P. Grzelczak (PPH sierpień 2011 „Kurator spółki kapitałowej powołany na podstawie art. 42 k.c.”), za przyznaniem kuratorowi kompetencji w zakresie reprezentacji przemawia wzgląd na pewność obrotu.

Pojawiający się w sposób nagły brak zarządu (w szczególności, gdy stan taki utrzymuje się przez dłuższy czas) stawia kontrahentów podmiotu w sytuacji wysoce niekorzystnej tym bardziej, że nie mają oni żadnego wpływu na to, czy zarząd zostanie powołany, czy też nie.

Konieczność zapewnienia ochrony uczestnikom obrotu, którzy nieświadomi wewnętrznych problemów osoby prawnej weszli z nią w relacje gospodarcze i prawne przemawia za rozszerzeniem kompetencji kuratora.

Jak wynika z praktyki orzeczniczej sądów rejestrowych coraz częściej zdarza się, że po wytoczeniu wobec osoby prawnej powództwa bądź po wszczęciu postępowania egzekucyjnego zarząd jest odwoływany bądź wszyscy jego członkowie składają skuteczne rezygnacje, a ze względu na brak organu uprawnionego do reprezentacji podmiotu postępowania te są wówczas zawieszane.

W takiej sytuacji wierzyciele zwracają się do sądu rejestrowego o ustanowienie dla dłużnika kuratora na podstawie art. 42 Kodeksu cywilnego. Sądy rejestrowe ustanawiają kuratorów wyłącznie w sytuacji, gdy wnioskodawca uiści zaliczkę na koszty działania kuratora. Często jednak wierzyciel nie posiada stosownych środków, które mógłby przeznaczyć na ten cel.

Ponadto, nawet gdy kurator zostanie ustanowiony, to w większości przypadków nie może on reprezentować podmiotu w procesie lub w postępowaniu egzekucyjnym, gdyż zgodnie z dominującym w doktrynie i orzecznictwie poglądem zakres jego uprawnień - określony w art. 42 § 2 Kodeksu cywilnego – pozwala jedynie na podjęcie działań zmierzających do niezwłocznego powołania organów osoby prawnej, a w razie potrzeby o jej likwidację.

W sytuacji, gdy po stronie członków organu uprawnionego/zobowiązanego do powołania lub wyboru zarządu brak jest woli jego powołania, uprawnienia kuratora mają w praktyce charakter iluzoryczny. Wierzyciel, mimo poniesienia dodatkowych kosztów związanych z działaniem kuratora, nie zwiększa szans na sprawne prowadzenie postępowania przeciwko dłużnikowi.

Jedną z metod porzucenia spółki, gdy wspólnicy nie są już zainteresowani dalszym jej funkcjonowaniem stało się odwoływanie zarządu spółki przez wspólników (akcjonariuszy) z jednoczesnym żądaniem skierowanym do sądu rejestrowego o powołanie dla spółki kuratora z urzędu. Wspólnicy informują jednocześnie sąd, że spółka nie posiada majątku na pokrycie kosztów działania i wynagrodzenia kuratora.

Nie należą do rzadkości przypadki, gdy z informacją taką zwraca się do sądu jedyny wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością twierdząc jednocześnie, że nie ma możliwości powołania organów spółki.

Często również, po wszczęciu przez sąd rejestrowy postępowania przymuszającego mającego na celu wyegzekwowanie od podmiotu obowiązków rejestrowych (np. złożenia sprawozdania finansowego), aby uniknąć odpowiedzialności za niewykonanie tych obowiązków (tj. nałożenia grzywny) uchwałą właściwego organu zarząd jest odwoływany w całości albo poszczególni członkowie

zarządu składają skuteczne rezygnacje, a stan, w którym podmiot nie ma organu uprawnionego do reprezentacji utrzymywany jest długotrwale. Sąd rejestrowy nie ma bowiem żadnej możliwości przymuszania wspólników (zgromadzenia wspólników), rady fundacji, rady nadzorczej do wyboru nowego składu zarządu.

W związku z powyższym – z jednej strony celem wyeliminowania istniejących w doktrynie i orzecznictwie rozbieżności co do zakresu kompetencji kuratora ustanowionego na podstawie art. 42 Kodeksu cywilnego – z drugiej strony - jako sposób przeciwdziałania niekorzystnym, nasilającym się w obrocie prawnym zjawiskom - proponuje się wprowadzenie zmian w treści art. 42 § 2 Kodeksu cywilnego przez wyraźne wskazanie, że podstawowym zadaniem ustanowionego na tej podstawie kuratora pozostaje obowiązek podjęcia starań mających na celu powołanie zarządu. Jednakże biorąc pod uwagę, że – po pierwsze - od momentu powołania kuratora do momentu powołania lub wyboru zarządu może upłynąć długi okres czasu, po drugie – działania kuratora mogą w ogóle nie doprowadzić do powołania zarządu – niezbędne jest, aby w okresie, w którym podmiot nie jest w stanie zabezpieczyć swoich interesów pieczę nad sprawami i majątkiem podmiotu w zakresie czynności zwykłego zarządu i reprezentacji sprawował kurator. Sąd mógłby upoważnić kuratora do prowadzenia spraw podmiotu i jego reprezentacji w zakresie niezbędnym do jego prawidłowego funkcjonowania. Każdorazowo zakres kompetencji kuratora sąd powinien dostosować do okoliczności konkretnego przypadku i zmieniać w zależności od potrzeb.

Uprawnienie kuratora wygasało będzie w momencie wyboru lub powołania nowego organu uprawnionego do reprezentacji lub podjęcia (przez sąd lub właściwy organ podmiotu) decyzji o rozwiązaniu i likwidacji podmiotu.

Przyznanie ustanowionemu na podstawie art. 42 Kodeksu cywilnego kuratorowi dodatkowych kompetencji przyczyni się do zabezpieczenia interesów podmiotu (np. przez zabezpieczenie jego majątku) oraz umożliwi kontynuację postępowań z jego udziałem.

Należy podkreślić, że dodatkowe kompetencje kuratora będą miały charakter akcesoryjny i ich celem będzie zarówno zabezpieczenie interesów (np. majątkowych) podmiotu jak i ochrona innych uczestników obrotu do czasu powołania zarządu lub rozwiązania podmiotu.

Koncepcja przyznania kuratorowi (w ograniczonym zakresie) uprawnień do reprezentacji podmiotu nie jest obca polskiemu prawu. Zgodnie z treścią art. 31 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r., nr 79, poz. 855 z późn. zm.) w sytuacji, gdy stowarzyszenie nie posiada zarządu zdolnego do działań prawnych (tj. czynności prawnych), sąd, na wniosek organu nadzorującego lub z własnej inicjatywy ustanawia dla niego kuratora. Kurator obowiązany jest do zwołania w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy walnego zebrania członków (zebrania delegatów) stowarzyszenia w celu wyboru zarządu. **Do czasu wyboru zarządu, kurator reprezentuje stowarzyszenie w sprawach majątkowych wymagających bieżącego załatwienia.**

Ustawodawca dostrzegł zatem konieczność zapewnienia nieprzerwanego funkcjonowania stowarzyszenia w okresie, gdy nie ma ono zarządu w najistotniejszych dla niego kwestiach tj. w zakresie spraw majątkowych.

Treść art. 31 ust. 1 i 2 ustawy – Prawo o stowarzyszeniach nie budzi kontrowersji, ani w orzecznictwie, ani w doktrynie. Skoro zatem istniejące uwarunkowania obrotu prawnego i gospodarczego wywołują poważne problemy w zakresie funkcjonowania podmiotu przy utrzymującym się braku organu uprawnionego do reprezentacji, to zasadnym jest zastosowanie rozwiązania

najprostszego i sprawdzonego, które nie zaburza podstawowych zasad polskiego systemu prawa.

Postulat rozszerzenia kompetencji kuratora pojawia się również w doktrynie (Karol Trzaska „Kurator prawa materialnego spółek kapitałowych” Prawo Spółek nr 12/2011, Piotr Grzelczak „Kurator spółki kapitałowej powołany na podstawie art. 42 k.c.”).

Za szerokim rozumieniem kompetencji kuratora na gruncie aktualnie obowiązującej treści art. 42 Kodeksu cywilnego opowiada się A. Wypiórkiewicz, w: H. Ciepla i in., *Kodeks cywilny. Praktyczny komentarz z orzecznictwem*, t.1, Warszawa 2005, s.101. „*Kurator reprezentuje osobę prawną na skutek zaistnienia konieczności (...). Kurator nie wchodzi zatem na stałe w strukturę osoby prawnej w miejsce organu zarządzającego (...). Kurator prowadzi bieżące sprawy osoby prawnej do czasu powołania nowego organu zarządzającego.*”

W przypadku, gdy stan, w którym podmiot nie ma organu uprawnionego do reprezentacji utrzymuje się przez dłuższy czas, a z okoliczności sprawy wynika, że nie ma widoków na jego rychłe powołanie, sąd rejestrowy powinien rozważyć, czy nie zachodzą przesłanki do wszczęcia postępowania o rozwiązanie podmiotu bez przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego i jego wykreślenia z rejestru, czyli zastosowania procedury określonej w pkt 1.2. niniejszego projektu

1.3.2. Doprecyzowanie zakresu kompetencji i przesłanek ustanowienia kuratora na podstawie art. 26 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym

Wprowadzenie do systemu prawa przepisami art. 26 – 32 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym instytucji kuratora rejestrowego dla osób prawnych wpisanych do rejestru przedsiębiorców, równolegle do istniejącej instytucji kuratora materialnego z art. 42 k.c. (dla osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie będących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną) doprowadziło do rozbieżności w praktyce orzeczniczej, jak również w doktrynie, co do zakresu stosowania powołanych przepisów, jak również przesłanek powołania kuratora rejestrowego. Rodzące się na tym tle wątpliwości interpretacyjne wymagają wprowadzenia jednoznacznej regulacji.

Wskazać należy, iż zakres podmiotowy obu regulacji pokrywa się jedynie częściowo. Kurator z art. 42 k.c. powoływany jest dla osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nie będących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, zaś kurator rejestrowy powołany jest jedynie dla osób prawnych wpisanych do rejestru przedsiębiorców (z wyłączeniem osób prawnych wpisanych do tego rejestru na podstawie art. 50 ustawy o KRS). Przesłanki ich powołania zostały ukształtowane odmiennie. Powołanie kuratora materialnego może nastąpić w sytuacji, gdy osoba prawna lub jednostka organizacyjna nie będąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną nie może prowadzić swoich spraw z braku powołanych do tego organów, zaś kuratora rejestrowego, gdy pomimo stosowania grzywien w toku postępowania przymuszającego osoba prawna nie wykonuje ciążących na niej obowiązków rejestrowych.

Ze względu na nieprecyzyjne brzmienie art. 28 ustawy o KRS, zgodnie z którym ustanowiony na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy kurator jest zobowiązany do niezwłocznego przeprowadzenia czynności wymaganych do wyboru lub powołania władz osoby prawnej w doktrynie podnoszono, że kurator ten może być ustanawiany również dla podmiotu, który nie posiada organu uprawnionego do reprezentacji.

Jednakże w przypadku braku zarządu sąd rejestrowy nie mógłby prowadzić postępowania przymuszającego, gdyż nie miałby kogo wezwać do złożenia wniosku lub dokumentów, których złożenie jest obowiązkowe, ani na kogo nakładać grzywny. Bez podjęcia tych czynności nie zostaną jednak spełnione przesłanki konieczne do ustanowienia kuratora na podstawie art. 26 ustawy o KRS.

W praktyce niektóre sądy rejestrowe przyjmują, że istnieją dwie niezależne podstawy prawne (art. 42 § 1 kc i art. 26 ust. 1 ustawy o KRS) umożliwiające temu samemu sądowi powołanie kuratora w analogicznych sytuacjach, do wykonania takich samych czynności.

Projektowane rozwiązanie ma celu jednoznaczne wskazanie, iż kurator rejestrowy może być ustanawiany w sytuacji, gdy osoba prawna wpisana do rejestru przedsiębiorców posiadając zobowiązane do działania organy nie wykonuje obowiązków rejestrowych. Brak organu uniemożliwiający osobie prawnej prowadzenie swoich spraw, a w tym wykonanie obowiązków rejestrowych, powinien - co do zasady - prowadzić do powołania kuratora na podstawie art. 42 k.c.

Wyjątkowo w sytuacji, gdy już po powołaniu kuratora na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o KRS okaże się, że osoba prawna nie posiada organu uprawnionego do reprezentacji (np. członkowie zarządu złożyli skuteczne rezygnacje, upłynęła kadencja zarządu), kurator ten nie powinien być „dublowany” przez kuratora powołanego na innej podstawie prawnej i powinien mieć kompetencje analogiczne do kuratora powołanego na podstawie art. 42 k.c.

Kurator powołany na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o KRS ma doprowadzić do sytuacji, w której nowe władze osoby prawnej wypełnią obowiązki rejestrowe. Jeżeli nie dojdzie do wyboru nowych władz lub władze te nie wykonują obowiązków rejestrowych kurator może podjąć czynności zmierzające do likwidacji osoby prawnej, a nawet (z powodu braku władz lub z innej ważnej przyczyny) wystąpić do sądu rejestrowego o rozwiązanie osoby prawnej.

Jak wynika z praktyki sądów rejestrowych, takie ukształtowanie uprawnień kuratora czyni tę instytucję nieefektywną.

Jeżeli ustanowienie kuratora ma doprowadzić do wykonania przez podmiot obowiązku rejestrowego, to kurator ten - w pierwszej kolejności powinien mieć legitymację do złożenia w imieniu osoby prawnej wniosku lub dokumentów, których złożenie jest obowiązkowe - jeżeli dokumenty te istnieją. Kurator mógłby zatem zastąpić zarząd wyłącznie w zakresie złożenia do sądu rejestrowego wniosku lub dokumentów. Przykładowo w sytuacji, gdy podmiot sporządził sprawozdanie finansowe (które odpowiada wymogom ustawy o rachunkowości), a zarząd – wbrew istniejącemu obowiązkowi - nie składa tego sprawozdania do sądu rejestrowego, kurator mógłby w imieniu podmiotu złożyć takie sprawozdanie do sądu i na tym kończyłaby się jego rola. Nie byłoby wówczas potrzeby przeprowadzania szeregu czynności zmierzających do odwołania istniejącego i powołania nowego zarządu.

Podkreślenia wymaga, że dla pewności i bezpieczeństwa obrotu prawnego zdecydowanie większe znaczenie ma fakt rzeczywistego złożenia wniosku lub dokumentów do sądu rejestrowego niż długotrwała i przeważnie nieefektywna (choć kosztowna) procedura zmiany władz podmiotu.

Racjonalnym rozwiązaniem jest rozszerzenie kompetencji kuratora rejestrowego o upoważnienie go do złożenia do sądu rejestrowego wniosku bądź dokumentu tj. wykonanie ciążącego na osobie prawnej obowiązku, w sytuacji gdy mimo bezczynności podmiotu istnieje możliwość wykonania przez kuratora tego obowiązku (dostępne są mu dokumenty stanowiące podstawę wpisu). Powoływanie kuratora rejestrowego dla osoby prawnej nie wykonującej obowiązków rejestrowych i

zobligowanie go jedynie do niezwłocznego przeprowadzenia czynności wymaganych do wyboru lub powołania władz osoby prawnej, albo do podjęcia czynności zmierzających do likwidacji osoby prawnej, w tym wystąpienia do sądu rejestrowego o rozwiązanie osoby prawnej bez przyznania mu legitymacji do złożenia odpowiedniego wniosku do sądu rejestrowego, w sytuacji gdy ma on dostęp do dokumentów stanowiących podstawę wpisu nie sprawdziło się w praktyce. Należy zatem wyposażyć kuratora „rejestrowego” w kompetencję umożliwiającą mu zastąpienie podmiotu w wykonaniu obowiązku rejestrowego i zobligować osobę prawną do wydanie kuratorowi niezbędnych dokumentów.

W związku z powyższym, uwzględniając, że kurator rejestrowy będzie powoływany w sytuacji, gdy organ reprezentacji osoby prawnej uchyla się od wykonania obowiązków rejestrowych, do zadań kuratora rejestrowego w pierwszej kolejności będzie należało złożenie do sądu rejestrowego wniosku lub dokumentów, których złożenie jest obowiązkowe, a dopiero gdy takie „proste” zastąpienie władz podmiotu nie będzie możliwe - przeprowadzenie czynności zmierzających do odwołania dotychczasowego i wyboru lub powołania nowego składu organu uprawnionego do reprezentacji.

1.3.3. Koszty działania kuratora ustanowionego na podstawie art. 42 Kodeksu cywilnego

Kolejną kwestią wymagającą uregulowania jest kwestia wynagrodzenia przysługującego kuratorowi ustanowionemu na podstawie art. 42 k.c.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w postanowieniu z dnia 5 października 2005r. II CZ 84/05 do kuratora, o którym mowa w art. 42 § 1 k.c. z mocy art. 605 k.p.c., w zakresie wynagradzania, zastosowanie ma art. 179 k.r.o., ustanawiający zasadę odpłatnej kurateli. *„...Nie oznacza to jednak, iż odpłatność ta ma charakter bezwarunkowy i nie doznaje ograniczeń. Wynagrodzenia nie otrzyma kurator ustanowiony dla osoby, która nie dysponuje żadnym majątkiem, a w przypadku gdy ustanowienie kuratora nastąpiło na żądanie, jeżeli na wypłatę wynagrodzenia nie pozwala stan majątkowy żądającego. Przyznanie wynagrodzenia pozostawione zatem zostało ocenie sądu z uwzględnieniem możliwości płatniczych osoby, na rzecz której ustanowienie kuratora nastąpiło oraz efektywności kurateli...”*

Ponieważ w momencie ustanawiania kuratora (na podstawie art. 42 § 1 k.c.) sąd rejestrowy nie posiada informacji o stanie majątkowym podmiotu, w szczególności czy podmiot dysponuje środkami niezbędnymi do pokrycia kosztów działania i wynagrodzenia kuratora, a jak wynika z praktyki orzeczniczej sądów rejestrowych znaczna grupa podmiotów, dla których ustanawiany jest kurator to podmioty zadłużone, nieposiadające majątku, w praktyce występują bardzo duże trudności ze znalezieniem kandydata do pełnienia funkcji kuratora. Głównym powodem takiego stanu rzeczy jest niepewność co do uzyskania wynagrodzenia za wykonaną pracę. Jeżeli bowiem podmiot nie posiada majątku to możliwe jest, że kurator nie otrzyma ani wynagrodzenia, ani zwrotu kosztów swego działania.

W odniesieniu do kuratora rejestrowego kwestie związane z jego wynagrodzeniem uregulowane zostały w art. 32 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym i obciążają solidarnie osobę prawną oraz członków jej organu pełniącego funkcje zarządu (dotyczy to tylko członków organu, którzy nie wykonali ciężących na nich obowiązków rejestrowych).

Artykuł 603 § 1 i 3 k.p.c. przewiduje możliwość ustanowienia (na podstawie art. 42 k.c.) kuratora zarówno na wniosek jak i z urzędu. W projektowanej regulacji

jako zasadę należy przyjąć, że w przypadku ustanowienia kuratora na wniosek – koszty jego działania i wynagrodzenia ponosi wnioskodawca.

Gdy kuratora ustanowiono z urzędu, a jego zadaniem jest doprowadzenie do powołania organu uprawnionego do reprezentacji lub likwidacji podmiotu, a akcesoryjnie - reprezentacja podmiotu – koszty jego działania i wynagrodzenia będą obciążać solidarnie podmiot i osoby, które wskutek zaniechania doprowadziły do sytuacji, w której podmiot nie ma zarządu.

W większości przypadków w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością osobami odpowiedzialnymi za wybór zarządu są wspólnicy, w innych sytuacjach - członkowie komisji rewizyjnej lub rady nadzorczej. W fundacjach – członkowie rady fundacji itp. Odpowiedzialność finansowa członków tych organów będzie odpowiedzialnością za niewywiązanie się przez nich z przyjętych obowiązków.

Skoro zgodnie z przyjętą przez polskiego ustawodawcę teorią organów organ jest niezbędnym składnikiem osoby prawnej, a obowiązek powołania zarządu jako organu reprezentacji wynika *expressis verbis* z przepisów szczególnych (np. zgodnie z treścią art. 163 pkt 1 k.s.h. – do powstania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wymaga się powołania zarządu), to powołanie zarządu jest nie tylko prawem ale i obowiązkiem. Jeżeli zatem wskutek zaniechania konkretnych osób podmiot nie posiada zarządu, to właśnie te osoby (gdy sam podmiot nie posiada stosownych środków) będą ponosić koszty wywołane koniecznością ustanowienia kuratora.

Proponowane rozwiązanie jest rozwiązaniem analogicznym do rozwiązania przyjętego w art. 32 ustawy o KRS w odniesieniu do kosztów działania kuratora ustanowionego na podstawie art. 26 powołanej ustawy.

Skoro w powołanym przepisie ustawodawca przyjął solidarną (wraz z podmiotem) odpowiedzialność finansową członków zarządu za ich zaniechanie skutkujące niewypełnieniem obowiązków rejestrowych, to na tej samej zasadzie odpowiadać będą osoby, które przez swoje zaniechanie doprowadziły do sytuacji, w której podmiot nie ma organu uprawnionego do reprezentacji, co pociąga za sobą bardzo poważne skutki zarówno dla podmiotu jak i dla obrotu prawnego.

Reasumując, koszty działania kuratora ustanowionego przez sąd rejestrowy z urzędu (na które składa się wynagrodzenie kuratora oraz zwrot uzasadnionych wydatków), solidarnie ponosić będą: podmiot i osoby zobowiązane/uprawnione do wyboru organu uprawnionego do reprezentacji.

Umowy i statuty regulujące sposób i tryb działania poszczególnych rodzajów podmiotów mogą w bardzo różny sposób kształtować zasady wyboru zarządu. Jednakże jeżeli tylko sąd rejestrowy będzie posiadał informacje o osobach zobowiązanych do wyboru zarządu (np. wspólnicy spółki z o.o., rada fundacji, której skład wpisany jest do rejestru) to właśnie te osoby – solidarnie z podmiotem - obciążą kosztami związanymi z działaniem kuratora.

Mogą zdarzyć się sytuacje, w których sądowi nie będzie znany skład organu zobowiązanego (na podstawie umowy lub statutu) do powołania zarządu (np. akcjonariusze spółki akcyjnej lub walne zgromadzenie członków stowarzyszenia). W takiej sytuacji, decydując się na ustanowienie kuratora z urzędu kosztami jego działania sąd obciąży podmiot, a gdy ten nie będzie posiadał wystarczających środków - Skarb Państwa. Jednakże – jak wynika z praktyki orzeczniczej sądów rejestrowych – przypadki takie należą do rzadkości.

Nie sposób też przyjąć, że okolicznością „uzasadniającą” obciążenie Skarbu Państwa kosztami działania kuratora jest konflikt między wspólnikami uniemożliwiający im podjęcie stosownej uchwały o powołaniu zarządu. Nie budzi wątpliwości, że spory między wspólnikami powodujące pat decyzyjny zdarzają się w

obrocie dość często. Choć są to sytuacje niepożądane nie jest możliwe ich wyeliminowanie. Jednakże – zgodnie z ogólnymi zasadami – jeżeli strony dążą do rozstrzygnięcia sporu przez sąd, to muszą uiścić stosowne opłaty oraz ponieść związane z tym wydatki. Tak też powinno być w sytuacji, gdy ze względu na spór między wspólnikami istnieje konieczność interwencji sądu przez ustanowienie dla spółki kuratora celem zabezpieczenia jej interesów oraz zachowania bezpieczeństwa obrotu prawnego.

Podkreślenia wymaga, że w omawianej sytuacji odpowiedzialność finansowa wspólników pozostaje bez związku z ich prawami korporacyjnymi. Nie wynika ona bowiem z istoty praw udziałowych, ale z przyjętego świadomie przez wspólników obowiązku wyboru zarządu. Jeżeli w umowie spółki wspólnicy postanowią, że wyboru zarządu dokonywać będzie rada nadzorcza lub np. imiennie wskazana osoba, to członkowie rady nadzorczej lub wskazana osoba będą ponosić koszty ustanowienia kuratora, gdy nie wywiążą się z dobrowolnie przyjętego obowiązku.

Przyjęcie przedstawionych powyżej rozwiązań uczyni nieopłacalnym zaniechanie powołania organu uprawnionego do reprezentacji oraz wzmocni pewność i bezpieczeństwo obrotu prawnego. Dodatkowo przeciwdziałać będzie celowym działaniom w szczególności wspólników spółek z o.o., którzy nie powołując zarządu (bądź innego organu uprawnionego do reprezentacji) wstrzymują bieg postępowań sądowych i egzekucyjnych z udziałem osoby prawnej.

Trudno byłoby uznać, iż prowadzenie na koszt Skarbu Państwa postępowania wywołanego bezczynnością wspólników (członków rady nadzorczej, komisji rewizyjnej itp.), często zamierzoną, jest zgodne z interesem publicznym.

1.4. Rozszerzenie zakresu podmiotowego art. 18 § 2 k.s.h. oraz zmiana zasad obliczania czasu trwania zakazu

Stosownie do treści art. 18 § 2 k.s.h. nie może być członkiem zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej albo likwidatorem osoba, która została skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwa określone w przepisach rozdziałów XXXIII-XXXVII Kodeksu karnego oraz w art. 585 (uchylony), art. 587, art. 590 i w art. 591 ustawy.

Powyższy zakaz nie obejmuje swym zakresem prokurentów, którym na mocy art. 109¹ k.c. ustawodawca przyznał szerokie uprawnienia. Prokura obejmuje umocowanie do czynności sądowych i pozasądowych, jakie są związane z prowadzeniem przedsiębiorstw i nie może być ograniczona ze skutkiem wobec osób trzecich, chyba, że przepis szczególny stanowi inaczej. Tak szeroki zakres umocowania ustawowego zbliża pozycję prokurenta w sferze kompetencji do prowadzenia spraw i reprezentacji podmiotu do pozycji członka zarządu.

Od dnia 15 stycznia 2013 r. (na mocy ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym oraz niektórych innych ustaw Dz. U. 2012 poz. 1514) dane osób ubiegających się o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego w skład organów, o których mowa w art. 18 § 2 k.s.h. podlegają weryfikacji z danymi zgromadzonymi w Krajowym Rejestrze Karnym. W przypadku negatywnej weryfikacji, gdy okaże się, że ze względu na prawomocne skazanie osoba nie ma zdolności do pełnienia funkcji członka zarządu, komisji rewizyjnej, rady nadzorczej lub likwidatora, sąd rejestrowy oddala wniosek o jej wpis do KRS.

Z praktyki sądów rejestrowych wynika, że osobom, którym odmówiono wpisu do KRS lub które wykreślono z rejestru ze względu na prawomocne skazanie za jedno z przestępstw określonych w przepisach rozdziałów XXXIII-XXXVII Kodeksu karnego,

udzielana jest prokura i w ten sposób nabywają one prawo reprezentowania podmiotu. Działania takie należy uznać za próbę obejścia obowiązującej regulacji prawnej.

Celem regulacji zawartej w art. 18 § 2 k.s.h. było m.in. uniemożliwienie osobom prawomocnie skazanym za popełnienie przestępstw określonych w przepisach rozdziałów XXXIII-XXXVII Kodeksu karnego prowadzenia spraw i reprezentacji podmiotu. Uwzględniając fakt, że prokurenci nie są objęci dyspozycją art. 18 § 2 k.s.h. stwierdzić należy, że obecnie cel tego przepisu nie jest w pełni realizowany.

Ze wskazanych powyżej przyczyn zasadne jest rozszerzenie zakresu podmiotowego art. 18 § 2 k.s.h. o prokurentów.

Z racji umiejscowienia art. 18 w dziale III dotyczącym spółek kapitałowych wątpliwości budzi, czy przepis ten ma także zastosowanie do osób sprawujących analogiczne funkcje w spółkach kwalifikowanych jako osobowe, np. do członków rady nadzorczej w spółce komandytowo – akcyjnej, członków zarządu spółki partnerskiej, likwidatorów spółki osobowej. Brak jest uzasadnienia dla odmiennego traktowania np. członka rady nadzorczej, czy prokurenta spółki komandytowo – akcyjnej tylko ze względu na formę prawną spółki inną niż spółka kapitałowa. Projekt zakłada zmianę treści art. 18 k.s.h. przez wyraźne wskazanie, że przepis ten znajduje zastosowanie także do osób sprawujących analogiczne funkcje w spółkach osobowych.

Trudności w praktyce wywołuje również sposób obliczania czasu trwania zakazu. Artykuł 18 § 3 k.s.h. stanowi, że zakaz, o którym mowa w § 2, ustaje z upływem piątego roku od dnia uprawomocnienia się wyroku skazującego, jednakże nie może zakończyć się wcześniej niż z upływem trzech lat od dnia zakończenia okresu odbywania kary. Ustalenie przez Biuro Informacyjne KRK konkretnego dnia zakończenia okresu odbywania kary jest czasochłonne. W wielu przypadkach wymaga bezpośredniego kontaktu z sądem nadzorującym wykonanie kary, co znacznie opóźnia przekazanie przez KRK informacji do KRS. Sąd rejestrowy nie może wydać rozstrzygnięcia w sprawie przed uzyskaniem odpowiedzi z KRK. Powyższe skutkuje wydłużeniem czasu rozpoznawania wniosku, a w konsekwencji opóźnieniem w wydaniu orzeczenia przez sąd rejestrowy. Stan taki należy uznać za niepożądany.

Treść art. 18 § 3 k.s.h. budzi wątpliwości interpretacyjne ze względu na brak odniesienia do terminu zatarcia skazania. Zgodnie z powołanym przepisem zakaz ustaje z upływem piątego roku od dnia uprawomocnienia się wyroku skazującego. Jednak przepis nie reguluje sytuacji, gdy zatarcie skazania nastąpiło przed upływem pięciu lat od uprawomocnienia wyroku.

W związku z powyższym projektowana regulacja zakłada zmianę zasad obliczania czasu trwania zakazu i rezygnację z przesłanki upływu trzech lat od dnia zakończenia okresu odbywania kary oraz wyraźne wskazanie, że zakaz, o którym mowa w § 2, ustaje z upływem piątego roku od dnia uprawomocnienia się wyroku skazującego, chyba, że wcześniej nastąpiło zatarcie skazania.

2. Zmiany związane z wykorzystaniem nowych technologii informatycznych

System teleinformatyczny Krajowego Rejestru Sądowego, zbudowany przed 2001 rokiem nie wykorzystuje w pełni nowoczesnych technologii informatycznych. Aktualny poziom rozwoju informatyki pozwala na jej zastosowanie w szerokim zakresie łącznie z automatyzacją wielu czynności, które dziś są wykonywane ręcznie i pochłaniają zarówno stronom jak i pracownikom sądów wiele czasu.

Ogromne znaczenie dla pewności i bezpieczeństwa obrotu gospodarczego ma również łatwy dostęp do informacji zarówno o podmiocie jak i o prowadzonym przez sąd rejestrowy postępowaniu. Zgodnie z treścią art. 10 ust. 1 każdy ma prawo przeglądania akt rejestrowych podmiotów wpisanych do rejestru, chyba że ustawa stanowi inaczej, a zatem w świetle obowiązującego prawa możliwe jest udostępnienie każdemu zainteresowanemu pełnej informacji o prowadzonym przez sąd rejestrowy postępowaniu, wydanych orzeczeniach, wnioskach zgłoszonych przez strony.

Istotne znaczenie ma również popularyzacja korzystania przez strony z drogi elektronicznej, która dziś ze względu na konieczność posługiwania się bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu jest praktycznie niewykorzystywana.

W związku z powyższym proponuje się:

- 2.1. Stworzenie ogólnodostępnego portalu internetowego oraz umożliwienie doręczania dokumentów sądowych przez ich udostępnienie na portalu;
- 2.2. Wprowadzenie obowiązku składania sprawozdań finansowych w formie elektronicznej w odpowiednim formacie danych;
- 2.3. Stworzenie elektronicznego repozytorium aktów i protokołów notarialnych;
- 2.4. Wprowadzenie obowiązku składania wniosków w formie elektronicznej;
- 2.5. Udostępnienie w internecie pełnych danych o podmiocie;
- 2.6. Rezygnacja z publikacji wpisów w Monitorze Sądowym i Gospodarczym;
- 2.7. Powiązanie systemu informatycznego, w którym składane są wnioski w formie elektronicznej z systemem wpisów;
- 2.8. Automatyczne przekazywanie danych zawartych w rejestrze zainteresowanym instytucjom;
- 2.9. Wdrożenie rozwiązania zapewniającego weryfikację istnienia dominacji i zależności w spółkach kapitałowych;
- 2.10. Automatyzację niektórych wpisów.

2.1. Stworzenie ogólnodostępnego portalu internetowego oraz umożliwienie doręczania dokumentów sądowych przez ich udostępnienie na portalu

Istotne znaczenie dla szybkości rozpoznania wniosku przez sąd rejestrowy, a co za tym idzie dla dokonania wpisu do rejestru ma wymiana informacji między wnioskodawcą, a sądem. Im szybciej wnioskodawca będzie mógł przesłać wniosek do sądu lub uzyskać informację o skierowanym do niego wezwaniu brakowym, tym szybciej sąd będzie mógł ten wniosek rozpoznać. Aktualnie, aby uzyskać informację na jakim etapie jest postępowanie, wnioskodawca musi osobiście udać się do sądu lub uzyskać informację telefonicznie. I jedno i drugie rozwiązanie jest czasochłonne, zarówno dla wnioskodawcy jak i dla sądu.

Jeżeli wnioskodawca oczekuje na przesyłkę z sądu, a potem również drogą pisemną uzupełnia braki wniosku wydłużenie czasu trwania postępowania wynosi od kilku dni do nawet kilku tygodni.

W związku z powyższym dla uproszczenia i przyspieszenia prowadzonych postępowań proponuje się wykorzystanie nowych technologii przez stworzenie ogólnodostępnego portalu internetowego, na którym udostępniane będą dokumenty sądowe wytworzone w systemie informatycznym wydziałów Krajowego Rejestru Sądowego. Jeżeli wnioskodawca sam ustali na portalu, że sąd wezwał go do

uzupełnienia braków, to może to uczynić niezwłocznie i tym samym jego wniosek zostanie szybciej rozpoznany.

Co warto podkreślić – ze względu na jawność akt rejestrowych dostęp do tych informacji będzie nieograniczony. Każdy zainteresowany będzie mógł do nich sięgnąć.

Dodatkowym ułatwieniem dla wnioskodawców będzie usługa newslettera pozwalająca na generowanie powiadomień o dokumentach sądowych opublikowanych na portalu w danej sprawie. Oznacza to, że wnioskodawca, który będzie korzystał z tej usługi otrzyma niezwłocznie powiadomienie o umieszczeniu na platformie dokumentów sądowych w jego sprawie.

Stworzenie portalu umożliwi również szybsze dokonywanie doręczeń pism sądowych.

Zgodnie z aktualnie obowiązującym art. 694³ § 4 i § 5 k.p.c. w przypadku złożenia wniosku drogą elektroniczną doręczenia orzeczeń i pism sądowych dokonywane są osobom składającym tą drogą wniosek za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie rejestrowe. Orzeczenia i pisma sądowe wysłane w ten sposób uznaje się za doręczone z datą wskazaną w elektronicznym potwierdzeniu odbioru korespondencji. W przypadku braku takiego potwierdzenia doręczenie uznaje się za skuteczne z upływem 14 dni od daty umieszczenia korespondencji w systemie teleinformatycznym. Tak więc skorzystanie z możliwości złożenia wniosku drogą elektroniczną determinuje formę doręczenia wnioskodawcy pism sądowych.

Po uruchomieniu ogólnodostępnego portalu doręczenia, o których mowa w art. 694³ § 4 k.p.c. będą obligatoryjnie dokonywane właśnie przez umieszczenie orzeczeń i pism sądowych na tym portalu. Pismo umieszczone przez sąd na portalu zostanie uznane za doręczone po upływie 7 dni.

W przypadku złożenia wniosku w tradycyjnej formie papierowej strona – przez zaznaczenie odpowiedniego pola na formularzu - będzie miała możliwość wyboru sposobu doręczenia korespondencji sądowej: bądź to przez jej umieszczenie na portalu bądź przez tradycyjną przesyłkę listową.

Po wprowadzeniu obowiązku składania wniosków w postępowaniu rejestrowym wyłącznie drogą elektroniczną (patrz bliżej na ten temat pkt 2.4.) również wszystkie doręczenia dokonywane będą przez umieszczenie orzeczeń i pism sądowych na platformie.

Przyjęcie powyższych rozwiązań z jednej strony, w sposób radykalny poprawi sprawność postępowania oraz spowoduje duże oszczędności finansowe i kadrowe w sądzie rejestrowym, a z drugiej strony będzie ogromnym ułatwieniem dla przedsiębiorców i innych podmiotów gospodarczych, którzy będą mogli załatwić sprawy rejestrowe nie tylko bez konieczności wizyty w sądzie, ale praktycznie bez odchodzenia od komputera. Strona nie będzie już musiała oczekiwać na przesyłkę listową z sądu, będzie mogła samodzielnie, w każdej chwili sprawdzić, czy sąd wydał już orzeczenie w sprawie, czy np. skierował do strony wezwanie brakowe. Informacja będzie dostępna na portalu niezwłocznie po wydaniu przez sąd orzeczenia, a strona uzyska możliwość szybkiej odpowiedzi na wezwanie sądu wykorzystując drogę elektroniczną.

2.2. Wprowadzenie obowiązku składania sprawozdań finansowych w formie elektronicznej w odpowiednim formacie danych

Zgodnie z treścią art. 40 pkt 2-5 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym w dziale 3 rejestru przedsiębiorców wpisuje się wzmiankę o złożeniu rocznego sprawozdania finansowego i rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego z oznaczeniem dat ich złożenia (pkt 2); wzmiankę o złożeniu opinii biegłego rewidenta (pkt 3); wzmiankę o złożeniu uchwały bądź postanowienia o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego oraz o podziale zysku lub pokryciu straty (pkt 4); wzmiankę o złożeniu sprawozdania z działalności (pkt 5).

Biorąc pod uwagę, że większość podmiotów składa do sądu rejestrowego sprawozdanie finansowe w okresie od maja do września, każdego kolejnego roku, w tych okresach sądy rejestrowe „zalewane” są przez wnioski o ujawnienie w rejestrze wzmianki o złożeniu sprawozdania. W efekcie znacząco wzrasta liczba spraw, a sądy rejestrowe nie są w stanie opanować wpływu. Podkreślenia wymaga, że z roku na rok rośnie liczba podmiotów zobowiązanych do składania sprawozdań finansowych do sądu rejestrowego.

Skutkiem powyższego, na każdego z orzeczników i pracowników sekretariatu w omawianym okresie przypada około 50-100 takich spraw dziennie. Bieżące rozpoznane i techniczne „obsłużenie” takiej liczby spraw jest niewykonalne. Siłą rzeczy wydłużeniu ulega również czas oczekiwania na rozpoznanie innych wniosków niż wniosek o wpis wzmianki o złożeniu sprawozdania.

Niebagatelny jest również problem związany z przechowywaniem stale rozrastających się akt rejestrowych. W wielu sądach składnice akt są przepełnione, w niedługiej perspektywie zabraknie miejsca na składowanie akt rejestrowych zawierających sprawozdania finansowe w papierowej formie.

W związku z powyższym projekt przewiduje wprowadzenie obowiązku składania sprawozdań finansowych w formie elektronicznej w odpowiednim formacie danych, ułatwiającym późniejsze wykorzystanie tych danych.

Tak sporządzone i przesłane do sądu rejestrowego sprawozdanie będzie weryfikowane przez system informatyczny pod kątem kompletności złożonych dokumentów, prawidłowości ich podpisania, a także wysokości uiszczzonej opłaty. W przypadku, gdy wniosek i dołączone do niego dokumenty będą poprawne, będzie następował automatyczny wpis wzmianki do rejestru o złożeniu przez podmiot sprawozdania finansowego za dany okres, bez konieczności wydawania w tym zakresie postanowienia.

W sytuacji, gdy wniosek nie zostanie opłacony, gdy wystąpi niezgodność danych osób, które podpisały wniosek lub dokumenty składające się na sprawozdanie finansowe, z danymi osób wpisanych do rejestru jako uprawnione do reprezentacji podmiotu, lub gdy nie wszystkie wymagane dokumenty zostaną złożone, wniosek taki nie wywoła żadnych skutków.

Dokumenty składające się na sprawozdanie finansowe powinny być podpisane podpisem elektronicznym, którym może być podpis elektroniczny potwierdzony profilem zaufanym administracji publicznej (e-PUAP) lub bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu.

Zaproponowana zmiana sposobu realizacji obowiązku składania rocznych sprawozdań finansowych uwzględnia następujące założenia:

- odciążenie sądów rejestrowych od czynności związanych z przyjęciem, obsługą, udostępnianiem i składowaniem akt rejestrowych;

- zapewnienie realnego dostępu do sprawozdań finansowych drogą elektroniczną;
- odciążenie sądów rejestrowych od analizy, czy ma miejsce pełne złożenie sprawozdania finansowego.

Przedstawione propozycje pozostają w zgodzie z prawem wspólnotowym, w szczególności z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek, zmieniająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/43/WE oraz uchylająca dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG oraz dyrektywą 2009/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 września 2009 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 48 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich.

Wymagania stawiane przez powyższe dyrektywy, to udostępnienie przez państwo należycie zatwierdzonych rocznych sprawozdań finansowych i sprawozdań z działalności wraz z opinią biegłego rewidenta lub firmy audytorskiej oraz zapewnienie możliwości składania powyższych dokumentów w formie elektronicznej.

Projektowana regulacja wzmacnia realizację prawa unijnego, gdyż składanie sprawozdań finansowych w formie elektronicznej w określonym formacie ułatwi dostęp do tych sprawozdań, a także wykorzystanie zawartych w nich danych.

2.3. Stworzenie elektronicznego repozytorium aktów i protokołów notarialnych

Aby osiągnięcie wskazanego w niniejszym projekcie celu polegającego na upowszechnieniu i popularyzacji korzystania przez strony ze składania wniosków do sądu rejestrowego drogą elektroniczną było możliwe, niezbędne jest stworzenie rozwiązań umożliwiających złożenie w ten sposób wszystkich dokumentów stanowiących podstawę wpisu do rejestru.

Bardzo często podmioty wpisane do KRS (w szczególności spółki z o.o. i spółki akcyjne) zobowiązane są na mocy przepisów szczególnych do dokonania określonej czynności w formie aktu notarialnego, a następnie jego dołączenia do wniosku o wpis do KRS.

Zgodnie z treścią art.694⁴ § 3 k.p.c. wypisy aktów notarialnych, wyciągi, odpisy i poświadczenia dokumentów mogą być przesłane do sądu drogą elektroniczną, jeżeli notariusz opatrzył je bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu. Tak więc obowiązek dostarczenia tych dokumentów ciąży na stronie.

Aby ułatwić sądowi rejestrowemu dostęp do dokumentów stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, sporządzonych w formie aktu notarialnego proponuje się stworzenie elektronicznego repozytorium, do którego notariusze zobowiązani będą przekazywać akty i protokoły notarialne niezwłocznie po ich sporządzeniu. Repozytorium obejmie dokumenty, które strona musi dołączyć do wniosku o wpis do KRS.

Wnioskodawca składając wniosek drogą elektroniczną we właściwej rubryce formularza (tak jak dotychczas) wskaże oznaczenie aktu notarialnego, a sąd rejestrowy samodzielnie pobierze jego treść z repozytorium.

2.4. Wprowadzenie obowiązku składania wniosków o wpis do KRS w formie elektronicznej

Wprowadzenie rozwiązań ułatwiających i zachęcających strony do korzystania z elektronicznej formy kontaktu z sądem rejestrowym, takich jak:

- umożliwienie korzystania z profilu zaufanego administracji publicznej (e-PUAP) przy składaniu wniosków do KRS;
 - utworzenie ogólnodostępnego portalu internetowego zawierającego pełne dane o orzeczeniach i pismach sądowych wytworzonych w systemie informatycznym wydziałów KRS;
 - możliwość uzyskiwania powiadomień z sądu rejestrowego o decyzji sądu (newsletter),
 - składanie sprawozdań finansowych drogą elektroniczną,
 - utworzenie sądowego repozytorium aktów notarialnych,
- upowszechni ten sposób komunikacji między stroną, a sądem.

W związku z powyższym proponuje się - po upływie 2 lat od wejścia w życie powyższych rozwiązań - wprowadzenie obowiązku składania wszystkich wniosków o wpis do KRS wyłącznie w formie elektronicznej. Obowiązek składania wniosków wyłącznie w formie elektronicznej będzie dotyczył zarówno podmiotów podlegających wpisowi do rejestru przedsiębiorców jak i rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej.

Proponowane rozwiązanie znacznie ułatwi stronom kontakt z sądem rejestrowym i przyspieszy rozpoznawanie wniosków.

2.5 Udostępnienie w internecie pełnych danych o podmiocie

Zgodnie z treścią art. 4a ustawy o KRS, Centralna Informacja bezpłatnie udostępnia, w ogólnodostępnych sieciach teleinformatycznych, aktualne informacje o podmiotach wpisanych do Rejestru oraz listę dokumentów zawartych w katalogu. Proponuje się rozszerzenie zakresu udostępnianych w tej formie informacji przez wskazanie, że Centralna Informacja udostępnia w internecie pełne dane o podmiocie, pełny rejestr. Wdrożenie proponowanego rozwiązania z jednej strony – ułatwi zainteresowanym dostęp do danych o podmiocie od momentu jego powstania – z drugiej strony – pozwoli na ograniczenie zasobów kadrowych w oddziałach CI KRS, a ponadto umożliwi wprowadzenie rozwiązania, o którym mowa poniżej w pkt 2.6.

2.6. Rezygnacja z publikacji wpisów w Monitorze Sądowym i Gospodarczym

Udostępnienie w internecie pełnej treści rejestru oraz stworzenie ogólnodostępnej platformy cyfrowej, na której umieszczane będą wszystkie orzeczenia i pisma sądowe wytworzone w systemie informatycznym wydziałów KRS w pełni realizuje wynikający z art. 3 ust. 5 Dyrektywy 2009/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 48 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno współników, jak i osób trzecich - obowiązek ujawnienia dokumentów i informacji określonych w art. 2 dyrektywy.

Proponuje się zatem rezygnację z publikacji wpisów w Monitorze Sądowym i Gospodarczym i skreślenie art. 13 ustawy o KRS. Takie rozwiązanie będzie stanowiło znaczne ułatwienie dla przedsiębiorców, a ponadto nie będą oni musieli ponosić kosztów ogłoszenia wpisu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Projektowana regulacja co prawda spowoduje zmniejszenie wpływów do budżetu państwa, jednak należy mieć na uwadze, że opłaty za ogłoszenia powinny pokrywać koszty tych ogłoszeń, a nie stanowić dodatkowej daniny publicznej stanowiącej dochód budżetu państwa.

2.7. Powiązanie systemu informatycznego, w którym składane są wnioski w formie elektronicznej z systemem wpisów

Aktualnie, dane wprowadzone przez wnioskodawcę do formularza elektronicznego na stronie internetowej muszą zostać wydrukowane w sądzie, a następnie ręcznie wprowadzone przez sekretarza sądowego do systemu wpisów. Sytuacja taka wymaga zmiany. Dane już raz wprowadzone do systemu informatycznego nie powinny być przepisywane.

Automatyczne przenoszenie danych z formularza elektronicznego do systemu wpisów pozwoli skrócić czas potrzebny na przygotowanie projektów orzeczeń i znacząco wpłynie na usprawnienie działalności sądu rejestrowego, w szczególności odciąży pracowników sekretariatu zajmujących się wprowadzaniem danych do rejestru.

Powyższe rozwiązanie jest rozwiązaniem o charakterze technicznym, nie wymaga zmian legislacyjnych.

2.8. Automatyczne przekazywanie danych zawartych w rejestrze zainteresowanym instytucjom

Przepisy prawa nakładają na sąd rejestrowy lub CI KRS szereg obowiązków związanych z zawiadamianiem właściwych instytucji o określonych wpisach w rejestrze. Przykładowo, zgodnie z treścią art. 44 ust. 1a ustawy o KRS sąd rejestrowy zobowiązany jest przekazywać ministrowi właściwemu do spraw gospodarki informację o otwarciu likwidacji przedsiębiorcy zagranicznego.

Uwzględniając, że obowiązek informacyjny dotyczy zdarzeń ujawnianych w rejestrze, nieracjonalnym jest utrzymywanie tego obowiązku, obciążającego sąd rejestrowy, jeśli możliwe jest automatyczne przekazywanie danych zawartych w rejestrze.

Proponuje się zatem stworzenie funkcjonalności, która pozwoli na automatyczne przekazywanie danych z rejestru zainteresowanym instytucjom. Od strony użytkownika zewnętrznego może to być subskrypcja informacji o zmianie dla danej pozycji rejestru działająca na zasadzie newslettera, funkcjonująca analogicznie jak informacja przekazywana wnioskodawcy po dokonaniu wpisu, o czym była mowa w punkcie 2.1. Stworzenie takiej funkcjonalności znacznie odciąży sekretariaty sądowe w zakresie wysyłania korespondencji oraz obiegu doręczeń pism sądowych.

2.9. Wdrożenie rozwiązania zapewniającego weryfikację istnienia dominacji i zależności w spółkach kapitałowych

Kodeks spółek handlowych przewiduje w art. 200 § 1 i art. 362 § 4 zakaz nabywania udziałów i akcji spółki dominującej przez spółkę albo spółdzielnię zależną.

Regulacja dominacji i zależności przewidziana w art. 4 § 1 pkt 4 k.s.h. jest ujęta w kodeksie bardzo szeroko. Nie wszystkie tego typu zdarzenia sąd rejestrowy może samodzielnie ustalić. Problemem jest, w jaki sposób i w którym momencie można stwierdzić, że stosunek dominacji nastąpił. Ustalenie tej zależności jest istotne, gdyż brak wiedzy w tym zakresie może doprowadzić do wpisania do rejestru wspólnika (spółki zależnej) w sytuacji nieważności nabycia udziałów lub akcji. Proponowane rozwiązanie powinno stanowić ułatwienie przy dokonywaniu wpisów nowego wspólnika oraz przy zmianie informacji o posiadanych udziałach spółki, której dotyczy wpis. Projekt przewiduje sygnalizowanie przez system informatyczny możliwości wystąpienia dominacji polegającej na posiadaniu przez spółkę dominującą większości udziałów w spółce zależnej, a także sytuacji, w której członkowie zarządu spółki dominującej stanowią więcej niż połowę członków zarządu spółki lub spółdzielni zależnej. Informacja taka będzie stanowić impuls dla sądu rejestrowego do dalszego wyjaśniania stosunku zależności.

2.10. Automatyzacja niektórych wpisów

Przepisy ustawy o KRS przewidują, że wpisy dokonane w RDN podlegają wykreśleniu z urzędu po upływie 10 lat od dokonania wpisu – art. 60 ust. 1 ustawy, zaś wpisy dokonane w dziale 4 rejestru przedsiębiorców sąd wykreśla po upływie 7 lat od dnia dokonania wpisu - art. 46 ust. 2 ustawy. Przesłanką wykreślenia tych wpisów jest upływ czasu liczony od daty dokonania wpisu. Wykreślenie danych z Rejestru musi być poprzedzone wydaniem przez sąd rejestrowy z urzędu postanowienia o wykreśleniu wraz z uzasadnieniem. Postanowienie musi zostać doręczone uczestnikowi postępowania.

Uwzględniając techniczny charakter takiego wykreślenia z rejestru, którego jedyną przesłanką jest upływ czasu, należy wprowadzić system automatycznego usuwania wskazanych informacji po upływie oznaczonego terminu, bez konieczności wydawania przez sąd postanowienia. Rozwiązanie takie w żaden sposób nie naruszy praw podmiotów, których dotyczą dane automatycznie usuwane z Rejestru. Wpisy bowiem, o których mowa powyżej mają charakter sankcji i w interesie podmiotów, których dotyczą jest ich wykreślenie z Rejestru. Z punktu widzenia sądu rejestrowego wyeliminowanie znacznej liczby pracochłonnych i czasochłonnych czynności związanych z wydawaniem postanowienia, jak i doręczaniem korespondencji stanowić będzie odczuwalne obciążenie. Mając na uwadze znaczny wzrost w ostatnim czasie wpisów w RDN dokonywanych z urzędu należy liczyć się z faktem, iż w najbliższej przyszłości sprawy związane z ich wykreślaniem w związku z upływem ustawowego okresu będą stanowiły spore obciążenie dla sądów.

Ad 3. Uproszczenie wpisów do Rejestru Dłużników Niewypłacalnych oraz tzw. wpisów ewidencyjnych

Trzynastoletnia praktyka funkcjonowania Rejestru Dłużników Niewypłacalnych (dalej RDN) pozwala na ocenę trafności przyjętych rozwiązań w odniesieniu do tego rejestru oraz na przedstawienie propozycji poprawy jego działania.

Przed wszystkim należy zauważyć, że liczba spraw o wpis do RDN rośnie szybciej, niż spraw o wpis do rejestru przedsiębiorców i rejestru stowarzyszeń, co obrazują dane przytoczone na wstępie niniejszego opracowania.

Postępowania o wpis do RDN często są czasochłonne i wymagają nieproporcjonalnych nakładów (czasu pracy, jak i finansowych) w stosunku do

osiąganych rezultatów, jak również w stosunku do zainteresowania społecznego danymi ujawnionymi w RDN.

Również w odniesieniu do kategorii tzw. wpisów ewidencyjnych niezbędne jest uproszczenie procedury ich dokonywania.

Konieczne jest zatem wprowadzenie zmian, które pozwolą na uproszczenie i uelastycznienie prowadzonego postępowania oraz przyczynią się do wzrostu zainteresowania Rejestrem Dłużników Niewypłacalnych.

W związku z powyższym proponuje się wprowadzenie następujących rozwiązań:

- 3.1. Uproszczenie postępowania odnośnie do tzw. wpisów ewidencyjnych;
- 3.2. Rezygnację z wpisu do RDN dłużników alimentacyjnych;
- 3.3. Wprowadzenie regulacji umożliwiającej wykreślenie dłużnika z RDN w sytuacji, gdy zobowiązanie wygasło;
- 3.4. Określenie minimalnej kwoty zaległości podlegającej wpisowi do działu 4 rejestru oraz do RDN z jednoczesnym umożliwieniem dokonania jednego wpisu na podstawie kilku tytułów wykonawczych.

3.1. Uproszczenie postępowania w odniesieniu do tzw. wpisów ewidencyjnych

W zakresie wpisów dokonywanych przez sąd rejestrowy z urzędu znaczną grupę stanowią tzw. wpisy ewidencyjne. Istotą tego typu wpisów jest ujawnienie w rejestrze informacji o orzeczeniach wydanych przez sąd lub organ administracyjny lub egzekucyjny (wydział cywilny, sąd upadłościowy, komornik). W tego typu sprawach sąd rejestrowy nie przeprowadza kontroli czynności leżących u podstaw wpisu, nie bada zasadności i poprawności wydania orzeczenia stanowiącego podstawę wpisu. Przykładowo, sąd rejestrowy nie bada czy sąd upadłościowy zasadnie wydał postanowienie o ogłoszeniu upadłości lub komornik właściwie umorzył postępowanie egzekucyjne.

Wpisy, o których mowa powyżej to:

- I. w rejestrze przedsiębiorców
 - a/ wpisy w dziale 1 dotyczące:
 - dodania(po ogłoszeniu upadłości) do firmy oznaczenia „w upadłości likwidacyjnej” lub „w upadłości układowej”,
 - wykreślenia informacji, że kapitał nie został pokryty, w sytuacji gdy wpłynęło oświadczenie wszystkich członków zarządu o pokryciu kapitału (dotyczy spółki z o.o., której umowę zawarto przy wykorzystaniu wzorca udostępnianego w systemie teleinformatycznym),
 - b/ wpis w dziale 2 dotyczący wykreślenia prokurentów i rodzaju prokury, po ogłoszeniu upadłości likwidacyjnej lub upadłości układowej z pozbawieniem upadłego zarządu,
 - c/ wpisy w dziale 4 dotyczące:
 - informacji o zabezpieczeniu majątku dłużnika w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości poprzez ustanowienie tymczasowego nadzorca sądowego lub zarządcy przymusowego i jego zmianach,
 - informacji o zawieszeniu prowadzonych przeciwko dłużnikowi egzekucji,
 - informacji o oddaleniu wniosku o ogłoszenie upadłości z uwagi na fakt, że majątek niewypłacalnego dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania,

- informacji o umorzeniu egzekucji sądowej lub administracyjnej prowadzonej przeciwko przedsiębiorcy, z uwagi na fakt, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych,
- d/ wpis w dziale 5 dotyczący wzmianki o powołaniu i odwołaniu kuratora (również w przypadku gdy kuratora ustanawia sąd rejestrowy, to sąd ten najpierw wydaje postanowienie o ustanowieniu kuratora z określeniem jego kompetencji, a dopiero po uprawomocnieniu tego postanowienia wydaje z urzędu odrębne postanowienie o wpisie kuratora do rejestru i to orzeczenie ma już charakter tylko ewidencyjny);
- e/ wpisy w dziale 6 dotyczące:
 - informacji o wszczęciu postępowania naprawczego,
 - informacji o ogłoszeniu upadłości z określeniem sposobu prowadzenia postępowania i jego zmianach,
 - informacji o zakończeniu powyższych postępowań,
 - informacji o uchyleniu układu,
 - informacji o osobie zarządcy przymusowego, syndyka, nadzorcy sądowego, zarządcy, zarządcy zagranicznego oraz o osobach powołanych w toku postępowania upadłościowego do reprezentowania upadłego (reprezentant upadłego lub przedstawiciel upadłego).

II. Wpisy w rejestrze dłużników niewypłacalnych dotyczące:

- osób fizycznych wykonujących działalność gospodarczą, jeżeli ogłoszono ich upadłość lub jeżeli wniosek o ogłoszenie ich upadłości został prawomocnie oddalony z tego powodu, że majątek niewypłacalnego dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania albo umorzono prowadzoną przeciwko nim egzekucję sądową lub administracyjną z uwagi na fakt, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych;
- wspólników ponoszących odpowiedzialność całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki, z wyłączeniem komandytariuszy w spółce komandytowej, jeżeli ogłoszono jej upadłość lub jeżeli wniosek o ogłoszenie jej upadłości został prawomocnie oddalony z tego powodu, że majątek niewypłacalnego dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania albo umorzono prowadzoną przeciwko nim egzekucję sądową lub administracyjną z uwagi na fakt, iż z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych,
- dłużników, którzy zostali zobowiązani do wyjawienia majątku w trybie przepisów kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu egzekucyjnym,
- osób, które przez sąd upadłościowy zostały pozbawione prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym lub spółdzielni, fundacji lub stowarzyszeniu.

Ewidencyjny charakter ma również wpis do RDN dłużników alimentacyjnych, jednak ze względu na opisaną szczegółowo w punkcie 3.2. propozycję rezygnacji z tego wpisu nie będzie on dalej omawiany w grupie wpisów ewidencyjnych.

Dokonując wpisu o charakterze ewidencyjnym sąd rejestrowy bada czy spełnione zostały (określone w przepisach ustawy o KRS) przesłanki warunkujące dokonanie takiego wpisu. I tak przykładowo:

- w przypadku złożenia przez komornika postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego ze względu na fakt, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych, przed dokonaniem wpisu do rejestru na podstawie art. 55 pkt 1 lub 2 ustawy o KRS sąd rejestrowy bada czy:

- postanowienie jest prawomocne,
- dłużnik wykonuje lub wykonywał działalność gospodarczą,
- zobowiązanie stanowiące przedmiot egzekucji wynika z prowadzonej przez dłużnika działalności gospodarczej.

W przypadku, gdy do sądu rejestrowego wpływa postanowienie sądu cywilnego zobowiązujące dłużnika do wyjawienia majątku w trybie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu egzekucyjnym sąd rejestrowy przed dokonaniem wpisu na podstawie art. 55 pkt 3 ustala:

- czy postanowienie jest prawomocne,
- pesel i adres dłużnika.

Na gruncie obecnie obowiązujących przepisów również w przypadku wpisów ewidencyjnych wymagane jest wydanie przez sąd postanowienia o wpisie do rejestru, jego uzasadnienie (postępowanie prowadzone jest bowiem z urzędu) i doręczenie uczestnikowi postępowania. Od postanowienia przysługuje środek zaskarżenia.

W sytuacji, gdy uczestnik postępowania doskonale wie, że komornik umorzył prowadzoną wobec niego egzekucję, gdyż orzeczenie to jest mu doręczane (a podstawę wpisu do rejestru stanowią wyłącznie prawomocne orzeczenia), nie ma potrzeby doręczania uczestnikowi postanowienia o wpisie do RDN.

Proponuje się, aby sąd lub organ wydający orzeczenie stanowiące podstawę wpisu ewidencyjnego do rejestru był zobowiązany pouczyć stronę, że po uprawomocnieniu (lub dodatkowo po nadaniu klauzuli wykonalności) orzeczenie będzie stanowiło podstawę wpisu do RDN-u lub do odpowiedniego działu rejestru przedsiębiorców. Pouczenie takie dokonywane łącznie z innymi pouczeniami nie będzie stanowiło żadnego dodatkowego obciążenia dla sądu lub organu wydającego orzeczenie, a strona będzie miała świadomość dodatkowego skutku, w postaci wpisu do RDN-u lub odpowiedniego działu rejestru przedsiębiorców.

Po przesłaniu stosownego orzeczenia do sądu rejestrowego – sąd – na dotychczasowych zasadach będzie badał czy zostały spełnione przesłanki dokonania wpisu i zarządzał wpis do rejestru lub postępowanie umarzał.

W przypadku dokonania wpisu ewidencyjnego postanowienie nie będzie podlegać doręczeniu i będzie niezaskarżalne. Nie zostaną naruszone prawa uczestnika, gdyż będzie on wcześniej pouczony o tym, że konsekwencją uprawomocnienia orzeczenia będzie ujawnienie jego treści w rejestrze.

Jak wynika z wieloletniej praktyki orzeczniczej sądów rejestrowych skargi lub apelacje składane od postanowień zarządzających (ewidencyjny) wpis do rejestru w rzeczywistości nie dotyczą decyzji sądu rejestrowego, a odnoszą się do orzeczenia stanowiącego podstawę wpisu do KRS. Strony podnoszą zarzuty dotyczące treści orzeczenia sądu lub innego organu i kwestionują przykładowo zasadność wydania postanowienia zobowiązującego do wyjawienia majątku lub oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości.

W takich przypadkach rozpoznanie skargi lub apelacji polega na wskazaniu w pisemnym uzasadnieniu, że sąd rejestrowy nie ingeruje w treść lub zasadność wydania orzeczenia stanowiącego podstawę dokonania wpisu do rejestru.

Nie ma zatem potrzeby utrzymywania środków zaskarżenia od tego typu orzeczeń sądów rejestrowych, czyli od postanowień zarządzających wpis do rejestru treści rozstrzygnięcia innego sądu lub organu, gdyż orzeczenie sądu rejestrowego nie kształtuje żadnego nowego stanu.

Gdyby jednak doszło do wpisu niedopuszczalnego (czego nie można wykluczyć), to po powzięciu informacji w tym zakresie, sąd rejestrowy jest

zobowiązany wszcząć postępowanie z urzędu na podstawie aktualnie obowiązujących przepisów, w szczególności art. 12 ust. 3 ustawy o KRS.

Dodatkowo należy wskazać, że w wielu tego typu postępowaniach, ze względu na brak informacji o miejscu pobytu uczestnika nie ma możliwości skutecznego doręczenia postanowienia o wpisie. Sąd rejestrowy musi zatem ustanowić dla nieznanego z miejsca pobytu uczestnika postępowania kuratora, co generuje dodatkowe koszty i powoduje, że prosta z założenia sprawa staje się czasochłonna. Wpis który powinien być dokonany niezwłocznie jest dokonywany ze znacznym opóźnieniem, co z kolei ma negatywne konsekwencje dla pewności i bezpieczeństwa obrotu.

Ze względu na istotne znaczenie dla pewności obrotu prawnego wpisywanych informacji (np. ogłoszenie upadłości), dane te powinny być ujawniane w rejestrze niezwłocznie. Projektowana regulacja nie pociągnie za sobą negatywnych następstw dla uczestników postępowania, a ponadto przyniesie oszczędności związane ze znaczną redukcją korespondencji wychodzącej z sądu rejestrowego oraz oszczędności czasu pracy orzeczników i sekretariatów sądów rejestrowych.

Jedynie na marginesie należy dodać, że również wpisy dokonywane w dziale 4 rejestru przedsiębiorców (na podstawie art. 41 pkt 1 i 2 ustawy o KRS) dokonywane są na podstawie decyzji właściwego organu państwowego. Są to zaległości podatkowe i celne, a także należności, do których poboru jest obowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych objęte egzekucją, jeżeli dochodzona należność nie została uiszczona w terminie 60 dni od daty wszczęcia egzekucji. Jednak tych postępowań nie można zaliczyć do kategorii tzw. wpisów ewidencyjnych, gdyż po pierwsze są to wpisy dokonywane na wniosek wierzyciela, istnieje obowiązek doręczenia uczestnikowi odpisu wniosku, uczestnik – w określonym przez sąd terminie ma możliwość ustosunkowania się do treści żądania, a wpis – zgodnie z art. 20 ust. 2a ustawy o KRS – jest dokonywany po uprawomocnieniu się postanowienia w przedmiocie wpisu. Po drugie, zdarza się, że w tego typu sprawach uczestnicy biorą aktywny udział. Pewna grupa postępowań kończy się umorzeniem, gdyż wnioskodawca cofa wniosek wobec uregulowania należności. Dlatego powyższych wpisów, jak również wpisów dokonywanych na podstawie art. 56 ustawy o KRS (wpis do RDN-u dłużnika z wniosku wierzyciela posiadającego tytuł wykonawczy, w przypadku gdy w ciągu 30 dni od wezwania nie spełnił świadczenia) nie można zaliczyć do wpisów o charakterze ewidencyjnym.

3.2. Rezygnacja z wpisu do RDN dłużników alimentacyjnych

Zgodnie z dyspozycją art. 55 pkt 5 ustawy o KRS do rejestru dłużników niewypłacalnych wpisuje się dłużników, o których mowa w art. 1086 § 4 Kodeksu postępowania cywilnego, czyli tych dłużników których zaległości alimentacyjne przekraczają okres 6 miesięcy. Komornik zobowiązany jest do złożenia wniosku o wpis takiego dłużnika do rejestru dłużników niewypłacalnych.

Z treści uzasadnienia do ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (data wejścia w życie 1 czerwca 2005 r.) wynika, że wprowadzeniu przepisów art. 1086 § 4 k.p.c. i art. 55 pkt 5 ustawy o KRS przyświecało zmotywowanie dłużnika do wywiązywania się ze swych obowiązków, w celu uniknięcia negatywnych konsekwencji wpisu do RDN.

W okresie obowiązywania powołanych powyżej przepisów zaobserwowano znaczny wzrost liczby spraw o wpis do RDN. O ile w 2004 roku (a więc przed wejściem w życie omawianej regulacji) było 28.690 spraw o wpis do RDN, to w 2011

roku tego typu spraw było już 80.159, z czego duży odsetek stanowią sprawy o wpis dłużników alimentacyjnych.

Jak wynika z danych statystycznych zagrożenie wpisem do RDN nie stanowi dla dłużników alimentacyjnych czynnika motywującego do uregulowania należności. Zgodnie z danymi Najwyższej Izby Kontroli w 2003 r. (a więc przed wejściem w życie omawianych przepisów) Fundusz Alimentacyjny wyegzekwował 11,4% wypłaconych świadczeń, zaś w 2009 i 2010 r. (a więc już po 4-5 latach obowiązywania przepisów) odpowiednio 12,4% i 13,01%.

Z powyższego wynika niezbicie, że wprowadzenie obowiązku wpisywania dłużników alimentacyjnych do RDN nie poprawiło w znaczący sposób ściągальności należności alimentacyjnych. Wzrost ściągальności tych należności o 1% i 1.61% po wejściu w życie omawianej regulacji ma charakter śladowy i prawdopodobnie jest skutkiem zwiększenia ogólnej liczby postępowań o egzekucję świadczeń alimentacyjnych.

Czynności podejmowane przez sąd rejestrowy w związku z wpisami do RDN dłużników alimentacyjnych znacznie obciążają te sądy. Często prowadzone postępowania wymagają wyjaśnienia i uzupełnienia zakresu danych podlegających wpisowi do RDN, albowiem komornicy zgłaszają dane nieaktualne (np. adres zamieszkania dłużnika) lub niepełne (brak tytułu wykonawczego z którego wynika zobowiązanie alimentacyjne). Gdy miejsce pobytu dłużnika nie jest znane sąd w pierwszej kolejności podejmuje czynności zmierzające do ustalenia jego miejsca pobytu, a gdy to okaże się niemożliwe, zobowiązany jest ustanowić dla nieznanego z miejsca pobytu uczestnika postępowania kuratora, co znacznie podwyższa koszty postępowania.

Obowiązek składania wniosków o wpis do RDN dłużników alimentacyjnych stanowi również znaczne obciążenie dla komorników. Konieczność przygotowania wniosku o wpis oraz skompletowania dokumentów jest czasochłonna i generuje koszty. Ponadto – jak zgłaszają komornicy – nie są oni w stanie wykonać tego obowiązku w pełnym zakresie, gdyż prowadziłyby to do znacznego ograniczenia wykonywania przez kancelarie komornicze ich podstawowych obowiązków, tj. egzekucji należności.

Dziewięcioletni okres obowiązywania art. 55 pkt 5 ustawy o KRS i art. 1086 § 4 k.p.c. pozwala na jednoznaczne stwierdzenie, że przyjęte w omawianych przepisach rozwiązanie nie doprowadziło do osiągnięcia zamierzonego rezultatu.

Nakład pracy i kosztów w ramach prowadzonego postępowania o wpis do RDN dłużnika alimentacyjnego - zarówno po stronie komorników jak i sądu rejestrowego - jest nieadekwatny do osiąganych efektów, które w ciągu kilku lat obowiązywania przepisu są praktycznie niezauważalne.

W związku z powyższym proponuje się rezygnację z wpisywania do RDN dłużników alimentacyjnych i skreślenie art. 55 pkt 5 ustawy o KRS oraz art. 1086 § 4 k.p.c.

3.3. Wprowadzenie regulacji umożliwiającej wykreślenie dłużnika z RDN w sytuacji, gdy zobowiązanie wygasło

W obecnym stanie prawnym istnieje nieuzasadniona dysproporcja w traktowaniu przez ustawodawcę dłużników będących przedsiębiorcami, których zaległości płatnicze wpisywane są do działu 4 rejestru oraz dłużników działających jako osoby fizyczne, których zaległości płatnicze wpisywane są do rejestru dłużników niewypłacalnych.

Zgodnie z treścią art. 46 ust. 1 ustawy o KRS dane, o których mowa w art. 41 (w tym zaległości płatnicze przedsiębiorców), mogą być wykreślone w przypadku, gdy po dokonaniu wpisu zapadło orzeczenie sądowe lub decyzja administracyjna, z których wynika, że wpisana do tego rejestru należność nie istnieje lub wygasło zobowiązanie, z którego ona wynika, albo gdy tytuł wykonawczy, który stanowił podstawę wpisu, został prawomocnym orzeczeniem sądu pozbawiony wykonalności. Wpisy dokonane w dziale 4 rejestru przedsiębiorców sąd wykreśla z urzędu po upływie 7 lat od dnia dokonania wpisu.

Podstawę wykreślenia wpisu z RDN-u określa art. 59 i 60 ustawy o KRS. Zgodnie z art. 59 ust. 1 i 2 sąd rejestrowy z urzędu wykreśla wpisy z rejestru dłużników niewypłacalnych w razie uchylecia lub zmiany postanowienia, na którego podstawie wpisy były dokonane, ponadto sąd rejestrowy z urzędu dokonuje wykreślenia wpisów, gdy uchylono orzeczenie o ogłoszeniu upadłości, albo na wniosek osoby wpisanej do rejestru dłużników niewypłacalnych, gdy tytuł wykonawczy, który stanowił podstawę wpisu, został prawomocnym orzeczeniem sądu pozbawiony wykonalności.

Z kolei zgodnie z treścią art. 60 ust. 1 ustawy o KRS wpisy dokonywane w rejestrze dłużników niewypłacalnych podlegają wykreśleniu z urzędu po upływie 10 lat od dokonania wpisu.

W przypadku wpisu do RDN brak jest zatem podstawy prawnej do wykreślenia wpisu w sytuacji, gdy po jego dokonaniu zapadło orzeczenie lub decyzja, z których wynika, że wpisana do rejestru należność nie istnieje lub wygasło zobowiązanie, z którego ona wynika.

Zasadne jest zatem wprowadzenie rozwiązania pozwalającego na takie samo traktowanie dłużników, którzy nie regulują swoich należności, niezależnie od tego, czy są to osoby fizyczne czy osoby prawne (spółki prawa handlowego).

Projekt przewiduje możliwość wykreślenia dłużnika z RDN, gdy po dokonaniu wpisu zapadło orzeczenie lub decyzja, z których wynika, że wpisana do rejestru należność nie istnieje lub wygasło zobowiązanie, z którego ona wynika.

Ponadto skróceniu z 10 do 7 lat ulegnie określony w art. 60 ust. 1 ustawy o KRS okres obowiązywania wpisu w rejestrze.

Po wprowadzeniu projektowanych zmian dłużnik wpisany do rejestru dłużników niewypłacalnych będzie miał motywację do spłaty zobowiązań, gdyż spłata umożliwi wykreślenie go z rejestru. Aktualnie, bez względu na to, czy dłużnik spłaci zobowiązanie, czy nie i tak figuruje w rejestrze dłużników niewypłacalnych przez okres 10 lat.

Często zdarza się, że urzędy skarbowe, urzędy celne, Zakład Ubezpieczeń Społecznych - wnioskodawcy o wpis dłużnika do rejestru dłużników niewypłacalnych na podstawie art. 56 ustawy o KRS, po pewnym czasie od dokonania wpisu, zwracają się do sądu rejestrowego o wykreślenie tych dłużników ze względu na uregulowanie przez nich swoich należności, bądź z wnioskiem takim występuje sam dłużnik, dołączając do wniosku oświadczenie wierzyciela, że zobowiązanie wygasło. Gdy sąd rejestrowy odda wniosek o wykreślenie z rejestru dłużników niewypłacalnych ze względu na brak podstawy prawnej dla jego dokonania, dłużnicy często składając skargę lub apelację podnoszą, że zostali poinformowani przez swoich wierzycieli, że po spłacie należności zostaną wykreśleni z rejestru. Wynika z tego, że wyżej wskazane instytucje tak samo traktują wpis dokonywany do działu IV rejestru przedsiębiorców i wpis do rejestru dłużników niewypłacalnych.

Z logicznego punktu widzenia brak jakichkolwiek podstaw do różnicowania sposobu traktowania dłużników wyłącznie ze względu na to, do którego z rejestrów – rejestru przedsiębiorców czy RDN wpisywana jest ich zaległość.

Jeżeli dodatkowo uwzględnić fakt, że niektórzy z dłużników wpisywani są do RDN za nieuiszczenie zaległości w kwotach nieprzekraczających 100-200 złotych, to pozostawianie takich dłużników w rejestrze przez 10 lat nie znajduje uzasadnienia.

Proponowane rozwiązanie powinno przyczynić się do zwiększenia znaczenia rejestru dłużników niewypłacalnych. Wpis w rejestrze będzie oznaczał, że dana osoba rzeczywiście nie spłaca swoich zobowiązań, natomiast obecny sankcyjny charakter wpisu powoduje, że często przez wiele lat widnieją w rejestrze osoby, które już dawno uregulowały swoje zobowiązania, jednak przepisy uniemożliwiają ich wykreślenie z rejestru. Taka sytuacja osłabia znaczenie rejestru dłużników niewypłacalnych.

3.4. Określenie minimalnej kwoty zaległości podlegającej wpisowi do działu 4 rejestru oraz do RDN z jednoczesnym umożliwieniem dokonania jednego wpisu na podstawie kilku tytułów wykonawczych

Zgodnie z treścią art. 41 pkt 1, 2, 3 ustawy o KRS w dziale 4 rejestru przedsiębiorców na wniosek wierzyciela dokonuje się wpisów obejmujących informacje o zaległościach podatkowych, celnych i należności, do których poboru jest obowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Z kolei zgodnie z art. 56 ustawy na wniosek wierzyciela posiadającego tytuł wykonawczy wystawiony przeciwko osobie fizycznej wpisuje się do rejestru dłużników niewypłacalnych dłużnika, który w terminie 30 dni od daty wezwania do spełnienia świadczenia nie zapłacił należności stwierdzonej tytułem wykonawczym. Tak więc na podstawie wyżej przytoczonych przepisów wpisuje się bardzo podobne dane, tylko w pierwszym przypadku wpis dotyczy przedsiębiorców i następuje do działu IV rejestru przedsiębiorców, a w drugim przypadku dotyczy osób fizycznych, a wpis następuje do RDN.

W obu przypadkach procedura jest taka sama. Gdy do sądu wpłynie wniosek, sąd doręcza odpis wniosku uczestnikowi, który ma możliwość ustosunkowania się do żądań wniosku. Jeżeli uczestnik zakwestionuje żądanie wniosku, to jego stanowisko musi zostać doręczone wnioskodawcy. Czasem taka wymiana pism wymaga kilku doręczeń. Następnie sąd wydaje postanowienie w przedmiocie objętym treścią żądania wniosku, które jest doręczane obu stronom z pouczeniem o przysługującym środku zaskarżenia. Jeśli postanowienie nie zostanie zaskarżone, sąd dokonuje wpisu do rejestru. Zaświadczenie o wpisie jest doręczane wnioskodawcy.

Jak wynika z praktyki orzeczniczej bardzo często wnioski o wpis składane przez naczelników urzędów skarbowych lub oddziały ZUS obejmują zaległości w wysokości kilkudziesięciu złotych.

Ponieważ zgodnie z treścią art. 41 i art. 57 ust. 1 i 2 ustawy o KRS jeden wpis może być dokonany na podstawie jednego tytułu wykonawczego, często koszty przeprowadzenia wyżej opisanego postępowania przewyższają wartość ujawnianej w rejestrze zaległości. Stan taki należy uznać za niepożądany.

Wobec powyższego projekt przewiduje wprowadzenie rozwiązania polegającego na określeniu dolnego limitu kwotowego dla łącznej kwoty zaległości podlegających ujawnieniu w rejestrze (dziale 4 i RDN). Proponuje się wprowadzić jako minimalną kwotę zaległości 2 tysiące złotych. Jednocześnie należy umożliwić dokonanie jednego wpisu na podstawie kilku tytułów wykonawczych.

Proponowane rozwiązanie pozwoli na wpisywanie do rejestru dłużników, którzy regularnie nie płacą swoich zobowiązań, choćby tych na niewielką kwotę, natomiast wyeliminuje wpisywanie drobnych zaległości mających charakter incydentalny.

Projektowana regulacja pozwoli również zaoszczędzić czas i obniżyć koszty zarówno po stronie wnioskodawców jak i po stronie sądu.

Wnioskodawca będzie mógł objąć jednym wnioskiem kilka lub nawet kilkanaście tytułów wykonawczych w odniesieniu do jednego dłużnika i wysłać do sądu jedną przesyłkę.

Sąd rejestrowy zamiast kilka lub nawet kilkunastokrotnie powielać te same czynności w różnych postępowaniach w odniesieniu do jednego dłużnika z wniosku tego samego wierzyciela (doręczenia wniosków, wydanie postanowień o wpisie, ich doręczenie), będzie mógł przeprowadzić wszystkie czynności jeden raz, co znacznie przyspieszy procedowanie sądu, a co za tym idzie – dokonanie wpisu do rejestru i obniży koszty prowadzonego postępowania.

Ad 4. Zmiany proceduralne i porządkowe

Praktyka funkcjonowania Krajowego Rejestru Sądowego wskazuje na potrzebę wprowadzenia zmian legislacyjnych o charakterze porządkowym, dostosowujących regulacje prawne do aktualnych warunków społeczno-gospodarczych. Zmiany te mają również na celu wyeliminowanie pewnych niekorzystnych praktyk spotykanych w sądach rejestrowych.

Niezbędne jest również doprecyzowanie brzmienia tych przepisów, które w praktyce orzeczniczej wzbudzają wątpliwości interpretacyjne.

Ujednolicenia wymaga terminologia dotycząca składania wniosków z drogą elektroniczną. Proponuje się zatem:

4.1. Wprowadzenie obowiązku składania do sądu rejestrowego informacji o adresie przez określone kategorie osób;

4.2. Ograniczenie możliwości zwrotu wniosków na podstawie art. 19 ust. 3 ustawy o KRS;

4.3. Doprecyzowanie treści art. 398²² k.p.c.;

4.4. Ujednolicenie terminologii zawartej w k.p.c. – Dział VI postępowanie rejestrowe, w ustawie o KRS oraz w ustawie o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów;

4.5. Usunięcie zbędnych regulacji;

4.6. Umożliwienie wpisywania do rejestru wzmianki o złożeniu uchwały o połączeniu lub podziale podmiotu.

4.1. Wprowadzenie obowiązku składania do sądu rejestrowego informacji o adresie przez określone kategorie osób

4.1.1. Aby wzmocnić efektywność rozwiązania szczegółowo opisanego w pkt 1.1.1. zasadne jest wprowadzenie obowiązku składania do sądu rejestrowego informacji o adresie osób, które są zobowiązane/uprawnione do wyboru zarządu. Jednakże wprowadzenie takiego obowiązku wobec wszystkich podmiotów wpisywanych do KRS mogłoby negatywnie wpłynąć na obciążenie sądów rejestrowych. Uwzględniając, że – jak wynika z doświadczeń sądów rejestrowych – najbardziej liczną grupę podmiotów wobec których znajdzie zastosowanie rozwiązanie opisane w pkt 1.1.1. stanowią spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i spółki akcyjne

proponuje się, aby obowiązek składania do sądu rejestrowego informacji (i jej aktualizacji) o adresie miały osoby (np. wspólnicy), które z mocy postanowień k.s.h. lub umowy spółki zobowiązane są do wyboru zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. W przypadku spółki akcyjnej obowiązek taki zostanie nałożony na członków rady nadzorczej, jeżeli to właśnie rada nadzorcza zobowiązana jest w danej spółce do wyboru zarządu. W przypadku braku aktualizacji adresu korespondencja kierowana do osoby, która uchybiła obowiązkowi zostanie pozostawiona w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia chyba, że nowy adres będzie sądowi znany.

W przypadku, gdy w spółce z o.o. to wspólnicy zobowiązani są do wyboru zarządu obowiązek poinformowania sądu rejestrowego o ich adresie zostanie powiązany z obowiązkiem składania listy wspólników.

Jeżeli wspólnicy, a także osoby wchodzące w skład organu zobowiązanego do wyboru zarządu, są obywatelami UE, będą oni musieli wskazać adres na terytorium UE, osoby spoza obszaru Unii Europejskiej będą zobowiązane wskazać pełnomocnika do doręczeń w RP.

Wobec wprowadzenia nowej regulacji proponuje się, aby złożenie informacji o adresie oraz jej aktualizacji zwolnione było z obowiązku uiszczenia opłaty sądowej.

4.1.2. Jak wynika z praktyki orzeczniczej sądów rejestrowych sądy borykają się z problemem skutecznego doręczenia wezwań lub orzeczeń kierowanych do członków organu (lub osób) uprawnionych do reprezentacji podmiotu. W szczególności, gdy pomimo wezwania w ramach prowadzonego postępowania przymuszającego podmiot nie wykonuje obowiązków rejestrowych i dochodzi do nałożenia grzywny na obowiązanych (tj. członków zarządu, wspólników uprawnionych do reprezentacji spółki osobowej), aby mogli oni skorzystać z przysługującego im prawa zaskarżenia postanowienia konieczne jest jego doręczenie.

Brak obowiązku aktualizacji adresu przez osoby uprawnione do reprezentacji podmiotu skutkuje z jednej strony - wydłużeniem czasu trwania postępowania ze względu na komplikacje związane z prawidłowym doręczeniem korespondencji, z drugiej strony – zwiększeniem kosztów postępowania, gdyż sąd musi podjąć dodatkowe czynności zmierzające do ustalenia adresu zamieszkania osób, na które nałożono grzywnę.

Uwzględniając powyższe projekt przewiduje wprowadzenie przepisu nakładającego obowiązek wskazania adresu przez członków organów oraz wspólników uprawnionych do reprezentacji, wszystkich podmiotów wpisywanych do KRS oraz jego aktualizacji, zaś w razie zaniedbania tego obowiązku pismo będzie pozostawiane w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, chyba że nowy adres będzie sądowi znany.

Powyższy obowiązek nie dotyczy członków organów podmiotów zagranicznych posiadających w Polsce oddziały przedsiębiorców zagranicznych czy też główne oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń, główne oddziały zagranicznych zakładów reasekuracji, albowiem na mocy aktualnie obowiązujących przepisów podmioty te zobowiązane są wskazać reprezentanta w Polsce, który podaje swój adres.

4.1.3. Zgodnie z brzmieniem art. 694³ § 2 k.p.c. podmiot, podlegający wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego jest uczestnikiem postępowania, chociażby nie był wnioskodawcą. Przepis ten w postępowaniach prowadzonych przez sąd rejestrowy z urzędu często prowadzi do ich paraliżu. Na przykład, gdy po przeprowadzeniu

bezsuktecznego postępowania przymuszającego lub jego umorzeniu lub po wydaniu postanowienia o niewszczynaniu postępowania przymuszającego ze względu na jego nieefektywność sąd stwierdzi, że zachodzą przesłanki określone w art. 24 ust. 3 lub art. 24 ust. 4 powinien mieć możliwość dokonania wpisu/wykreślenia z rejestru z urzędu również w sytuacji, gdy podmiot nie ma organu uprawnionego do reprezentacji, lub gdy w jego składzie zachodzi brak uniemożliwiający prawidłową reprezentację podmiotu (np. jest tylko jeden członek zarządu w sytuacji gdy uprawnionych do reprezentacji jest dwóch członków zarządu działających łącznie).

Podobnie, stosując procedurę określoną w pkt 1.2. niniejszego projektu sąd musi mieć możliwość prowadzenia postępowania o rozwiązanie podmiotu i jego wykreślenie z KRS również wtedy, gdy podmiot nie ma organu uprawnionego do reprezentacji. Regulacja ta znajdzie bowiem zastosowanie wobec tzw. „podmiotów martwych”, porzuconych, a więc takich, które nie mają zarządu. Brak możliwości prowadzenia postępowania w sytuacji, gdy podmiot nie ma zarządu czyniłby projektowaną regulację zupełnie bezużyteczną.

Projekt przewiduje zatem dodanie do art. 694³ k.p.c. paragrafu 2a, zgodnie z którym brak organu uprawnionego do reprezentacji lub brak w jego składzie uniemożliwiający prawidłową reprezentację nie będzie stanowić przeszkody do prowadzenia przez sąd rejestrowy postępowania z urzędu w przedmiocie wpisu (wykreślenia), w tym również postępowania o rozwiązanie i wykreślenie podmiotu z KRS po przeprowadzeniu postępowania opisanego w pkt 1.2. projektu.

W omawianych sytuacjach konieczne jest również wyłączenie stosowania art. 174 § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż przepis ten przewiduje obligatoryjne zawieszenie postępowania w przypadku, gdy w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej stroną zachodzą braki uniemożliwiające jej działanie.

Podkreślenia wymaga, że projektowana regulacja będzie wyjątkiem od zasady i znajdzie zastosowanie wtedy, gdy w prowadzonym z urzędu postępowaniu sąd uzna, że wzgląd na pewność i bezpieczeństwo obrotu ma znaczenie nadrzędne w stosunku do udziału podmiotu w prowadzonym postępowaniu w charakterze uczestnika.

Wpisy dokonywane z urzędu nie wywołują konieczności obrony praw podmiotu, albowiem są jedynie skutkiem wcześniejszego zaistnienia zdarzeń podlegających ujawnieniu w rejestrze, a działanie sądu z urzędu uzasadnia wzgląd na pewność i bezpieczeństwo obrotu gospodarczego.

W przypadku zaś prowadzenia przez sąd postępowania o rozwiązanie podmiotu i jego wykreślenie z rejestru bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego publiczne ogłoszenie o wszczęciu postępowania zastąpi bezpośredni kontakt z podmiotem (więcej na ten temat patrz pkt 1.2.).

Nie bez znaczenia jest również i to, że brak organu uprawnionego do reprezentacji wynika z zaniedbania podmiotu, które nie może stanowić przeszkody do ujawnienia w rejestrze określonych danych, czy ich wykreślenia w sytuacjach, gdy niezbędne jest działanie sądu z urzędu.

Projektowana regulacja w szczególności znajdzie zastosowanie w takich sytuacjach jak: wykreślenie nieaktualnego adresu siedziby podmiotu, wykreślenie członków organów podmiotu (np. w wyniku rezygnacji jednego członka zarządu), wykreślenie danych niedopuszczalnych, wpisów w dziale 4 Rejestru oraz jak wskazano powyżej w przypadku prowadzenia przez sąd postępowania o rozwiązanie i wykreślenie podmiotu z rejestru bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego. Wprowadzenie powyższej regulacji jest niezbędne w celu umożliwienia sądowi rejestrowemu procedowania w sprawach z urzędu, gdzie istnieje konieczność ujawnienia w rejestrze okoliczności faktycznych, zgodnych z rzeczywistością, na

podstawie dokumentów, zgromadzonych w aktach rejestrowych, bądź na podstawie okoliczności zgłoszonych przez inne sądy lub urzędy państwowe.

4.2. Ograniczenie możliwości zwrotu wniosków na podstawie art. 19 ust. 3 ustawy o KRS

Zgodnie z treścią art. 19 ust. 2 i 3 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, wniosek o wpis do Rejestru składa się na urzędowym formularzu. Składając wniosek, wnioskodawca bez wezwania uiszcza opłatę sądową, a jeżeli wpis podlega ogłoszeniu - również opłatę za ogłoszenie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Wniosek złożony z naruszeniem przepisu ust. 2 lub nieprawidłowo wypełniony podlega zwróceniu, bez wzywania do uzupełnienia braków. Przepisu art. 130¹ Kodeksu postępowania cywilnego nie stosuje się.

Od wprowadzenia w życie przepisów ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym trwa dyskusja - zarówno w orzecznictwie jak i w doktrynie - nad doprecyzowaniem pojęcia „nieprawidłowo wypełnionego formularza”. O ile nie budzi wątpliwości interpretacyjnych pierwsza część treści art. 19 ust.3 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, gdyż definicja „urzędowego formularza” jest jasna, zaś opłaty za wpis do Krajowego Rejestru Sądowego są opłatami stałymi – w rozumieniu przepisów ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych – tak pojęcie „nieprawidłowo wypełnionego formularza” ma charakter nieostry, nieprecyzyjny.

Proponuje się zatem ograniczenie możliwości dokonywania zwrotu wniosku, ze względu na nieprawidłowo wypełniony formularz, wyłącznie do sytuacji, gdy brak odpowiedniego wpisu w formularzu lub jego błędne – odmienne od pouczeń zamieszczonych w formularzu – wypełnienie, uniemożliwia nadanie wnioskowi prawidłowego biegu.

Zmiana art. 19 ust. 3 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym uniemożliwi zwracanie wniosków w sytuacji, gdy wnioskodawca co prawda niektóre z rubryk formularza wypełnił błędnie, bądź ich nie przekreślił, jednak uchybienie to nie uniemożliwia nadania wnioskowi prawidłowego biegu.

Rygor określony w art. 19 ust. 3 ustawy o KRS sądy winny stosować z rozwagą bacząc, aby stosowanie powołanego przepisu nie stało się jedynie „sztuką dla sztuki”, skutkując powielaniem przez wnioskodawcę składania kolejnych wniosków, gromadzeniem w aktach rejestrowych zbędnych formularzy i przedłużaniem procesu rejestracji danych, które obligatoryjnie – zgodnie z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa – podlegają ujawnieniu w rejestrze. Jeżeli wnioskodawca błędnie (niezgodnie z objaśnieniami) wypełnił niektóre z rubryk formularza, bądź ich nie wykreślił, a uchybienie to nie uniemożliwia ustalenia treści i zakresu żądania wniosku, zaś dołączone do wniosku dokumenty, stanowiące podstawę wpisu są kompletne i pozwalają na wydanie merytorycznego orzeczenia w sprawie, sąd winien wydać stosowne zarządzenie dla pracownika sekretariatu w sposób umożliwiający poprawne wprowadzenie danych do systemu informatycznego i merytorycznie orzec w sprawie. Nadmierny formalizm w zakresie wypełniania formularzy nieuchronnie prowadzi do sytuacji, w których z jednej strony – wnioskodawca, aby uzyskać wpis do rejestru składa wniosek kilkakrotnie, zanim zostanie on przez sąd uznany za „poprawnie wypełniony” co znacznie oddala moment dokonania wpisu i jednocześnie stanowi zaprzeczenie jednej z podstawowych zasad Krajowego Rejestru Sądowego, a to zasady szybkości wpisu i pewności obrotu, z drugiej zaś – zmusza sąd do badania *de facto* tego samego wniosku kilkakrotnie – zarówno pod względem formalnym jak i merytorycznym – co stanowi zbędne, dodatkowe obciążenie zarówno

dla referendarzy sądowych jak i sędziów orzekających w Wydziałach Gospodarczych Krajowego Rejestru Sądowego.

Określony przez ustawodawcę w omawianym przepisie rygor zwrotu wniosku, miał na celu zmobilizowanie wnioskodawców do rzetelnego przygotowania i składania wniosków z jednoczesnym uiszczeniem stosownych opłat po to, aby przyspieszyć postępowanie rejestrowe, aby czas oczekiwania od momentu złożenia wniosku do wydania przez sąd merytorycznego orzeczenia był jak najkrótszy. Tymczasem – ze względu na zbyt ogólnie określoną przesłankę zwrotu wniosku jako „nieprawidłowo wypełniony formularz” zdarza się, że przepis ten wywołuje odwrotny od zamierzonego skutek.

Aktualnie coraz częściej podnoszony jest postulat skrócenia czasu rozpoznania wniosku przez sąd rejestrowy. Jeżeli jednym ze sposobów osiągnięcia tego celu może być doprecyzowanie przesłanek zwrotu wniosku, to dążeniom tym ustawodawca winien wyjść na przeciw.

4.3 Doprecyzowanie treści art. 398²² k.p.c.

Zgodnie z obecnym brzmieniem artykułu 398²² § 2 k.p.c. w razie wniesienia skargi orzeczenie referendarza sądowego traci moc. W praktyce niektórych sądów rejestrowych wątpliwości budzi, czy na skutek wniesienia skargi na orzeczenie referendarza sądowego tracą moc także dowody przeprowadzone w toku postępowania prowadzonego przez referendarza sądowego.

Aby uniknąć wątpliwości w tym zakresie proponuje się doprecyzowanie omawianego przepisu przez wskazanie, że w razie wniesienia skargi pozostają w mocy czynności dowodowe przeprowadzone przez referendarza sądowego. Omawiana kwestia ma istotne znaczenie zwłaszcza w kontekście umożliwienia referendarzom sądowym przeprowadzania rozprawy w postępowaniu rejestrowym, o czym była mowa w punkcie 4.3. Skutkiem projektowanej zmiany, sędzia rozpoznający skargę będzie mógł oprzeć rozstrzygnięcie na dowodach przeprowadzonych przez referendarza lub przeprowadzić postępowanie dowodowe w takim zakresie, jaki uzna za niezbędny.

4.4. Ujednolicenie terminologii zawartej w k.p.c. – Dział VI postępowanie rejestrowe, w ustawie o KRS oraz w ustawie o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów

W skierowanym pod obrady Komitetu Rady Ministrów do Spraw Europejskich projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (UA28) odstąpiono od posługiwania się pojęciem „wniosków składanych drogą elektroniczną”, na rzecz określenia: „wnioski składane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego”.

Wprowadzane powołanym projektem zmiany nie obejmują jednak Działu VI Kodeksu postępowania cywilnego – postępowanie rejestrowe.

Zgodnie z treścią art. 694¹ k.p.c. przepisy zawarte w tym dziale odnoszą się do postępowania o wpis w Krajowym Rejestrze Sądowym, a także do innych postępowań rejestrowych prowadzonych przez sądy, co obejmuje również rejestr zastawów.

Celem ujednolicenia zawartej w Kodeksie postępowania cywilnego terminologii oraz dostosowania do niej pojęć używanych w ustawie o KRS i ustawie o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów proponuje się w Dziale VI Kodeksu postępowania cywilnego, w ustawie o KRS oraz w ustawie o zastawie rejestrowym i rejestrze

zastawów zastąpienie zwrotu: „wniosek złożony drogą elektroniczną”, zwrotem: „wniosek złożony za pośrednictwem systemu teleinformatycznego”.

4.5. Usunięcie zbędnych regulacji

Zgodnie z treścią art. 31 ust 4 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej Centralna Informacja Krajowego Rejestru Sądowego zobowiązana jest niezwłocznie zgłosić do CEIDG (za pośrednictwem formularza dostępnego na stronie internetowej CEIDG) informację o przekształceniu przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną wykonującą we własnym imieniu działalność gospodarczą w jednoosobową spółkę kapitałową. Zgłoszenie powinno być dokonane nie później niż w terminie 7 dni roboczych od dnia dokonania wpisu do rejestru przedsiębiorców jednoosobowej spółki kapitałowej powstałej wskutek przekształcenia przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną.

Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 stycznia 2013 r. zmieniającym rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego oraz szczegółowej treści wpisów w tych rejestrach wprowadzono m.in. zmianę umożliwiającą automatyczną identyfikację przekształcenia przedsiębiorcy, będącego osobą fizyczną, wykonującą we własnym imieniu działalność gospodarczą w jednoosobową spółkę kapitałową. A zatem aktualnie system teleinformatyczny KRS pozwala na zidentyfikowanie tego rodzaju zdarzeń i automatyczne przekazanie informacji o nich do systemu teleinformatycznego CEIDG.

Wobec treści powołanego przepisu oraz wprowadzenia technicznej możliwości automatycznego przekazywania informacji o przedsiębiorcy, będącym osobą fizyczną prowadzącą we własnym imieniu działalność gospodarczą przekształconym w jednoosobową spółkę kapitałową przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego z KRS do CEIDG stwierdzić należy, że zbędne jest dublowanie wykonania tego obowiązku przez sąd rejestrowy. Zgodnie bowiem z treścią art. 584¹ § 2 k.s.h. sąd rejestrowy przesyła niezwłocznie właściwemu organowi ewidencyjnemu odpis postanowienia o wpisie do rejestru przedsiębiorców jednoosobowej spółki kapitałowej powstałej wskutek przekształcenia.

Biorąc pod uwagę, że automatyczne przekazanie informacji nastąpi niezwłocznie po wpisaniu podmiotu do rejestru zbędne jest dodatkowe przesyłanie postanowienia przez sąd rejestrowy. W związku z powyższym projekt zakłada uchylenie art. 584¹ § 2 k.s.h.

Art. 20d ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym nakłada na sąd rejestrowy obowiązek wszczęcia postępowania przymuszającego w przypadku niezłożenia wniosku o wpis informacji o wznowieniu wykonywania działalności gospodarczej przed upływem okresu 24 miesięcy od złożenia wniosku o wpis informacji o zawieszeniu postępowania, czyli gdy upłynął maksymalny okres na jaki może być zawieszona działalność. Przepis ten może prowadzić do sytuacji, że przymusza się przedsiębiorcę do wpisu informacji o wznowieniu działalności gospodarczej, mimo że faktycznie do wznowienia działalności nie doszło. Jak wynika z praktyki sądów rejestrowych częste są przypadki, że podmioty które zawiesiły działalność gospodarczą zaprzestały prowadzenia działalności. W takiej sytuacji nie ma sensu przymuszać stronę do złożenia wniosku o wpis informacji o wznowieniu działalności. Natomiast zasadne jest rozważenie wszczęcia postępowania o rozwiązanie i wykreślenie podmiotu po przeprowadzeniu uproszczonej likwidacji.

Uwzględniając powyższe proponuje się uchylenie artykułu 20 d ustawy o KRS i wprowadzenie regulacji, zgodnie z którą niezłożenie wniosku o wpis informacji o

wznowieniu działalności będzie stanowił jedną z fakultatywnych przesłanek wszczęcia postępowania o rozwiązanie i wykreślenie podmiotu z KRS w sytuacji gdy podmiot nie posiada majątku i zaprzestał działalności (szerzej patrz na ten temat w pkt 1.2.).

4.6. Umożliwienie wpisywania do rejestru wzmianki o złożeniu uchwały o połączeniu lub podziale podmiotu;

Zgodnie z treścią art. 507 § 1 k.s.h. zarząd każdej z łączących się spółek powinien zgłosić do sądu rejestrowego uchwałę o łączeniu się spółki w celu wpisania do rejestru wzmianki o takiej uchwale ze wskazaniem, czy łącząca się spółka jest spółką przejmującą, czy spółką przejmowaną. Z kolei art. 542 § 1 k.s.h. ustanawia dla zarządów spółek uczestniczących w podziale obowiązek zgłoszenia do sądu rejestrowego uchwały o podziale w celu wpisania do rejestru wzmianki o podziale.

Na mocy art. 44 ust. 1 pkt 4 ustawy o KRS w dziale 6 rejestru wpisuje się informację o połączeniu, podziale lub przekształceniu podmiotu. Jednak wbrew dyspozycji art. 507 § 1 k.s.h. i art. 542 § 1 k.s.h. przepisy ustawy o KRS nie przewidują możliwości wpisu do rejestru wzmianki o złożeniu uchwały o połączeniu lub podziale podmiotu.

Dlatego też w celu dostosowania przepisów rejestrowych do wymogów określonych w Kodeksie spółek handlowych projekt przewiduje dodanie w ustawie o KRS przepisu, który umożliwi wpis do rejestru wzmianki o złożeniu uchwały o połączeniu lub podziale podmiotu. Zmiana ta będzie wiązała się z wprowadzeniem dodatkowego pola w rejestrze.

III. Terminy wejścia w życie projektowanej regulacji

Terminy wdrożenia poszczególnych regulacji opisanych w niniejszym projekcie określone zostały odmiennie. Wynika to z faktu, że niektóre z przedstawionych propozycji nie wymagają zmian technicznych systemu teleinformatycznego KRS i mogą wejść w życie niezwłocznie po ich uchwaleniu, inne zaś wymagają ingerencji w system teleinformatyczny i ich wdrożenie zależne jest od możliwości wprowadzenia zmian w systemie KRS.

Podkreślenia wymaga, że wszystkie wskazane poniżej terminy realizacji rozwiązań dotyczących zmian systemu teleinformatycznego KRS określone zostały przez Departament Informatyzacji i Rejestrów Sądowych.

W związku z powyższym:

1. Regulacje opisane w pkt: 1, 3 i 4 projektu jako niewymagające zmian technicznych zaczną obowiązywać po upływie 14 dni od daty wejścia w życie ustawy;
 2. Propozycja opisana w pkt 4.7 projektu (umożliwienie wpisywania do rejestru wzmianki o złożeniu uchwały o połączeniu lub podziale podmiotu) wiąże się z koniecznością dokonania zmian technicznych i może zostać zrealizowana w I kwartale 2017 r.
 3. Propozycje określone w pkt 2 projektu, których wdrożenie uzależnione jest od modyfikacji systemu teleinformatycznego KRS zrealizowane zostaną:
- 2.2. Stworzenie ogólnodostępnego portalu internetowego oraz umożliwienie doręczania dokumentów sądowych przez ich udostępnienie na portalu: I kwartał 2017 r.

- 2.3. Wprowadzenie obowiązku składania sprawozdań finansowych w formie elektronicznej w odpowiednim formacie danych: w terminie 6 miesięcy od opublikowania ustawy
- 2.4. Stworzenie elektronicznego repozytorium aktów i protokołów notarialnych: 2017 r. – 2019 r.
- 2.5. Wprowadzenie obowiązku składania wniosków w formie elektronicznej – dwa lata od wdrożenia innych rozwiązań technicznych;
- 2.6. Udostępnienie w internecie pełnych danych o podmiocie: w terminie do 6 miesięcy od opublikowania ustawy
- 2.7. Rezygnacja z publikacji wpisów w Monitorze Sądowym i Gospodarczym: związane ze stworzeniem ogólnodostępnego portalu internetowego, I kwartał 2017 r.
- 2.8. Powiązanie systemu informatycznego, w którym składane są wnioski w formie elektronicznej z systemem wpisów: sierpień 2016 r.
- 2.9. Automatyczne przekazywanie danych zawartych w rejestrze zainteresowanym instytucjom: 1 lipca 2015 r.;
- 2.10. Wdrożenie rozwiązania zapewniającego weryfikację istnienia dominacji i zależności w spółkach kapitałowych: I kwartał 2017 r.
- 2.11. Automatyzacja niektórych wpisów: I kwartał 2017 r.

Stosownie do art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. nr 169, poz. 1414 z późn. zm.) projekt ustawy zostanie zamieszczony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz na stronie RCL.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia RM z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 z późn. zm.) w związku z tym nie podlega notyfikacji w trybie przewidzianym tymi przepisami.

Projektowane regulacje zgodne są z prawem Unii Europejskiej.